

Projekts „Mana sociālā atbildība”, Nr. LLIV-322

**„INVALIDU SOCIĀLĀS INTEGRĀCIJAS IESPĒJAS UN
SOCIĀLO PAKALPOJUMU PIEEJAMĪBA ATSEVIŠĶĀS
LATVIJAS-LIETUVAS PIEROBEŽAS REĢIONA
TERITORIĀLAJĀS STRUKTŪRVIENĪBĀS”**

Pētījums

Šauļos, 2013

SATURS

SATURS.....	2
KOPSAVILKUMS.....	6
1. PROJEKTA VIDES ANALĪZE	7
1.1. Vispārējās ekonomiskās un kultūras situācijas analīze Liepājas pils. (Latvija)	7
1.2. Vispārējās ekonomiskās un kultūras situācijas analīze Šauļu pils. (Lietuva).....	7
1.2.1. Vispārējās ekonomiskās un kultūras situācijas analīze Radvilišķu pils./raj. (Lietuva).....	8
1.2.2. Vispārējās ekonomiskās un kultūras situācijas analīze Šauļu reģiona (Lietuva).....	8
1.3. Tiesiskā bāze, kas reglamentē sociālo pakalpojumu un sociālās integrācijas iespējas personām ar invaliditāti	9
1.3.1. Galveno dokumentu apskats: Latvija	9
1.3.2. Galveno dokumentu apskats: Lietuva	9
1.4. Sociālie pakalpojumi Lietuvā un invalīdu sociālā integrācija: būtisko aspektu raksturojums	10
1.4.1. Sociālo pakalpojumu izpratne, klasifikācija un organizēšana	10
1.4.1.1. Invalīdu sociālā integrācija: izpratne.....	11
1.4.2. Invalīdu sociālās integrācijas un sociālo pakalpojumu pieejamība Lietuvā: pašreizējā situācija	11
1.4.2.1. Personu ar invaliditāti saslimstība: svarīgākie rādītāji	11
1.4.2.2. Personu ar invaliditāti sociālās aizsardzības izdevumi.....	13
1.4.2.3. Tehniskā palīdzība personām ar invaliditāti.....	13
1.4.2.4. Izmitināšanas pakalpojumi personām ar invaliditāti	14
1.4.3. Sociālo pakalpojumu pieejamība personām ar invaliditāti Lietuvā: problēmaspekti	15
1.4.4. Sociālās integrācijas pieejamība personām ar invaliditāti Lietuvā: problēmaspekti	15
1.4.4.1. Priekšnosacījumi invalīdu sociālajai integrācijai Liepājas pilsētā (Latvija) un Lietuvas pierobežas reģionā	17
1.4.4.2. Labās prakses piemēri invalīdu sociālās integrācijas jomā: Liepājas pils. (Latvija).....	18
1.4.4.3. Labās prakses piemēri invalīdu sociālās integrācijas jomā: Šauļu pils. (Lietuva) ...	19
2. INVALĪDU SOCIĀLĀS INTEGRĀCIJAS IESPĒJAS UN SOCIĀLO PAKALPOJUMU PIEEJAMĪBA ATSEVIŠĶĀS LATVIJAS-LIETUVAS PIEROBEŽAS REĢIONA TERITORIĀLAJĀS STRUKTŪRVIENĪBĀS	20
2.1. Pētījuma metodika	20
2.2. Pētījuma dalībnieku raksturojums	22
2.3. Invalīdu cerības un vajadzības, kas saistītas ar sociālo pakalpojumu sektora un sociālās integrācijas procesu	23
2.3.1. Invalīdu dzīves vides mikroklimats	23
2.3.1.1. Gadījuma izpēte: Liepājas pils. (Latvija) un Šauļu pils. (Lietuva) dzīvojamo ēku pielāgošana invalīdu vajadzībām.....	23
2.3.1.2. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) dzīvojamo ēku pielāgošana invalīdu vajadzībām.....	24
2.3.1.3. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) mājokļu pielāgošana invalīdu vajadzībām	24
2.3.2. Invalīdu vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem un iespējas integrēties darba tirgū	25

2.3.2.1. Gadījuma izpēte: Liepājas pils. (Latvija) un Šauļu pils. (Lietuva) invalīdu vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem	25
2.3.2.2. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) dzīvojošo invalīdu vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem	28
2.3.2.3. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) invalīdu vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem	28
2.3.3. Invalīdu sabiedriskās darbības iespēju analīze.....	30
2.3.3.1. Gadījuma izpēte: Liepājas pils. (Latvija) un Šauļu pils. (Lietuva) invalīdu iniciatīvas un iespējas nodarboties ar sabiedrisko darbu.....	30
2.3.3.2. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) invalīdu iniciatīvas un iespējas nodarboties ar sabiedrisko darbu	33
2.3.3.3. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) invalīdu iniciatīvas un iespējas nodarboties ar sabiedrisko darbu	34
2.3.4. Publiskās vides pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem.....	35
2.3.4.1. Gadījuma izpēte: publiskās vides pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem Šauļu pils. (Lietuva)	35
2.3.4.2. Gadījuma izpēte: publiskās vides pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem Liepājas pils. (Latvija).....	36
2.3.4.3. Gadījuma izpēte: publiskās vides pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem Radvilišķu pils./raj. (Lietuva).....	38
2.3.4.4. Gadījuma izpēte: publiskās vides pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem Šauļu reģionā (Lietuva)	38
2.3.5. Sabiedriskā transporta pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem.....	39
2.3.5.1. Gadījuma izpēte: Šauļu pils. (Lietuva) sabiedriskā transporta pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem	39
2.3.5.2. Gadījuma izpēte: Liepājas pils. (Latvija) sabiedriskā transporta pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem	40
2.3.5.3. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) sabiedriskā transporta pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem	41
2.3.5.4. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) sabiedriskā transporta pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem	41
2.4. Organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, iniciatīvas un iespējas no sniedzamo pakalpojumu potenciāla un sociālās integrācijas veicināšanas viedokļa .	42
2.4.1. Organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, cilvēkresursi	42
2.4.1.1. Gadījuma izpēte: Šauļu pils. (Lietuva) un Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieku skaita analīze.....	42
2.4.1.2. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieku skaita analīze.....	43
2.4.1.3. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieku skaita analīze.....	43
2.4.2. Organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, nepieciešamība pēc darbinieku kvalifikācijas paaugstināšanas	43

2.4.2.1. Gadījuma izpēte: Šauļu pils. (Lietuva) un Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, iniciatīvas cilvēkresursu pilnveidošanā.....	43
2.4.2.2. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, iniciatīvas cilvēkresursu pilnveidošanā.....	45
2.4.2.3. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, iniciatīvas cilvēkresursu pilnveidošanā.....	45
2.4.3. Organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, uz partnerības pamatiem īstenojamo aktivitāšu potenciāls.....	45
2.4.3.1. Gadījuma izpēte: Šauļu pils. (Lietuva) un Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, sadarbības iniciatīvas	46
2.4.3.2. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, sadarbības iniciatīvas	47
2.4.3.3. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, sadarbības iniciatīvas	47
2.4.4. Problēmaspektu, ar kuriem saskaras organizācijas, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, cēloņsakarību analīze	47
2.4.4.1. Gadījuma izpēte: Šauļu pils. (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītāju viedokļa kontekstualizēšana.....	47
2.4.4.2. Gadījuma izpēte: Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītāju viedokļa kontekstualizēšana.....	48
2.4.4.3. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītāju viedokļa kontekstualizēšana.....	49
2.4.4.4. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītāju viedokļa kontekstualizēšana.....	50
2.5. Ar invalīdiem strādājošo sociālā darba speciālistu darba problemātika	50
2.5.1. Problēmaspektu, ar kuriem sociālā darba speciālisti saskaras darbā ar invalīdiem, cēloņsakarību analīze	50
2.5.1.1. Gadījuma izpēte: problēmaspekti, ar kuriem saskaras Šauļu pils. (Lietuva) sociālā darba speciālisti darbā ar invalīdiem	50
2.5.1.2. Gadījuma izpēte: problēmaspekti, ar kuriem saskaras Liepājas pils. (Latvija) sociālā darba speciālisti darbā ar invalīdiem	52
2.5.1.3. Gadījuma izpēte: problēmaspekti, ar kuriem saskaras Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) sociālā darba speciālisti darbā ar invalīdiem	54
2.5.1.4. Gadījuma izpēte: problēmaspekti, ar kuriem saskaras Šauļu reģiona (Lietuva) sociālā darba speciālisti darbā ar invalīdiem	54
2.6. Organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, iespējas un nepieciešamība dot savu ieguldījumu harmoniskā personu ar invaliditāti sociālajā integrācijā	55
2.6.1. Organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vides pielāgotība personām ar kustību traucējumiem.....	55
2.6.1.1. Gadījuma izpēte: Šauļu pils. (Lietuva) organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vides pielāgotība personām ar kustību traucējumiem.....	55
2.6.1.2. Gadījuma izpēte: Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vides pielāgotība personām ar kustību traucējumiem	56
2.6.1.3. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vides pielāgotība personām ar kustību traucējumiem	58

2.6.1.4. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vides pielāgotība personām ar kustību traucējumiem	58
2.6.2. Organizāciju, kas sniedz dažādus pakalpojumus sabiedrībai, iniciatīvas sadarbībai ar invalīdu nevalstiskajām organizācijām	59
2.6.2.1. Gadījuma izpēte: Šauļu pils. (Lietuva) un Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sniedz dažādus pakalpojumus sabiedrībai, iniciatīvas sadarbībai ar invalīdu nevalstiskajām organizācijām	59
2.6.2.2. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) organizāciju, kas sniedz dažādus pakalpojumus sabiedrībai, iniciatīvas sadarbībai	60
2.6.2.3. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju, kas sniedz dažādus pakalpojumus sabiedrībai, iniciatīvas sadarbībai	60
2.6.3. Darbinieku ar invaliditāti potenciāls organizācijās, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus	61
2.6.3.1. Gadījuma izpēte: darbinieku ar invaliditāti potenciāls Šauļu pils. (Lietuva) organizācijās, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus	61
2.6.3.2. Gadījuma izpēte: darbinieku ar invaliditāti potenciāls Liepājas pils. (Latvija) organizācijās, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus	63
2.6.3.3. Gadījuma izpēte: darbinieku ar invaliditāti potenciāls Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) organizācijās, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus	64
2.6.3.4. Gadījuma izpēte: darbinieku ar invaliditāti potenciāls Šauļu reģiona (Lietuva) organizācijās, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus	64
SVARĪGĀKIE SECINĀJUMI.....	65
INVALĪDU SOCIĀLĀS INTEGRĀCIJAS UN SOCIĀLO PAKALPOJUMU PIEEJAMĪBAS VEICINĀŠANAS VADLĪNIJAS	67

KOPSAVILKUMS

Lai izanalizētu pašreizējo situāciju sociālās integrācijas un sociālo pakalpojumu pieejamībā personām ar invaliditāti, kas dzīvo noteiktās Latvijas-Lietuvas pierobežas reģiona teritoriālajās struktūrvienībās, īstenojot starptautisko projektu „Mana sociālā atbildība” Nr. LLIV-322, pēc VBO „Šauļu reģiona attīstības aģentūras” ierosinājuma tika veikts pētījums „*Invalīdu sociālās integrācijas iespējas un sociālo pakalpojumu pieejamība atsevišķās Latvijas-Lietuvas pierobežas reģiona teritoriālajās struktūrvienībās*”. Projekts tiek īstenots Latvijas un Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas 2007.–2013. gadam ietvaros.

Pētījuma mērķis – izanalizēt pašreizējos invalīdu sociālās integrācijas un sociālo pakalpojumu pieejamības nosacījumus un iespējas atsevišķās Latvijas-Lietuvas pierobežas reģiona teritoriālajās struktūrvienībās.

Pētījuma uzdevumi:

- veicot LR Statistikas departamenta, LR Centrālā statistikas biroja datu, Kurzemes (Latvija) plānošanas reģiona sociālo pakalpojumu attīstības programmas un anketu pētījuma datu analīzi par sociālās integrācijas un sociālo pakalpojumu pieejamību, noskaidrot personu ar invaliditāti vajadzības, iespējas un nosacījumus Šauļu reģionā (Lietuva), Šauļu pilsētā (Lietuva), Radvilišķu pilsētā/rajonā (Lietuva) un Liepājas pilsētā (Latvija);
- sniegt rekomendācijas identificēto invalīdu sociālās integrācijas un sociālo pakalpojumu pieejamības problēmaspektu prevencijas pilnveidošanai.

Pētījuma vieta:

- Šauļu pilsēta (Lietuva);
- Liepājas pilsēta (Latvija);
- Radvilišķu pilsēta/rajons (Lietuva);
- Šauļu reģions (Lietuva).

Pētījuma mērķgrupas:

invalīdi – gan tie, kas ir, gan tie kas nav invalīdu nevalstisko organizāciju biedri,

- organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītāji.
- organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieki, kuri tieši strādā ar invalīdiem.
- organizāciju, kas sniedz dažādus pakalpojumus sabiedrībai, vadītāji.

Lai savāktu izsmeļošu informāciju par invalīdu interesēm, vajadzībām, privilēģijām un grūtībām, kas tiem rodas, piedaloties sociālās integrācijas procesā un izmantojot sociālos pakalpojumus, tika izmantota anketēšanas aptaujas metode.

1. PROJEKTA VIDES ANALĪZE

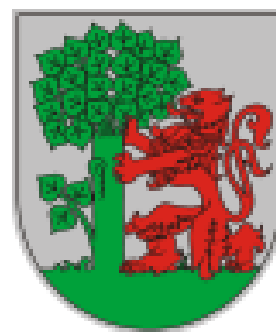
1.1. Vispārējās ekonomiskās un kultūras situācijas analīze Liepājas pils. (Latvija)

Liepāja – pilsēta Latvijas rietumos pie Baltijas jūras. Tā ir trešā lielākā pilsēta valstī, tās platība – 60,4 km². 2012. gada sākumā Liepājā dzīvoja 82 413 iedzīvotāji. 74 % pilsētas iedzīvotāju ir latvieši, aptuveni 15 % – krievi. 2011. gada sākumā 6 000 Liepājas pilsētas iedzīvotāju bija darba nespējīgi, no tiem 2 283 personām (t.i., 2,74 % pieaugušo) bija invaliditāte.

1.1.1. att. Liepājas pils.(Latvija) ģeogrāfiskais stāvoklis

<http://lt.wikipedia.org/wiki/Liepoja>

1.1.2. att. Liepājas pilsētas (Latvija) ģerbonis

<http://www.liepaja.lv/varti/lv/>

Liepājas pilsētā tiek attīstīta metālapstrādes, tekstila, pārtikas, papīra ražošanas un kuģubūves rūpniecība. Pilsētas osta ne tikai sniedz ieguldījumu komercdarbības attīstībā, bet arī palielina tūristu plūsmas, pilsētu padara slavenu citu zemju kontekstā. Liepājā atrodas arī galvenā Latvijas militāro jūras spēku bāze. Liepājas osta atrodas tikai 100 km attālumā no Klaipēdas ostas.

1.2. Vispārējās ekonomiskās un kultūras situācijas analīze Šauļu pils. (Lietuva)

Šauļu pilsētas pašvaldība – administratīvi teritoriāla vienība Ziemeļlietuvā, tās teritorija aptver Šauļu pilsētu un Rēkīvas ciematu. Pašvaldības vēlēta vara – Šauļu pilsētas pašvaldības padome, izpildvara – Šauļu pilsētas pašvaldības administrācija.

1.2.1. att. Šauļu pilsētas (Lietuva) ģeogrāfiskais stāvoklis

<http://lt.wikipedia.org/wiki/%C5%A0iauliai>

1.2.2. att. Šauļu pilsētas (Lietuva) ģerbonis

<http://www.siauliai.lt/informacija/index.php>

Šauļu pilsēta atrodas Ziemeļlietuvā, Žemaitijas augstienes austrumu malā. Tā pēc iedzīvotāju skaita ir ceturrtā valsts pilsēta, Šauļu apriņķa, Šauļu pilsētas pašvaldības un Šauļu

rajona pašvaldības administratīvais centrs. Pašvaldības platība – 81 km² (0,9 % no apriņķa platības). Pilsētas iedzīvotāju skaits 2013. gada sākumā bija 106 847 iedzīvotāji, no tiem aptuveni 52 % bija sievietes, aptuveni 40 % – vīrieši. 2011. gadā Šauļu pilsētā bija aptuveni 6 450 pieaugušu personu ar invaliditāti, aptuveni 700 bērnu līdz 17 gadu vecumam un darbaspējīgā vecuma personu, kas pirmo reizi atzītas par personām ar invaliditāti (*LR Statistikas departaments*).

1.2.1. Vispārējās ekonomiskās un kultūras situācijas analīze Radvilišķu pils./raj. (Lietuva)

Radvilišķu rajons ir viens no Šauļu apriņķa rajoniem. Tas robežojas ar Paņevežas, Ķelmes, Pakrojas, Ķēdaiņu, Šauļu rajoniem. Rajona platība – 163,5 tūkst. ha. (19,1 % no apriņķa platības). Pēc LR Statistikas departamenta datiem Radvilišķu rajona pašvaldībā 2013. gada sākumā bija 40 658 iedzīvotāji, no tiem – aptuveni 460 pieaugušas personas ar invaliditāti un aptuveni 240 bērni ar invaliditāti.

1.2.1.1. att. Radvilišķu rajona (Lietuva) ģeogrāfiskais stāvoklis

<http://lt.wikipedia.org/wiki/Radvili%C5%A1kis>

1.2.1.2. att. Radvilišķu rajona (Lietuva) ģerbonis

<http://www.radviliskis.lt/>

Radvilišķu rajonā darbojas 29 izglītības iestādes. Pašvaldībā ir 2 pilsētas – Radvilišķi un Šeduva, 10 mazākas pilsētiņas un 13 seņūnijas (zemākās lauku administratīvās vienības).

1.2.2. Vispārējās ekonomiskās un kultūras situācijas analīze Šauļu reģiona (Lietuva)

Šauļu apriņķis – viens no desmit Lietuvas apriņķiem, kas atrodas valsts ziemeļu daļā. Šauļu apriņķa teritorijā ir 7 pašvaldības: Akmenes rajona, Jonišķu rajona, Ķelmes rajona, Pakrojas rajona, Radvilišķu rajona, Šauļu rajona un Šauļu pilsētas.

1.2.2.1. att. Šauļu apriņķa (Lietuva) ģeogrāfiskais stāvoklis

http://lt.wikipedia.org/wiki/%C5%A0iauli%C5%B3_apskritis

1.2.2.2. att. Šauļu apriņķa rajonu izkārtojums

http://regionai.stat.gov.lt/lt/siauliu_apskritis.html

Apriņķa platība – 8 540 km² (13,1 % Lietuvas platības), iedzīvotāju skaits 2013. gada sākumā – 291 357, tajā skaitā aptuveni 16 400 pieaugušas personas ar invaliditāti un 1 950 bērni ar invaliditāti.

1.3. Tiesiskā bāze, kas reglamentē sociālo pakalpojumu un sociālās integrācijas iespējas personām ar invaliditāti

1.3.1. Galveno dokumentu apskats: Latvija

Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām

2008. gada 1. jūlijā Latvija parakstīja un 2010. gada 1. martā ratificēja Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām. Saskaņā ar šo konvenciju katrai dalībvalstij ir jānosaka aktivitātes, kas pakāpeniski īstenotu invalīdu ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības, šim nolūkam maksimāli izmantojot esošos resursus.

Vadoties pēc likuma „Par Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām”, kas stājās spēkā 2010. gada 18. februārī, konvencijas īstenošanu koordinē Labklājības ministrija, bet pārrauga Latvijas Republikas Tiesībsargs. Konvencijā paredzēta pilsonisko organizāciju un sevišķi invalīdu un viņus pārstāvošo organizāciju piedalīšanās konvencijas īstenošanas uzraudzības procesā.

2011. gada 1. janvārī Latvijā stājās spēkā „Invaliditātes likums”. Pirms tam ar invaliditāti saistītos jautājumus reglamentēja 1992. gadā pieņemtais likums „Par invalīdu medicīnisko un sociālo aizsardzību”, kurš vairs neatbilda jaunajiem ES invalīdu politikas principiem.

Darbs pie jaunā Invaliditātes likuma projekta tika sākts jau 2005. gadā, kad Ministru kabinets ar 10. augusta rīkojumu Nr. 544 apstiprināja „Invaliditātes un tās izraisīto seku mazināšanas politikas pamatnostādņu 2005.–2015. gadam kopsavilkumu”. Ar 2006. gada 19. jūlija rīkojumu Nr. 541 izstrādāts „Rīcības plāns Invaliditātes un tās izraisīto seku mazināšanas politikas pamatnostādņu īstenošanai 2005.–2015. gadam”. Šajos politikas plānošanas dokumentos sniegtie invaliditātes politikas attīstības principi iekļauti jaunajā „Invaliditātes likumā”.

Labklājības ministrija 2010. gada 21. janvārī parakstīja sadarbības līgumus ar 25 nevalstisko organizāciju pārstāvjiem. Tādus sadarbības līgumus plānots parakstīt katru gadu, tā veicinot nevalstisko organizāciju aktīvu sadarbību.

1.3.2. Galveno dokumentu apskats: Lietuva

Galvenais normatīvais akts, kas reglamentē sociālo pakalpojumu organizēšanas, sniegšanas un saņemšanas nosacījumus, sociālo pakalpojumu piešķiršanas un apmaksāšanas principus, ir *Lietuvas Republikas (turpmāk – LR) Sociālo pakalpojumu likums (2006)*. Šajā likumā norādīti sociālo pakalpojumu veidi, saņemšanas nosacījumi, pakalpojumu sniedzēju un saņēmēju attiecības un finansēšanas principi.

No 2005. gada 1. jūlija spēkā esošā „LR invalīdu sociālās integrācijas likuma” normas paredz, ka lēmumus par kopējo primāro invalīdu speciālo vajadzību noteikšanu pieņem Sociālās aizsardzības un darba ministrijas Invaliditātes un darbspēju noteikšanu dienests.

Speciālo pastāvīgas kopšanas, pastāvīgas aprūpes (palīdzības) vajadzību noteikšanu un kritērijus reglamentē LR sociālās aizsardzības un darba ministra un LR veselības aizsardzības ministra 2005. gada 4. maija rīkojums Nr. A1-120/V-346 „Par Speciālo pastāvīgas kopšanas, pastāvīgas aprūpes (palīdzības), vieglās automašīnas iegādes un tās tehniskās pielāgošanas izdevumu kompensācijas un transporta izdevumu kompensācijas vajadzību noteikšanu kritēriju saraksta, kārtības apraksta un izziņu formu apstiprināšanu”.

LR Valdības lēmums „Par sociālo pakalpojumu finansēšanas un līdzekļu aprēķina metodikas apstiprināšanu” (2006) reglamentē sociālos pakalpojumus, kurus pašvaldības plāno un nosaka nepieciešamību pēc tiem personai (ģimenei) pa atsevišķiem sociālo pakalpojumu veidiem, to finansēšanu no pašvaldības budžeta pašvaldības budžetam piešķirtajām LR Valsts budžeta speciālajām mērķdotācijām sociālo pakalpojumu organizēšanai. Šajā lēmumā norādīta kopējo un sociālās aprūpes pakalpojumu finansēšana, līdzekļu aprēķināšana sociālajiem pakalpojumiem, sociālo pakalpojumu finansēšana pašvaldībās, vadoties pēc publiskos iepirkumus reglamentējošiem normatīvajiem aktiem un īstenojot speciālas sociālo pakalpojumu programmas.

1.4. Sociālie pakalpojumi Lietuvā un invalīdu sociālā integrācija: būtisko aspektu raksturojums

1.4.1. Sociālo pakalpojumu izpratne, klasifikācija un organizēšana

Saskaņā ar *LR Invalīdu sociālās integrācijas likumu (1991. gada 28. novembris Nr. I-2044)* invalīds – tā ir persona, kurai šī likuma noteiktā kārtībā noteikts invaliditātes līmenis vai 55 % un mazāks darbspēju līmenis, vai īpašu vajadzību līmenis.

Saskaņā ar *LR sociālo pakalpojumu likumu (2006. gada 19. janvāris Nr. X-493)* sociālie pakalpojumi ir pakalpojumi, ar kuriem tiek sniegta palīdzība personai (ģimenei), kam vecuma, invaliditātes, sociālo problēmu dēļ daļēji vai pilnīgi nav, nav ieguvusi vai ir zaudējusi spējas vai iespējas patstāvīgi rūpēties par personīgo (ģimenes) dzīvi un piedalīties sabiedrības dzīvē. Sociālo pakalpojumu daudzveidības un specifikas novērtēšanai paredzēti trīs šo pakalpojumu klasifikācijas griezumā:

Sociālie pakalpojumi pa klientu grupām:

vecāka gadagājuma, veci cilvēki (65–75 g.v.; 76–85 g.v.; 86 g.v. un vecāki);

- pieaugušie cilvēki ar invaliditāti (kam ir fiziska vai garīga rakstura traucējumi);
- bērni ar invaliditāti (kam ir fiziska vai garīga rakstura traucējumi);
- problemātiskās ģimenes un bērni no problemātiskajām ģimenēm (ģimenes, kuras nepieskata savus bērnus, dzīvo asociālu dzīvesveidu; kurās vecākiem ir problēmas ar bērniem viņu uzvedības dēļ; no vardarbības cietušas sievietes un viņu bērni);
- riska grupas (personas, kas ļaunprātīgi lieto alkoholu, narkotikas; no ieslodzījuma vietām atgriezušās personas, bezpajumtnieki, prostitūtas; bezdarbnieki u.c.).

Sociālie pakalpojumi pēc sniedzēja (dibinātāja) pakļautības:

- valsts;
- pašvaldību;
- nevalstisko organizāciju;
- reliģisko kopienu;
- privāti.

Galvenās sociālo pakalpojumu sniegšanas organizētājas ir pilsētu un rajonu pašvaldības. Tās ir atbildīgas par sociālo pakalpojumu sniegšanu savā teritorijā dzīvojošajām dažādām sociālajām grupām. Pašvaldību kompetencē ir sociālo pakalpojumu sniegšanas stratēģijas veidošana, sociālo pakalpojumu sniegšanas plānu un programmu izstrādāšana un īstenošana, kā arī sociālo pakalpojumu sniegšana savas teritorijas iedzīvotājiem.

1.4.1.1. Invalīdu sociālā integrācija: izpratne

Lietuvas invalīdu sociālās integrācijas sistēmu veido medicīnas, profesionālās un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšana, īpašo vajadzību apmierināšana ar speciālajiem palīglīdzekļiem, invalīdu nodarbinātības atbalstīšana, sociālā atbalsta sniegšana, Valsts sociālās apdrošināšanas fonda pensiju un pabalstu piešķiršana un maksāšana, Obligātā veselības apdrošināšanas fonda pabalstu piešķiršana un maksāšana, izglītības pakalpojumu sniegšana, līdztiesīgu iespēju nodrošināšana personām ar invaliditāti piedalīties kultūras, sporta un citās sabiedriskās dzīves jomās.

Lietuvā personu ar invaliditāti sociālās integrācijas sistēma tiek finansēta no valsts budžeta, pašvaldību budžetiem, Valsts sociālās apdrošināšanas fonda, Obligātā veselības apdrošināšanas fonda, Nodarbinātības fonda, ES struktūrfondu līdzekļiem un citiem likumīgi iegūtiem līdzekļiem.

1.4.2. Invalīdu sociālās integrācijas un sociālo pakalpojumu pieejamība Lietuvā: pašreizējā situācija

1.4.2.1. Personu ar invaliditāti saslimstība: svarīgākie rādītāji

Saskaņā ar LR Sociālās aizsardzības un darba ministrijas datiem 2011. gadā Lietuvā dzīvoja 264 632 personas ar invaliditāti, kas saņēma zaudētas darbības spējas pensijas vai pabalstus. Lielākā daļa personu ar invaliditāti ir personas, kurām noteikts 30–40 % darbības spēju līmenis, tādu personu ir 152 320. Personu ar smagu invaliditāti ir 33 354. Personu, kurām noteikts 45–55 % darbības spēju līmenis, ir 63 436. 2010. g. valstī dzīvoja 15 522 bērni, kuriem bija noteikts invaliditātes līmenis. Pēc LR Statistikas departamenta datiem 2011. g. Lietuvā visvairāk bija pirmo reizi par personām ar invaliditāti atzītu bērnu, kuriem bija audzēji, ļaundabīgi audzēji un psihi un uzvedības traucējumi.

1.4.2.1. 2. tabula. Darbības spējas vecuma personas, kas pirmo reizi atzītas par personām ar invaliditāti LR 2010. g. un 2011. g. (pers.)¹

Slimība	18–24 g.		25–44 g.		45–54 g.		55 – līdz pensijas vecumam		Kopā 2010. g.	Kopā 2011. g.
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011		
Audzēji	83	55	633	571	1 170	1 114	960	893	1676	1519
Ļaundabīgie audzēji	70	45	592	533	1 127	1 062	917	867	1579	1445
Psihi un uzvedības traucējumi	526	538	411	418	264	291	102	138	1303	1385
Nervu sistēmas slimības	198	186	405	561	570	743	328	395	1501	1885
Acu un ar tām saistīto orgānu	16	20	64	43	71	70	52	60	203	193

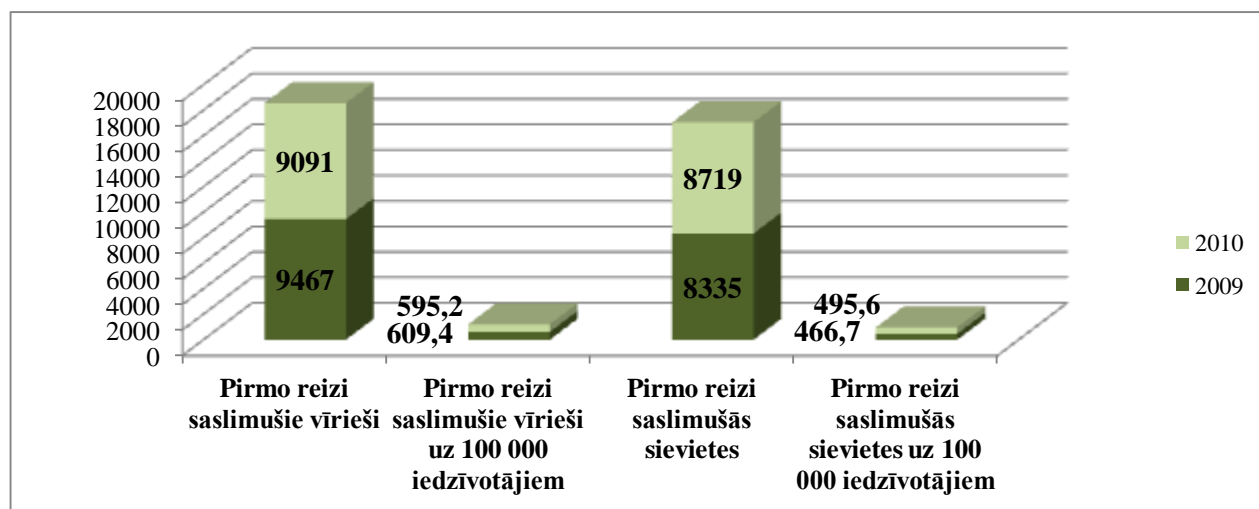
¹ LR Statistikas departamentā vēl nav iesniegti dati par 2012. gadu.

slimības										
Asinsrites sistēmas slimības	29	38	401	375	1 573	1 336	1 522	1 249	430	413
Saistaudu un skeleta–muskuļu sistēmas slimības	69	56	776	737	1 093	1 001	628	576	1473	1369
Iedzimtas attīstības kaites, deformācijas un hromosomu anomālijas	114	105	42	29	30	13	6	8	192	155

Avots: LR Statistikas departaments

Saskaņā ar LR Statistikas departamenta datiem kopā Lietuvā 2011. g. fiksētas 14 880 darbības vecuma personas, kas pirmo reizi atzītas par personām ar invaliditāti, no tām 8 734 vīrieši, 6 146 – sievietes. Tas ir par 3,6 % mazāk nekā 2010. g., kad šis skaits bija 15 432.

Saskaņā ar LR Statistikas departamenta datiem 2011. g. valstī pirmo reizi par personām ar invaliditāti atzītām darbības vecuma personām visvairāk tika diagnosticētas nervu sistēmas slimības un audzēji, 2010. g. – audzēji un ļaundabīgi audzēji, vismazāk abos analizējamajos periodos – iedzimti attīstības traucējumi, deformācijas un hromosomu anomālijas (1.4.2.1. 1. tabula).

1.4.2.1.1. att. Saslimstība un slimošana ar ļaundabīgiem audzējiem LR 2009.–2010. g. (pers.)²

Avots: LR Statistikas departaments

2009. g. Lietuvā pirmo reizi ar ļaundabīgiem audzējiem saslimušo personu skaits sasniedza 17 802, līdzīgi rādītāji fiksēti 2010. g. – 17 810. Abos analizējamā perioda gadījumos pirmo reizi saslimušo vīriešu bija vairāk nekā sieviešu – par 12 % 2009. g. un par 4 % 2010. g. (1.4.2.1. 1. att.).

Analizējot 2009.–2011. g. periodā no jauna ar AIDS saslimušos, konstatēts, ka visvairāk no jauna saslimušo personu ar AIDS bija 2009. gadā, vismazāk – 2011. gadā. Tomēr AIDS slimnieku

² LR Statistikas departamentā vēl nav iesniegti dati par 2011–2012 m.

skaits gada beigās 2011. g. bija lielākais analizējamajā periodā – 47 % un tas par 54 % pārsniedza 2010. g. un 2009. g. rādītājus.

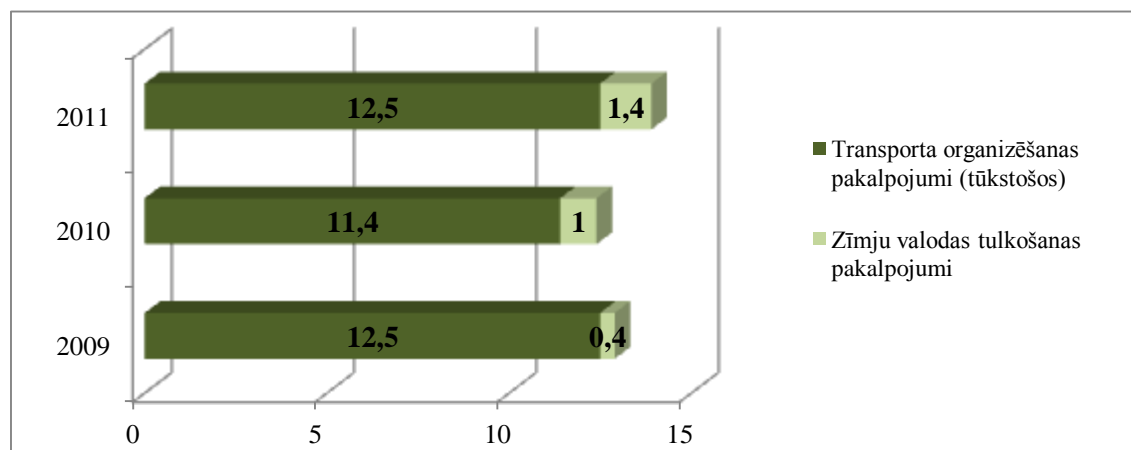
1.4.2.2. Personu ar invaliditāti sociālās aizsardzības izdevumi

Sabiedrībai novecojot (LR Statistikas departaments prognozē, ka 2050. g. katra trešā persona būs vecāka par 60 gadiem), vajadzība pēc sociālajiem pakalpojumiem gados vecākām personām, tajā skaitā arī personām ar invaliditāti, stipri pieaugs.

Valsts sociālās apdrošināšanas invaliditātes pensijas saņēmēju skaits 2012. g. bija mazākais pēdējo četru gadu laikā – 80,2 tūkst. 2011. g. saņēmēju skaits bija par 6 % lielāks – 85,4 tūkst., no tiem 37,9 tūkst. vīriešu un 47,5 tūkst. sievietes. Tomēr valsts sociālās apdrošināšanas zaudētas darbības pensijas saņēmēju skaits 2012. g. bija lielākais analizējamajā periodā – par 2 % lielāks nekā 2010. g., par 4 % lielāks nekā 2010. g., un par 15 % lielāks nekā 2009. g. Vidējais gada valsts sociālās apdrošināšanas invaliditātes pensiju saņemošo personu skaits 2010. g. sasniedza 82,9 tūkst., 2009. g. – 88,4 tūkst.

1.4.2.3. Tehniskā palīdzība personām ar invaliditāti

Saskaņā ar LR Statistikas departamenta datiem mājokļu, kas būtu pielāgoti personām ar invaliditāti, skaits 2009. g. – 2011. g. saglabājās līdzīgs, bet personu, kam nepieciešams pielāgot mājokli, skaits 2010. g., salīdzinot ar 2009. g., samazinājās par 7,04 %, 2011. g., salīdzinot ar 2010. g. – par 10,3 %.

1.4.2.3.2. att. Pašvaldību sniegtie pakalpojumi personām ar invaliditāti LR 2009.–2011. g. (tūkst.)³

Avots: LR Statistikas departaments

2011. g. pašvaldības Lietuvā sniedza 12,5 tūkst. transporta organizēšanas pakalpojumus personām ar invaliditāti – tas ir par 9 % vairāk nekā 2010. g., 1,4 tūkst. surdotulkošanas pakalpojumus – tas ir par 29 % vairāk nekā 2010. g. un par 71 % vairāk nekā 2009. g. (1.4.2.3. 2. att.).

Kopā 2011. g. LR invalīdi tika apgādāti ar 35 030 tehniskajiem palīglīdzekļiem – par 32 % vairāk nekā 2010. g. Lielākā daļa sociālo pakalpojumu saņēmēju mājās 2011. g. bija darbības vecuma personas ar invaliditāti – 2 626. Bērnu ar invaliditāti līdz 7 gadu vecumam bija tikai 1,4 %, 7–17 gadus vecumu – 5 % no minētā skaitļa.

³ LR Statistikas departamentā vēl nav iesniegti dati par 2012. gadu

1.4.2.4. Izmitināšanas pakalpojumi personām ar invaliditāti

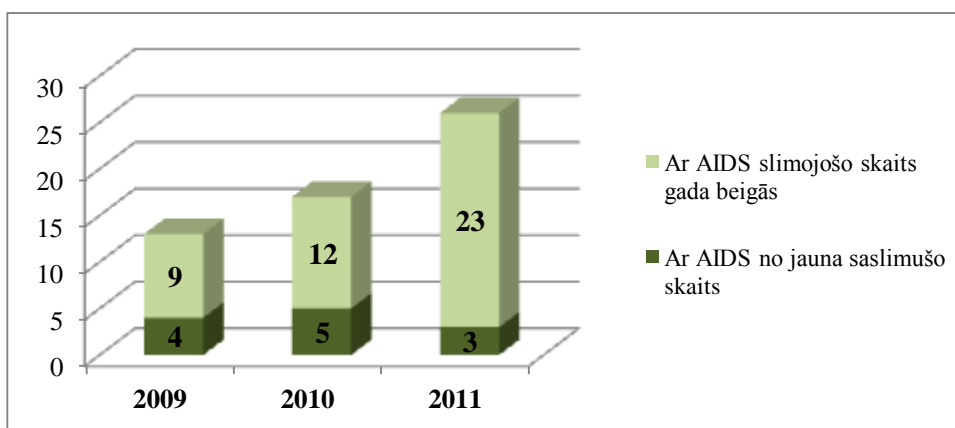
Personām ar invaliditāti, kam nav savas dzīvesvietas vai kas uz laiku nevar to izmantot, tiek sniegti izmitināšanas pakalpojumi pagaidu izmitināšanas iestādēs: nakts patversmēs, krīzes centros, pagaidu izmitināšanas iestādēs mātēm un bērniem, pagaidu izmitināšanas mītnēs nepilngadīgām mātēm ar zīdaiņiem, bēgļu uzņemšanas centrā, sociālās integrācijas centrā, reintegrācijas centrā u.c.

Saskaņā ar LR Statistikas departamenta datiem Lietuvā 2011. g. bija 5 aprūpes nami bērniem un jauniešiem ar invaliditāti (pansionāti) un 6 socializācijas centri (speciālie audzināšanas un aprūpes nami).

2011. g. aprūpes namos pieaugušām personām ar invaliditāti visvairāk dzīvoja 30–49 g. vecuma grupai pieskaitāmas personas, kā arī 50–59 g. vecuma grupai pieskaitāmas personas, vismazāk – 85 gadus vecas un vecākas personas. Kopā 2011. g. aprūpes namos dzīvoja 5 879 personas ar invaliditāti – tas ir par 1,3 % vairāk nekā 2010. g. un par 12,3 % vairāk nekā 2009. g.

1.4.2.4.1. Invalīdu saslimstības rādītāji un sociālās aizsardzības izdevumi Šauļu reģionā

Saskaņā ar LR Statistikas departamenta datiem 2011. g. Šauļu reģionā 3 personas no jauna bija saslimušas ar AIDS, kopējais ar AIDS slimojošo skaits gada beigās sasniedza 23. 2010. g. šis skaits bija par 59 % mazāks, tomēr no jauna saslimušo skaits bija 5 (1.4.2.4.1. 1. att.).

1.4.2.4.1. 1. att. Ar AIDS no jauna saslimušo skaits, un ar AIDS slimojošo skaits gada beigās Šauļu apriņķī 2009.–2010. g. (pers.)⁴

Avots: LR Statistikas departaments

2011. g. Lietuvas dienas centros sociālos pakalpojumus saņēma 2 601 bērns ar invaliditāti – tas ir par 6 % vairāk nekā 2010. g. Tostarp Šauļu reģiona dienas centros sociālos pakalpojumus saņēma 344 bērni ar invaliditāti, tas veido 13 % no visu Lietuvā dienas centros bērniem ar invaliditāti sniegto sociālo pakalpojumu skaita un ir par 23 % pakalpojumu vairāk nekā Šauļu reģionā tika sniegts 2010. g.

Analizējot atsevišķas Šauļu reģiona pašvaldības, ir redzams, ka 2011. g. dienas centros visvairāk bērni ar invaliditāti sociālos pakalpojumus saņēma Šauļu pils. pašvaldībā – 119 bērni, tas ir par 50 % vairāk nekā 2010. g. Tāpat arī Pakrojas raj. pašvaldībā – 107 bērni, tas ir par 49 % vairāk nekā 2010. g. Šauļu raj. pašvaldībā pakalpojumi bērniem ar invaliditāti netika sniegti.

⁴ LR Statistikas departamentā vēl nav iesniegti dati par 2011. g. un 2012. g.

1.4.3. Sociālo pakalpojumu pieejamība personām ar invaliditāti Lietuvā: problēmaspekti

Nacionālajā invalīdu sociālās integrācijas programmā 2013.–2019. gadam tiek minētas šādas sociālo pakalpojumu pieejamības problemātiskās jomas, ar ko Lietuvā saskaras personas ar invaliditāti:

- ❑ ***Vēsturiski mantotā centralizētā stacionārā invalīdu sociālās aprūpes sistēma nestimulē pašvaldības attīstīt sociālos pakalpojumus, kas personām ar invaliditāti nodrošina dienas nodarbinātību, izmitināšanu, atbalstu invalīdu ģimenēm, „aizsargātu mājokli”, personīgu palīdzību, kas nepieciešama, lai dzīvotu ģimenē un sabiedrībā.***

Saskaņā ar LR Statistikas departamenta datiem 2011. g. beigās pieaugušām personām ar invaliditāti stacionārus sociālās aprūpes pakalpojumus sniedza 26 valsts, 4 pašvaldību un 6 sabiedrisko organizāciju sociālās aprūpes iestādes, kurās dzīvoja 6,1 tūkst. iedzīvotāju (attiecīgi 5 879, 101 un 81 iedzīvotājs).

- ❑ ***Nepietiekami objektīvas personas vērtēšanas procedūras, nosakot darbspēju līmeni un speciālās vajadzības.***

Pasaules Veselības organizācija 2001. gadā apstiprināja precizētu starptautisku slimību un traumu seku klasifikācijas sistēmu – Starptautisko funkcionēšanas, nespējas un veselības klasifikāciju (turpmāk – SFK). Saskaņā ar šo klasifikāciju persona jāvērtē, ievērojot ne tikai tās stāvokli, bet arī vides apstākļus un sociālos faktorus, kuri ierobežo personas darbību un aktivitāti. Daudzas Eiropas Savienības valstis darbspēju, invaliditātes līmeņa un īpašo vajadzību noteikšanas procedūrās, rehabilitācijas speciālistu praktiskajā darbā iekļauj SFK nostādnes, organizē dažādu nozaru speciālistu kvalifikācijas paaugstināšanas kursus. Lietuvā ir sākts izstrādāt kompleksas personas vērtēšanas procedūras, lai tajās iekļautu SFK nostādnes. No 2012. g., nosakot invaliditāti bērniem, tiek aizpildītas anketas par personas darbību un spēju piedalīties, kuras palīdz objektīvāk un precīzāk noteikt personu invaliditāti.

- ❑ ***Bez finansiālas palīdzības personām ar invaliditāti grūti iegūt augstāko izglītību un darba tirgū pieprasītas specialitātes.***

Lietuvā personām ar invaliditāti, kuras mācās augstskolās, tiek sniegta finansiāla palīdzība. Šo palīdzību var saņemt studenti, kam ir smags vai vidējs invaliditātes līmenis vai 45 % vai mazāks darbspēju līmenis, kuri pirmo reizi studē profesionālā, I vai II pakāpes vai nepārtrauktā universitātes studiju programmā, un kam nav parādu un disciplinārsodu. ***Saskaņā ar Invalīdu lietu departamenta datiem 2011. gadā 38 augstskolās tika sniegts atbalsts 1 050 studentiem ar invaliditāti.***

1.4.4. Sociālās integrācijas pieejamība personām ar invaliditāti Lietuvā: problēmaspekti

Nacionālajā invalīdu sociālās integrācijas programmā 2013.–2019. gadam minētas šādas sociālās integrācijas problēmjas, ar kurām Lietuvā saskaras personas ar invaliditāti:

- ❑ ***Atbalsta trūkums ģimenei, kurā dzīvo persona ar invaliditāti, un sabiedrisko pakalpojumu nepietiekamība.***

Ģimenes locekļiem, kas audzina, uzrauga, kopj personu ar invaliditāti, nav radīti nosacījumi, lai saskaņotu ģimenes dzīvi ar darbu (piem., nav elastīga darba grafika un iespējas pakalpojumus saņemt mājās, ierobežotas iespējas bērnu ar invaliditāti integrēt vispārīgglītojošā skolā dzīvesvietā u.c.).

Saskaņā ar Sociālās aizsardzības un darba ministrijas datiem 2011. g. kopšanas izdevumu mērķkompensācijas saņēma 1,1 tūkst. bērnu un 4,8 tūkst. darbspējas vecuma personu, aprūpes (palīdzības) izdevumu kompensācijas – 6,9 tūkst. bērnu un 9,7 tūkst. darbspējas vecuma personu, kas dzīvo kopienā.

- ❑ ***Būves, kas tiek renovētas un modernizētas, netiek pielāgotas personām ar invaliditāti, nepielāgotā vide ierobežo personu ar invaliditāti patstāvību un iespējas neierobežoti pārvietoties.***

Lietuvas Republikas normatīvie akti neuzliek par pienākumu pielāgot esošās ēkas invalīdu vajadzībām, ja ēku nav nepieciešams renovēt; tie nenosaka termiņus, kuros jau esošās sabiedriskas nozīmes ēkas būtu jāpielāgo invalīdu vajadzībām. Normatīvie akti liek pielāgot ēkas invalīdu vajadzībām tikai pārbūvējamajās būves daļās. ***Tādas normas nenodrošina, ka visas sabiedriskās ēkas un objekti tiktu pielāgoti personām ar invaliditāti, nav skaidri noteikti pielāgošanas termiņi.***

- ❑ ***Nepielāgotā transporta infrastruktūra, maršruti, transportlīdzekļi ierobežo invalīdu iespējas izmantot sabiedrisko transportu un brīvi pārvietoties, personām ar invaliditāti trūkst transporta pakalpojumu.***

Valstī nav vienotas transporta sistēmas, kurā transporta līdzekļi un to maršruti būtu pieejami visām pasažieru grupām, ieskaitot personas ar invaliditāti. Personām ar invaliditāti pielāgota vide (sabiedriskas nozīmes ēkas, ielas, ceļi, transports un tā infrastruktūra – autobusi, trolejbusi, vilcieni, kā arī stacijas, pieturas) – tas ir nosacījums, kam jānodrošina personām ar invaliditāti piedalīšanās sabiedrības dzīvē, tomēr tikai atsevišķās pašvaldībās ir autobusi ar zemajām grīdām, tikai daļa autobusu, vilcienu staciju un pieturu vide pielāgota personām ar invaliditāti.

- ❑ ***Personām ar redzes un kustību traucējumiem trūkst pakalpojumu, kas mācītu mobilitātes iemaņas.***

Katru gadu Lietuvā redzi zaudē aptuveni 200–300 cilvēku, no viņiem vairāk nekā 50 % ir bērni vai darbspējas vecuma personas. Šīm personām ar invaliditāti ir grūti ikdienā sevi apkalpot, uzturēt sakarus, izmantot tehniskos palīgīdzekļus, orientēties sabiedriskās vietās un mājās.

- ❑ ***Lietuvā ir maz strādājošu invalīdu.***

Saskaņā ar Sociālās aizsardzības un darba ministrijas Valsts sociālās apdrošināšanas fonda valdes datiem 2012. gada sākumā strādāja 46,66 tūkst. invalīdu jeb 17,6 % no visiem invalīdiem. Valstī ir mērķis palielināt nodarbinātības iespējas personām ar invaliditāti: tiek sniegts finansiāls atbalsts darba devējiem, kas nodarbina cilvēkus ar invaliditāti, finansiāls atbalsts sava biznesa uzsākšanai, organizēta invalīdu profesionālā un kvalifikācijas rehabilitācija, tomēr zems darba apmaksas līmenis, zemā darba devēju ieinteresētība nodarbināt invalīdus un personām ar invaliditāti garantētā minimālās darba algas apmēra sociālo pabalstu maksāšana un dažādi atvieglojumi nestimulē invalīdus strādāt.

- ❑ ***Personām ar invaliditāti trūkst iespēju piedalīties kultūras dzīvē, maz invalīdu piedalās sporta nodarbībās, fiziskajās un rekreācijas aktivitātēs.***

Personām ar invaliditāti nav radītas iespējas izkopt un izmantot savas radošās, mākslinieciskās un intelektuālās spējas ne tikai viņu pašu, bet arī visas sabiedrības labā. No valsts

budžeta tiek finansēti Nacionālā krāsu mūzikas orķestra projekti. Tā darbībā piedalās galvenokārt personas ar intelekta traucējumiem no dažādiem valsts reģioniem.

- ❑ ***Invalīdu tiesību un pamatbrīvību īstenošanu ierobežo personām ar invaliditāti nelabvēlīgie normatīvo aktu piemērošanas apjomi, neskaidrais valsts un pašvaldības institūciju kompetenču sadalījums, vājš nevalstiskā sektora darbs un nepietiekams finansējums.***

Valsts institūcijas, kam jānodrošina invalīdu tiesību un pamatbrīvību īstenošana, saskaras ar dažādām problēmām: lielu darba slodzi, pieredzes trūkumu, neskaidru kompetenču sadalījumu un mazām finansiālām iespējām, kas apgrūtina procesa koordinēšanu. Valsts līmenī aizvien valda neadekvāts skatījums uz invalīdu tiesību un pamatbrīvību īstenošanu, ar esošajiem speciālistiem nepietiek, lai veiktu invalīdu tiesību un pamatbrīvību īstenošanas monitoringu.

- ❑ ***Nepietiekama sadarbība starp valsts un pašvaldību institūcijām un iestādēm un personas ar invaliditāti pārstāvošām organizācijām traucē veiksmīgi un laikā atrisināt invalīdu problēmas.***

Invalīdu sociālās integrācijas politika aptver daudzas valsts pārvaldes sfēras, tomēr trūkst valsts, pašvaldību institūciju un iestāžu sadarbības, risinot personām ar invaliditāti svarīgos jautājumus. Izstrādājot personām ar invaliditāti nozīmīgus normatīvos aktus un programmas, ne vienmēr tiek noskaidrots personas ar invaliditāti pārstāvošo organizāciju un Sociālās aizsardzības un darba ministrijas Invalīdu lietu padomes viedoklis.

1.4.4.1. Priekšnosacījumi invalīdu sociālajai integrācijai Liepājas pilsētā (Latvija) un Lietuvas pierobežas reģionā

1.4.4.1.1. Priekšnosacījumi invalīdu sociālajai integrācijai Liepājas pils. (Latvija): konteksts

Saskaņā ar Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes datiem Kurzemes reģionā dzīvo 31 % no visām Latvijā dzīvojošajām personām ar garīga rakstura traucējumiem. Pēdējos gados kopējais personu ar invaliditāti skaits un vajadzība pēc sociālajiem pakalpojumiem reģionā palielinās. Liepāja ir lielākā Kurzemes reģiona pilsēta, pašlaik tajā darbojas 16 nevalstiskās organizācijas un Liepājas Sociālais dienests, kas sastāv no 14 struktūrvienībām. Apmēram trešdaļa Liepājas pilsētas invalīdu nevalstisko organizāciju darbība saistīta tikai ar personu ar invaliditāti pulcēšanās, pasākumu un tml. organizēšanu, t.i., šīs organizācijas nesniedz sociālos pakalpojumus.

Salīdzinot ar citām Kurzemes reģiona pilsētām un novadiem, Liepājas pilsētā ir lielākais sociālā darba speciālistu skaits. 2011. g. Liepājas pilsētā bija 6 000 darbspējīgu personu, no tām 2 283 – personas ar invaliditāti. Pašlaik situācija gandrīz nav mainījusies. Tomēr Liepājā dzīvojošajām personām ar redzes invaliditāti trūkst līdzekļu, kas atvieglotu tādas informācijas apgūšanu, kura palīdz orientēties telpā, piem., interaktīvu skārienjūtīgu karšu, pielāgotas tūrisma tīmekļa vietnes.

1.4.4.1.2. Priekšnosacījumi invalīdu sociālajai integrācijai Šauļu pils. (Lietuva): konteksts

Pašlaik Šauļu pilsētā darbojas 1 sociālo pakalpojumu centrs, 1 dienas nodarbinātības centrs, 1 dzirdes invalīdu rehabilitācijas centrs, 1 aprūpes nams un 15 invalīdu nevalstiskās organizācijas (asociācijas, biedrības, klubi u.c.). Sociālos pakalpojumus Šauļu pilsētā personām ar invaliditāti sniedz 7 nevalstiskās organizācijas, pārējās organizē personu ar invaliditāti tikšanās, pasākumus un tml. Šauļu pilsētas invalīdu nevalstiskās organizācijas ir ļoti diferencētas pēc invaliditātes veida.

Lai palielinātu invalīdu iespējas pastāvīgi pārvietoties, 2012. g. Šauļu pilsētas pašvaldība ierosināja izmantot zemās grīdas autobusu. Kā apgalvo atbildīgi pašvaldības darbinieki, šis transportlīdzeklis interesi neguva, bet līdzekļu visu pilsētas autobusu nomaīnai pret zemās grīdas autobusiem, pašvaldībai nav. Pašlaik tiek lemts par zemās grīdas autobusa ekspluatācijas atjaunošanu, izstrādājot tā maršruta grafiku.

2012. g. Šauļu pilsētā pēc invalīdu nevalstisko organizāciju locekļu iniciatīvas tika veikts pētījums, kura laikā mēģināja iekļūt 389 sabiedriskās ēkās. Personām ar kustību traucējumiem piemērotas bija tikai 162 ēkas. 175 ēkās personas ar kustību traucējumiem nevarēja iekļūt, lai iekļūtu 52 ēkās, personām ar invaliditāti bija nepieciešama palīdzība.

Cita problēma, ar kuru saskaras personas ar kustību traucējumiem Šauļu pilsētā – automašīnu stāvlaukumi. Kaut gan Šauļu pilsētā ir daudz automašīnu stāvvietu personām ar invaliditāti, to patstāvīgu pārvietošanos apgrūtina nepārdomāta ielu infrastruktūra – pārāk stāvas ietvju malas.

1.4.4.1.3. Priekšnosacījumi invalīdu sociālajai integrācijai Radvilišķu pils./raj. (Lietuva): konteksts

Pašlaik Radvilišķu pils./raj. rajonā darbojas 1 sociālo pakalpojumu centrs, 2 invalīdu dienas nodarbinātības un pakalpojumu centri, 2 aprūpes nami un 6 invalīdu nevalstiskās organizācijas. Sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti sniedz 4 invalīdu nevalstiskās organizācijas, pārējās organizē personu ar invaliditāti tikšanās, pasākumus un tml.

Izmantojot Nacionālās invalīdu sociālās integrācijas programmas 2010.–2012. gadam atbalstu, 2012. g. Radvilišķu rajonā personām ar invaliditāti piemēroti 5 mājokļi.

1.4.4.1.4. Priekšnosacījumi invalīdu sociālajai integrācijai Šauļu reģionā (Lietuva): konteksts

Kopā Šauļu reģionā darbojas 7 pašvaldību sociālo pakalpojumu centri, 2 invalīdu rehabilitācijas centri, 5 dienas nodarbinātības centri, 5 aprūpes nami, 13 nevalstiskās organizācijas. Ne visas Šauļu reģionā esošās nevalstiskās organizācijas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti – apmēram puse reģionā strādājošo nevalstisko organizāciju organizē tikai personu ar invaliditāti tikšanās, pasākumus, diskusijas, ekskursijas u.tml., tādā veidā cenšoties mazināt to sociālo atstumtību.

1.4.4.2. Labās prakses piemēri invalīdu sociālās integrācijas jomā: Liepājas pils. (Latvija)

➤ *Izglītība*

Pēc Liepājas Neredzīgo biedrības iniciatīvas no 2012. g. novembra Liepājas pilsētā tiek organizētas bezmaksas mācības personām ar I–III grupas redzes invaliditāti. Ja nepieciešams, personām, kas atbraukušas uz mācībām, tiek nodrošināts mājoklis, palīdzību sniedz pavadoņi-asistenti. 2012. g. oktobrī Liepājas pašvaldības Sociālo pakalpojumu daļa kopā ar Liepājas Universitāti sagatavoja Asistenta pakalpojumu sniegšanas programmu personām ar invaliditāti Liepājā. 2012. g. reģistrēti 70 kandidāti, kas vēlas iegūt specialitāti atbilstoši šai programmai. Projekts 100 % tiek finansēts no Eiropas Sociālā fonda līdzekļiem.

➤ *Vietējās varas lēmumi*

No 2011. g. sākuma Liepājas pilsētā bērni ar invaliditāti līdz 18 gadu vecumam var izmantot sabiedrisko transportu (izņemot gaisa, ūdens transportu un taksometru) bez maksas.

Pēc Liepājas pilsētas padomes iniciatīvas īstenoto projektu laikā personām ar invaliditāti jau pielāgota daļa pilsētas veloceliņu.

➤ *Projekts „Mana sociālā atbildība”*

Piedaloties projektā, Liepājas pilsētas dome 2012. g. ierosināja vairākus nozīmīgus pasākumus, kas veicina personu ar invaliditāti integrāciju. Tika iegādātas audioboja, kas ļauj peldēt personām ar invaliditāti, kā arī peldēšanas ratiņi personām ar kustību invaliditāti vai ar funkcionāliem kustību traucējumiem. Liepājas pilsētas pludmalē plānots ierīkot celiņu, kas piemērots invalīdu ratiņu aizbraukšanai līdz pat ūdenim.

1.4.4.3. Labās prakses piemēri invalīdu sociālās integrācijas jomā: Šauļu pils. (Lietuva)

➤ *Organizācijas, kas personām ar invaliditāti sniedz sociālo palīdzību un veicina viņu sociālo integrāciju*

Pašlaik Šauļu pilsētā darbojas 1 sociālo pakalpojumu centrs, 1 dienas nodarbinātības centrs, 1 personu ar dzirdes traucējumiem rehabilitācijas centrs un 15 invalīdu nevalstiskās organizācijas (asociācijas, biedrības, klubi u.c.). Sociālos pakalpojumus Šauļu pilsētā personām ar invaliditāti sniedz 7 nevalstiskās organizācijas, pārējās organizē personu ar invaliditāti tikšanās, pasākumus u.tml.

Šauļu pilsētā darbojas personu ar fizisko invaliditāti sporta klubs „Entuziastas” un Šauļu pilsētas aklo un vājredzīgo sports klubs „Perkūnas”.

➤ *Invalīdu nevalstisko organizāciju strukturālās pārmaiņas*

2012. g. Šauļu pilsētas invalīdu biedrība un Šauļu Parkinsona slimnieku biedrība apvienojās vienā organizācijā. Šis lēmums tika pieņemts cerībā, ka divu mazāku organizāciju apvienošana vienā lielākā ļaus efektīvāk izmantot līdzekļus, jo pakalpojumi netiks dublēti un tos izmantos vairāk cilvēku.

➤ *Vietējo varas iestāžu iniciatīvas*

Pašlaik pēc Šauļu pilsētas pašvaldības padomes iniciatīvas tiek izstrādāts lēmumprojekts par fiksētā ienākumu nodokļa apmēra samazināšanu un atvieglojumu piešķiršanu, ja personas ar invaliditāti izņem uzņēmējdarbības apliecību. Lai notiktu efektīvāka sadarbība starp Šauļu pilsētas invalīdu nevalstiskajām organizācijām un pašvaldību, 2011. g. tika nodibināta Invalīdu lietu padome.

➤ *Pašlaik īstenojamie projekti, kas veltīti invalīdu sociālās integrācijas stiprināšanai*

Projekts „Studiju pieejamības nodrošināšana studentiem ar īpašām vajadzībām”

No 2012. g. 30. aprīļa Valsts studiju fonds kopā ar Lietuvas augstākās izglītības institūcijām (tajā skaitā arī Šauļu valsts koledžu) īsteno projektu „Studiju pieejamības nodrošināšana studentiem ar īpašām vajadzībām”, kura laikā studentiem ar invaliditāti līdz 2015. gada 1. februārim tiks piešķirti mērķpabalsti 520 Lt apmērā.

Projekts „Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi personām ar invaliditāti kopienā”

Pēc Šauļu valsts koledžas iniciatīvas 2012. g. beigās tika organizētas Šauļu pilsētas invalīdu kopienas locekļu mācības. Mācībās piedalījās apmēram 40 personas. Mācību mērķis – padziļināt savas zināšanas par kinezioterapijas sniegšanu personām ar invaliditāti un kopšanu aprūpes namos, kā arī pirmās palīdzības sniegšanu.

➤ *Projekts „Mana sociālā atbildība”*

Piedaloties projektā, VBO „Šauļu reģiona attīstības aģentūra” ierosināja rīkot mācības Šauļu reģiona iestāžu, kas sniedz sociālos pakalpojumus, darbiniekiem un viņu palīgiem, kā arī diskusiju

forumu Šauļu pilsētā, kura laikā arhitekti un invalīdu nevalstisko organizāciju locekļi diskutēja par universālā dizaina principu alternatīvām.

2. INVALIDĪDU SOCIĀLĀS INTEGRĀCIJAS IESPĒJAS UN SOCIĀLO PAKALPOJUMU PIEEJAMĪBA ATSEVIŠKĀS LATVIJAS-LIETUVAS PIEROBEŽAS REĢIONA TERITORIĀLAJĀS STRUKTŪRVIENĪBĀS

2.1. Pētījuma metodika

Pētījuma mērķis – izanalizēt pašreizējos invalīdu sociālās integrācijas un sociālo pakalpojumu pieejamības nosacījumus un iespējas atsevišķās Latvijas-Lietuvas pierobežas reģiona teritoriālajās struktūrvienībās.

Pētījuma uzdevumi:

- veicot LR Statistikas departamenta, LR Centrālā statistikas biroja datu, Kurzemes (Latvija) plānošanas reģiona sociālo pakalpojumu attīstības programmas un anketu pētījuma datu analīzi par sociālās integrāciju un sociālo pakalpojumu pieejamību, noskaidrot pašreizējās personu ar invaliditāti vajadzības, iespējas un nosacījumus Šauļu reģionā (Lietuva), Šauļu pilsētā (Lietuva), Radvilišķu pilsētā/rajonā (Lietuva) un Liepājas pilsētā (Latvija);
- sniegt rekomendācijas identificēto invalīdu sociālās integrācijas un sociālo pakalpojumu pieejamības problēmaspektu prevencijas pilnveidošanai.

Pētījuma objekts – sociālās integrācijas un sociālo pakalpojumu pieejamības personām ar invaliditāti nosacījumi un iespējas.

Pētījuma vieta:

- Šauļu pilsēta (Lietuva);
- Liepājas pilsēta (Latvija);
- Radvilišķu pilsēta/rajons (Lietuva);
- Šauļu reģions (Lietuva).

Nemot vērā minētos rādītājus, Šauļu reģionā tika nolemts izpētīt pašreizējo situāciju invalīdu sociālās integrācijas un sociālo pakalpojumu pieejamības jomā, kā arī atsevišķi izanalizēt situāciju Šauļos, kas ir reģiona administratīvais centrs un lielākā reģiona pilsēta, un pēc iedzīvotāju skaita otrajā lielākajā Šauļu reģiona vienībā – Radvilišķu pilsētā/rajonā.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes datiem Kurzemes reģionā (Latvija) dzīvo 31 % no visām Latvijā dzīvojošajām personām ar garīga rakstura invaliditāti, pēdējos gados kopējais personu ar invaliditāti skaits un vajadzība pēc sociālajiem pakalpojumiem reģionā palielinās.

Nemot vērā minētos rādītājus, tika nolemts izpētīt pašreizējo situāciju invalīdu sociālās integrācijas un sociālo pakalpojumu pieejamības jomā lielākajā Kurzemes reģiona pilsētā – Liepājā. Pētījuma rezultātus, kas iegūti Šauļu pilsētā (Lietuva) un Liepājas pilsētā (Latvija), paredzēts salīdzināt.

Pētījuma paraugkopas raksturojums

Pētījumā piedalījās 4 mērķgrupas.

Mērķgrupa Nr. 1:

- nevalstiskajās organizācijās iesaistītas un neiesaistītas personas ar invaliditāti.

Mērķgrupu Nr. 1 veido nevalstiskajās invalīdu organizācijās iesaistītas un neiesaistītas personas ar invaliditāti no Šauļu pilsētas (Lietuva), Liepājas pilsētas (Latvija), Radvilišķu pilsētas/rajona (Lietuva) un Šauļu reģiona (Lietuva).

Mērķgrupu Nr. 1 veido: 100 respondenti – Šauļu pilsēta (Lietuva), 100 respondenti – Liepājas pilsēta (Latvija), 40 respondenti – Radvilišķu pilsēta/rajons (Lietuva), 80 respondenti – Šauļu reģions (Lietuva). Kopā: 320 respondenti.

Mērķgrupa Nr. 2:

- organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītāji.

Mērķgrupu Nr. 2 veido Šauļu pilsētas (Lietuva), Liepājas pilsētas (Latvija), Radvilišķu pilsētas/rajona (Lietuva) un Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītāji.

Mērķgrupu Nr. 2 veido (izvēloties respondentu skaitu, tika ņemts vērā faktiskais sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti sniedzozo organizāciju skaits, kas darbojas pētījuma veikšanas vietās): 10 respondenti – Šauļu pilsēta (Lietuva), 10 respondenti – Liepājas pilsēta (Latvija), 6 respondenti – Radvilišķu pilsēta/rajons (Lietuva), 19 respondenti – Šauļu reģions (Lietuva). Kopā: 45 respondenti.

Mērķgrupa Nr. 3:

- organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieki, kuri tieši strādā ar invalīdiem.

Mērķgrupu Nr. 3 veido Šauļu pilsētas (Lietuva), Liepājas pilsētas (Latvija), Radvilišķu pilsētas/rajona (Lietuva) un Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieki, kuri tieši strādā ar invalīdiem.

Mērķgrupu Nr. 3 veido (izvēloties respondentu skaitu, tika ņemts vērā faktiskais sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti sniedzozo organizāciju skaits (kas darbojas pētījuma veikšanas vietās)) darbinieki, kuri tieši strādā ar invalīdiem: 30 respondenti – Šauļu pilsēta (Lietuva), 30 respondenti – Liepājas pilsēta (Latvija), 15 respondenti – Radvilišķu pilsēta/rajons (Lietuva), 40 respondenti – Šauļu reģions (Lietuva). Kopā: 115 respondenti.

Mērķgrupa Nr. 4:

- organizāciju, kas sniedz dažādus pakalpojumus sabiedrībai, vadītāji.

Mērķgrupu Nr. 4 veido Šauļu pilsētas (Lietuva), Liepājas pilsētas (Latvija), Radvilišķu pilsētas/rajona (Lietuva) un Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vadītāji:

- tirdzniecības centri;
- kultūras iestādes;
- bibliotēkas;
- ēdināšanas iestādes;
- izmitināšanas iestādes.

Mērķgrupu Nr. 4 veido: 70 respondenti – Šauļu pilsēta (Lietuva), 70 respondenti – Liepājas pilsēta (Latvija), 40 respondenti – Radvilišķu pilsēta/rajons (Lietuva), 70 respondenti – Šauļu reģions (Lietuva). Kopā: 250 respondenti.

Pētījuma metodes

Anketēšanas aptaujas metode un kontentanalīzes (*content analysis*) metode.

2.2. Pētījuma dalībnieku raksturojums

Pētījuma dalībnieku – nevalstiskajās organizācijās iesaistītu un neiesaistītu personu ar invaliditāti – raksturojums.

✓ ***Liepājas pilsēta (Latvija).*** 59 % pētījuma dalībnieku bija sievietes, 41 % – vīrieši. Lielāko pētāmo personu daļu (34 %) veidoja 41–50 g. vecuma grupas respondenti, 25 % – 31–40 g.v., 19 % – <30 g.v., 17 % – 51–60 g.v., 5 % – no >61 g. vecuma grupām.

✓ ***Šauļu pilsēta (Lietuva).*** 74 % pētāmo personu bija sievietes, 26 % – vīrieši. Lielāko pētāmo personu daļu (45 %) veidoja respondenti, kas pieskaitāmi 31–40 g.v. vecuma grupai, 39 % – 41–50 g.v., 12 % – <30 g.v., 3 % – 51–60 g.v., 1 % – >61 g. vecuma grupām.

✓ ***Radvilišķu pilsēta/rajons (Lietuva).*** 65 % pētāmo personu bija sievietes, 35 % – vīrieši. Lielāko pētāmo personu daļu (42,5 %) veidoja respondenti, kas pieskaitāmi 41–50 g. vecuma grupai, 25 % – 51–60 g.v., 15 % – 31–40 g.v., 10 % – >61 g.v., 7,5 % – <30 g. vecuma grupām.

✓ ***Šauļu reģions (Lietuva).*** 61,8 % pētāmo personu bija sievietes, 38,2 % – vīrieši. Lielāko pētāmo personu daļu (41,4 %) veidoja respondenti, kas pieder 41–50 g.v. vecuma grupai, 30,5 % – 31–40 g.v., 15,9 % – 51–60 g.v., 7,7 % – <30 g.v., 4,5 % – >61 g. vecuma grupām.

Pētījuma dalībnieku – organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītāju raksturojums.

✓ ***Liepājas pilsēta (Latvija).*** 80 % pētāmo personu bija sievietes, 20 % – vīrieši. Lielāko pētāmo personu daļu veidoja respondenti, kas pieder 41–50 g.v. vecuma grupai, 20 % – 51–60 g.v., 10 % – 31–40 g.v.

✓ ***Šauļu pilsēta (Lietuva).*** 100 % pētāmo personu bija sievietes. 60 % pētāmo personu veidoja 41–50 g.v. vecuma respondenti, 30 % – 31–40 g.v., 10 % – 51–60 g.v.

✓ ***Radvilišķu pilsēta/rajons (Lietuva).*** 100 % pētāmo personu bija sievietes. 50 % pētāmo personu veidoja 41–50 g.v. vecuma respondenti, 33,3 % – 31–40 g.v., 16,7 % – 51–60 g.v.

✓ ***Šauļu reģions (Lietuva).*** 94,3 % pētāmo personu bija sievietes, 5,7 % – vīrieši. 48,6 % respondentu bija 41–50 gadus veci, 37,1 % – 51–60 g.v., 14,3 % – 31–40 g.v.

Pētījuma dalībnieku – organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieku, kuri tieši strādā ar invalīdiem, raksturojums.

✓ ***Liepājas pilsēta (Latvija).*** 76,7 % pētāmo personu bija sievietes, 23,3 % – vīrieši. 46,7 % respondentu bija 41–50 gadus veci, 33,3 % – 31–40 g.v., 13,3 % – <30 g.v., 6,7 % – 51–60 g.v.

✓ ***Šauļu pilsēta (Lietuva).*** 83,3 % pētāmo personu bija sievietes, 16,7 % – vīrieši. 76,7 % respondentu bija 41–50 gadus veci, 13,3 % – 31–40 g.v., 10 % – 51–60 g.v.

✓ ***Radvilišķu pilsēta/rajons (Lietuva).*** 100 % pētāmo personu bija sievietes. 66,7 % respondentu bija 41–50 gadus veci, 20 % – 31–40 g.v., 13,3 % – 51–60 g.v.

✓ ***Šauļu reģions (Lietuva).*** 91,8 % pētījuma dalībnieku bija sievietes, 8,2 % – vīrieši. 63,5 % respondentu bija 41–50 gadus veci, 25,9 % – 31–40 g.v., 7,1 % – 51–60 g.v., 3,5 % – <30 g.v..

Pētījuma dalībnieku – organizāciju, kas sniedz dažādus pakalpojumus sabiedrībai, vadītāju raksturojums.

✓ ***Liepājas pilsēta (Latvija).*** 55,7 % pētāmo personu bija sievietes, 44,3 % – vīrieši. 38,6 % respondentu bija 31–40 gadus veci, 25,7 % – 41–50 g.v., 22,9 % – <30 g.v., 12,9 % – 51–60 g.v.

✓ ***Šauļu pilsēta (Lietuva).*** 67,1 % pētījuma dalībnieku bija sievietes, 32,9 % – vīrieši. 34,3 % respondentu bija 31–40 gadus veci, 20 % – <30 g.v., 18,6 % – 41–50 g.v., 11,4 % – 51–60 g.v.

✓ **Radvilišķu pilsēta/rajons (Lietuva).** 45 % pētījuma dalībnieku bija sievietes, 55 % – vīrieši. 47,5 % pētāmo bija 41–50 gadus veci, 20 % – 31–40 g.v., 15 % – 51–60 g.v., 12,5 % – <30 g.v.

✓ **Šauļu reģions (Lietuva).** 56,7 % pētījuma dalībnieku bija sievietes, 42,8 % – vīrieši. 34,4 % respondentu bija 31–40 gadus veci, 30,6 % – 41–50 g.v., 20,6 % – <30 g.v., 14,4 % – 51–60 g.v.

2.3. Invalīdu cerības un vajadzības, kas saistītas ar sociālo pakalpojumu sektora un sociālās integrācijas procesu

2.3.1. Invalīdu dzīves vides mikroklimats

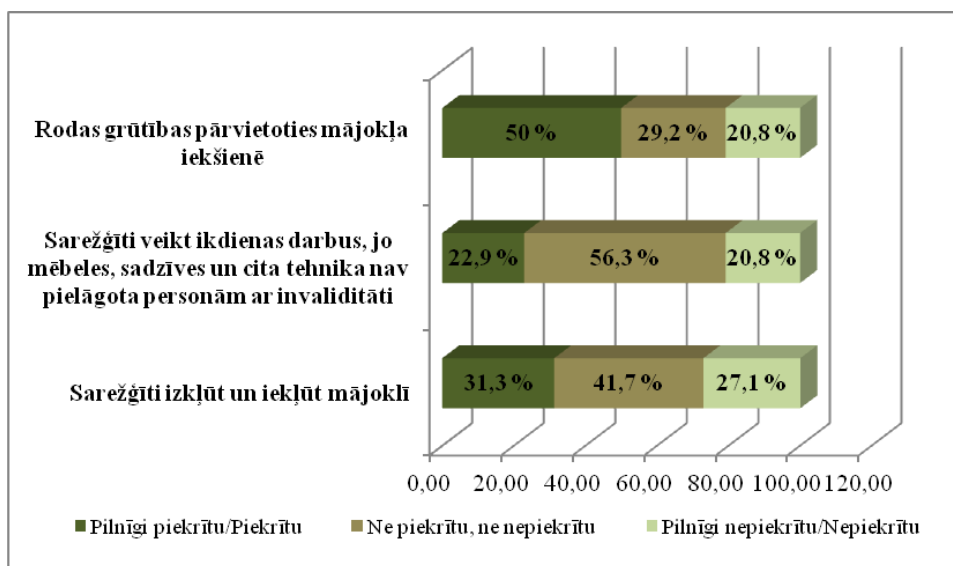
Viens no faktoriem, kas spēcīgi ietekmē personas ar invaliditāti sociālās integrācijas priekšnosacījumus, ir viņam tuvākā vide un subjekti, kas tajā piedalās, t.i., personas ar invaliditāti vajadzībām atbilstošs mājoklis, personas, kas dzīvo ar viņu kopā, vai fakts, ka persona ar invaliditāti dzīvo viena.

2.3.1.1. Gadījuma izpēte: Liepājas pils. (Latvija) un Šauļu pils. (Lietuva) dzīvojamo ēku pielāgošana invalīdu vajadzībām

Šajā nodaļā sniegti pētījuma dati par Šauļu pils. un Liepājas pils. dzīvojošo personu ar invaliditāti mājokļu pielāgotību viņu vajadzībām, kā arī par personām, kas dzīvo ar tiem kopā. Pētījuma mērķis bija noskaidrot, kāda tipa mājoklī un ar ko kopā dzīvo invalīdi, raksturot grūtības, kas rodas, kamēr mājoklis nav pielāgots invalīdu vajadzībām.

Lielākā daļa (53 %) Šauļu pils. dzīvojošo invalīdu, kas piedalījās pētījumā, dzīvo pie saviem tuviniekiem, kamēr Liepājas pils. dzīvojošie invalīdi visvairāk dzīvo savā dzīvoklī (45 %). Jāuzsver, ka Šauļu pils. šī tipa mājoklī dzīvojošo pētījuma dalībnieku skaits nesasniedz trešdaļu (25 %). Ļoti maza daļa pētījuma dalībnieku kā Šauļu pilsētā, tā Liepājas pils. norādīja, ka dzīvo savā mājā.

Gandrīz pusei (48 %) Šauļu pils. dzīvojošo respondentu mājoklis nav pielāgots personām ar invaliditāti, tam piekrita tikai 11 % Liepājas pils. dzīvojošo respondentu. Jāuzsver, ka vairāk nekā trešdaļas (33 %) Liepājas pils. dzīvojošo pētāmo personu mājoklis ir pielāgots invalīdu vajadzībām, kamēr Šauļu pils. gadījumā šis rādītājs sasniedza tikai 19 %.

2.3.1.1.1. att. Grūtības, kas rodas Šauļu pils. (Lietuva) dzīvojošajām personām ar invaliditāti, kad mājoklis nav pielāgots personām ar invaliditāti, n=48, %

Pētījuma dati atklāja, kādas grūtības personām ar invaliditāti rodas, izmantojot mājokli, kas nav pielāgots personām ar invaliditāti. No 2.3.1.1.1. att. sniegtajiem datiem ir redzams, ka pusei Šauļu pils. dzīvojošo pētījuma dalībnieku ir *sarežģīti izklūt un iekļūt mājoklī*, nedaudz vairāk nekā trešdaļai (31,3 %) *rodas grūtības pārvietoties mājokļa iekšienē*. Par to, vai ir *sarežģīti veikt ikdienas darbus, jo mēbeles, sadzīves un cita tehnika nav pielāgota personām ar invaliditāti*, viedokļa nebija vairāk nekā pusei respondentu (56,3 %).

Liepājas pils. gadījumā uz jautājumu par grūtībām, kas rodas, dzīvojot mājoklī, kas nav pielāgots personām ar invaliditāti, izteicās 11 % respondentu. Puse uzsvēra, ka viņiem ir *sarežģīti izklūt un iekļūt mājoklī*, trešdaļa – *sarežģīti veikt ikdienas darbus, jo mēbeles, sadzīves un cita tehnika nav pielāgota personām ar invaliditāti*, pārējiem par šo jautājumu viedokļa nebija.

Veiktā pētījuma dati parādīja, ka 30 % invalīdu, kas dzīvo Šauļu pils., un 39 % – Liepājas pils., dzīvo vieni. Pārējā respondentu daļa tika aptaujāta atsevišķi. Aptaujas laikā atklājās, ka vairāk nekā puse (52,9 %) Šauļu pils. dzīvojošo respondentu *dzīvo kopā ar laulāto*, vairāk nekā trešdaļa (32,9 %) – *ar vecākiem*. Liepājas pils. šie rādītāji attiecīgi sasniedz 41 % un 29,5 %.

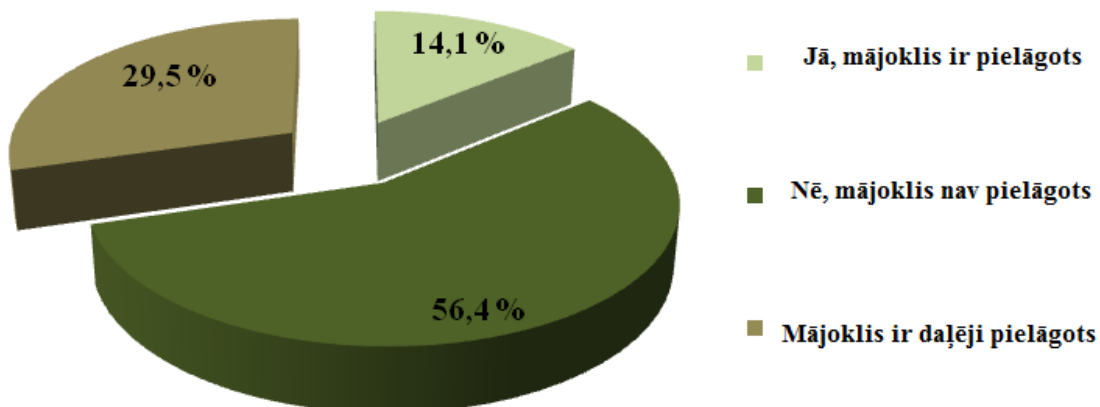
2.3.1.2. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) dzīvojamo ēku pielāgošana invalīdu vajadzībām

Pētījumā bija mērķis noskaidrot, vai Radvilišķu pils./raj. dzīvojošo invalīdu mājokļi ir piemēroti viņu vajadzībām. Pētījuma dati atklāja, ka pusei (50 %) pētījumā aptaujāto invalīdu *mājoklis nav pielāgots viņu vajadzībām*, bet gandrīz trešdaļai (27,5 %) – *daļēji pielāgots*.

Pētījuma rezultāti atklāja, ar kādām grūtībām Radvilišķu pils./raj. dzīvojošie invalīdi visbiežāk saskaras viņu vajadzībām nepiemērotā mājoklī. Par to, ka ir *sarežģīti veikt ikdienas darbus, jo mēbeles, sadzīves un cita tehnika nav pielāgota personām ar invaliditāti ar konkrētiem traucējumiem*, nebija viedokļa vairāk nekā pusei (55 %) respondentu, vēl trešdaļa pētāmo personu (30 %) tādu pašu viedokļa pozīciju izvēlējās pie jautājuma – vai ir *sarežģīti pārvietoties mājokļa iekšienē*.

2.3.1.3. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) mājokļu pielāgošana invalīdu vajadzībām

Pētījumā bija mērķis noskaidrot, kāda ir Šauļu reģionā dzīvojošo invalīdu dzīves vide. Pētījuma dati parādīja, ka vairāk nekā puse (56 %) no invalīdiem, kas piedalījās pētījumā, dzīvo *savā dzīvoklī*, 20,9 % – *kopmītnes tipa mājoklī*. Nepilni 15 % pētāmo personu *dzīvo savā mājā*.

2.3.1.3.1. att. Mājokļu pielāgotība Šauļu reģionā (Lietuva) dzīvojošo invalīdu vajadzībām, n=220, %

Pētījuma dati parāda, ka 56,4 % Šauļu reģionā dzīvojošo invalīdu *mājoklis nav pielāgots* viņu vajadzībām, gandrīz trešdaļai (29,5 %) – *pielāgots tikai daļēji* (2.3.1.3.1. att.).

Pētījuma dati atklāja, kādas grūtības Šauļu reģionā dzīvojošām personām ar invaliditāti rodas, izmantojot mājokli, kas nav pielāgots personām ar invaliditāti. 37,1 % pētījuma dalībnieku ir *sarežģīti veikt ikdienas darbus, jo mēbeles, sadzīves un cita tehnika nav pielāgota personām ar invaliditāti*. Nedaudz vairāk nekā trešdaļa (31,5 %) respondentu arī uzsvēra, ka viņiem ir *sarežģīti izklūt un iekļūt mājoklī*.

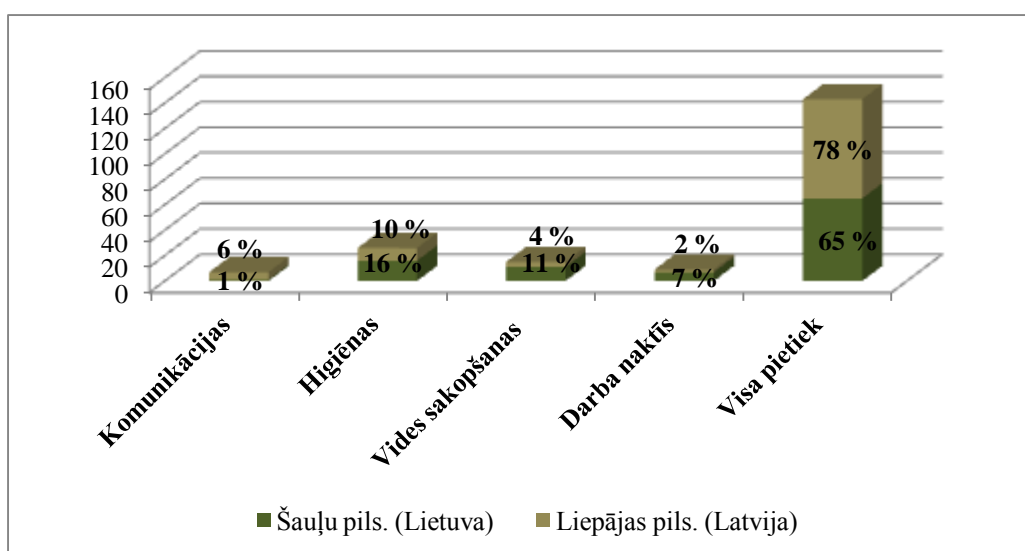
2.3.2. Invalīdu vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem un iespējas integrēties darba tirgū

Mūsdienu sabiedrībā ekonomikas attīstība un sabiedrības labklājība ir atkarīga galvenokārt no cilvēkresursu apjoma un kvalitātes. Tāpēc visu darbaspējas vecuma sabiedrības grupu, tajā skaitā arī invalīdu, iesaistīšana darba tirgū un palīdzības sniegšana, lai viņi spētu šajā tirgū nostiprināties, ir svarīgs valsts ekonomiskās un sociālās labklājības izaugsmes nosacījums. Invalīdu nodarbinātības paaugstināšanu ietekmē sociālo pakalpojumu potenciāls, tā ir svarīgs nosacījums invalīdu sociālās atšķirtības mazināšanai, dzīves kvalitātes un sociālās kohēzijas paaugstināšanai.

2.3.2.1. Gadījuma izpēte: Liepājas pils. (Latvija) un Šauļu pils. (Lietuva) invalīdu vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem

Šajā nodaļā sniegti pētījuma dati par to, kā Šauļu pils. un Liepājas pils. dzīvojošās personas ar invaliditāti izmanto sociālos pakalpojumus. Tika skaidrots, vai invalīdi ir ieinteresēti iegūt zināšanas par viņiem pielāgotu veselīgu dzīvesveidu, kādus sociālos pakalpojumus viņi izmanto un kā vērtē darbiniekus, kas viņiem sniedz sociālos pakalpojumus.

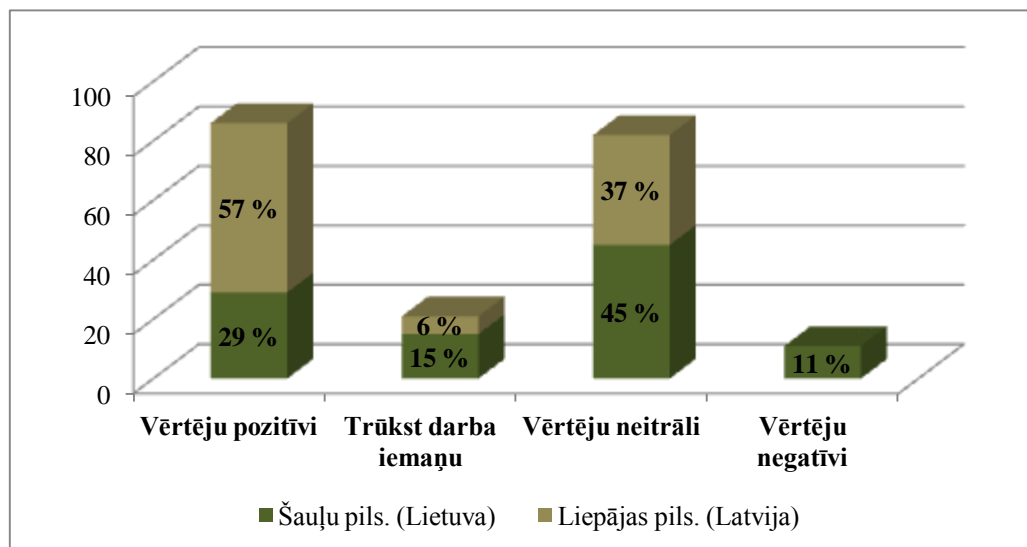
Pētījuma dalībniekiem tika lūgts norādīt sociālos pakalpojumus, kuri pašlaik viņiem tiek sniegti. 42 % Šauļu pils. (Lietuva) dzīvojošām personām ar invaliditāti tiek sniegts 1 veida pakalpojums (visvairāk – informēšanas/konsultēšanas (38 %)), kamēr Liepājas pils. (Latvija) šis rādītājs sasniedza pat 93 % – visvairāk informēšanas/konsultēšanas (66 %) pakalpojumi un tehniskie palīglīdzekļi (10 %). Pārējiem respondentiem abās pētījuma veikšanas vietās tiek sniegti kompleksi sociālie pakalpojumi.

2.3.2.1.1. att. Invalīdu, kas dzīvo Šauļu pils. n=100 (Lietuva) un Liepājas pils. n=100 (Latvija), viedoklis par viņiem sniedzamo sociālo pakalpojumu nepietiekamību, %

Balstoties pētījuma datos, par sniedzamajiem sociālajiem pakalpojumiem maksā 26 % pētījuma dalībnieku, kas dzīvo Šauļu pils., kamēr Liepājas pils. šis rādītājs sasniedz tikai 19 %.

Pētāmajām personām tika lūgts raksturot, kādu sociālo pakalpojumu nepietiek. Vairāk nekā puse (65 %) aptaujāto invalīdu no Šauļu pils. norādīja, ka *sociālo pakalpojumu viņiem pietiek*. Liepājas pils. šis rādītājs bija par 13 % lielāks (2.3.2.1.1. att.).

2.3.2.1.2. att. Invalīdu, kas dzīvo Šauļu pils. n=100 (Lietuva) un Liepājas pils. n=100 (Latvija), viedoklis par darbiniekiem, kas viņiem sniedz sociālos pakalpojumus, %

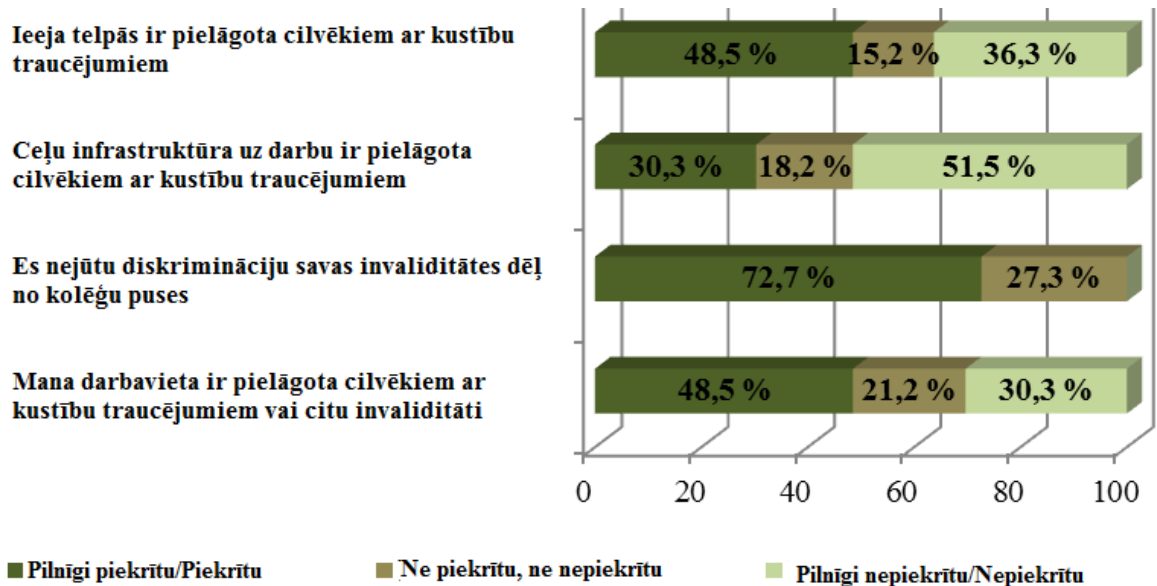
Šauļu pils. dzīvojošo un pētījumā aptaujāto invalīdu vidū ir gandrīz uz pusi mazāk respondentu, kas sociālā darba speciālistus vērtē pozitīvi, salīdzinot ar pētāmajām personām Liepājas pils. (2.3.2.1.2. att.). Jāuzsver, ka Šauļu pils. ir gandrīz divreiz vairāk invalīdu, kas apgalvo, ka *sociālajiem darbiniekiem trūkst darba iemaņu*, nekā Liepājas pils. Liepājas pils. neviens respondents nenorādīja, ka sociālos darbiniekus vērtē negatīvi, kamēr Šauļu pils. šādu viedokli izteica 11 % respondentu. 28 % respondentu no Šauļu pils. apgalvoja, ka *viņi nemaksā par viņiem sniegtajiem sociālajiem pakalpojumiem*, Liepājas pils. respondentu vidū šis rādītājs sasniedza 19 %.

Šauļu pils. un Liepājas pils. dzīvojošajiem invalīdiem tika lūgts raksturot informācijas pietiekamību par viņiem pielāgotu veselīgu dzīvesveidu. Lielākā daļa pētāmo personu (69 %) no Liepājas pils. piekrīt, ka viņiem *informācijas pietiek*, kamēr trešdaļa (30 %) un vairāk nekā 42 % pētījuma dalībnieku no Šauļu pils. apgalvoja, ka *informācijas par viņiem pielāgotu veselīgu dzīvesveidu nepietiek* vai viņiem par šo jautājumu nav viedokļa.

Pētījumā mēģināts arī noskaidrot, vai Šauļu pils. un Liepājas pils. dzīvojošie invalīdi ir ieinteresēti piedalīties mācībās par veselīgu dzīvesveidu, kas veltītas personu ar invaliditāti vispārējo un specifisko saslimšanu prevencijas veicināšanai un veselīga dzīvesveida iemaņu veidošanai. Apkopojot pētījumā iegūtos datus, atklājās, ka vairāk nekā trešdaļa (34 %) Liepājas pils. dzīvojošo invalīdu interesējas un piedalās šajās mācībās. Šauļu pils. šis rādītājs sasniedz tikai 23 %.

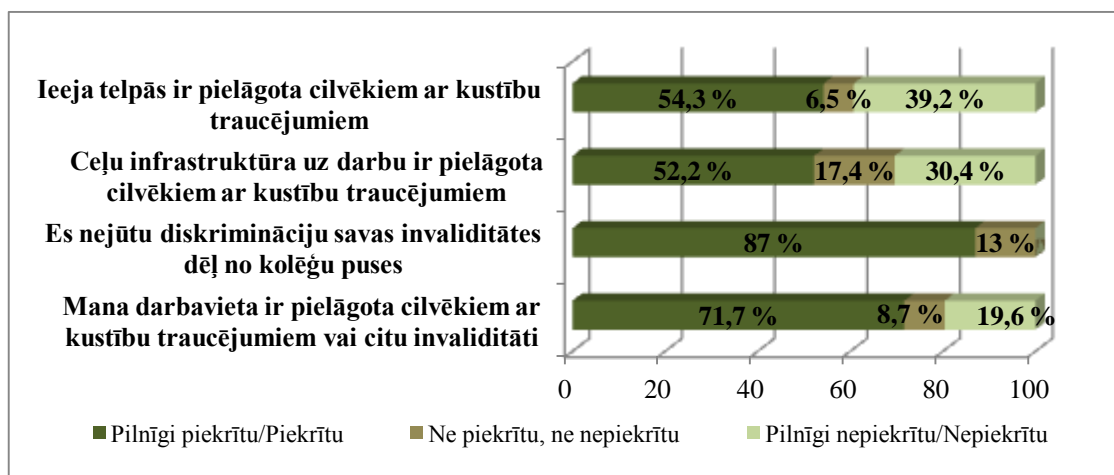
2.3.2.1.1. Gadījuma izpēte: Liepājas pils. (Latvija) un Šauļu pils. (Lietuva) invalīdu iespējas integrēties darba tirgū

Šajā nodaļā raksturota invalīdu, kas dzīvo Šauļu pils. un Liepājas pils., pašreizējā situācija darba tirgū. Analizēti invalīdu bezdarba iemesli un tas, ar kādām neparedzētām situācijām vides pielāgošanas jomā tie saskaras darbā.

2.3.2.1.1.1. att. Šauļu pils. (Lietuva) dzīvojošo invalīdu darba vides raksturojums, n=33, %

Pētījuma dati atklāja, kad tikai neliels daļiņš (33 %) Šauļu pils. dzīvojošo invalīdu strādā. Tajā pašā laikā Liepājas pils. dzīvojošo strādājošo invalīdu skaits veido 46 %. Pētījuma rezultāti parādīja, kā Šauļu pils. un Liepājas pils. dzīvojošie invalīdi raksturo savu darba vidi. No 2.3.2.1.1.1. att. sniegtajiem datiem ir redzams, ka gandrīz puse (48,5 %) Šauļu pils. dzīvojošo pētījuma dalībnieku uzsver, ka viņu darbavietā *iekļūšana telpās ir pielāgota personām ar kustību traucējumiem*, kamēr Liepājas pils. šis rādītājs ir par 5,8 % lielāks. Lielākā daļa Liepājas pils. dzīvojošo respondentu (71,7 %) strādā darbavietā, kurā *darbavieta ir pielāgota cilvēkiem ar kustību invaliditāti* – minētais rādītājs ir par 23,2 % lielāks par rādītāju Šauļu pils. gadījumā.

2.3.2.1.1.2. att. Liepājas pils. (Latvija) dzīvojošo invalīdu darba vides raksturojums, n=46, %

Pētījuma dati parāda, ka lielākā daļa (87 %) Liepājas pils. dzīvojošo un pētījumā aptaujāto personu ar invaliditāti *nejūt diskrimināciju no kolēģu puses savas invaliditātes dēļ*. Tādu pašu viedokli izteica par 14,3 % mazāks respondentu skaits no Šauļu pils. (2.3.2.1.1.2. att.).

Lielākā daļa (85,2 %) Liepājas pils. dzīvojošo un nestrādājošo invalīdu *darbu pašlaik meklē*, kamēr Šauļu pils. dzīvojošo invalīdu vidū šis rādītājs sasniedz tikai 62,7 %. Apgalvojumam, ka *neizdodas atrast darbu, kurā darbavieta būtu pielāgota personām ar kustību traucējumiem vai cita veida invaliditāti*, piekrita 31 % Liepājas pils. dzīvojošo invalīdu, kamēr Šauļu pils. šim piedāvātajam apgalvojumam piekrita par 6,3 % vairāk respondentu.

2.3.2.2. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) dzīvojošo invalīdu vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem

Pēc pētījuma veikšanas tika konstatēts, ka lielākajai daļai (70 %) pētāmo personu tiek sniegti *informēšanas/konsultēšanas* pakalpojumi, 22,5 % pētījuma dalībnieku izmanto *tehniskos palīgīdzekļus*. 22,5 % pētāmo personu norādīja, ka par saņemtajiem sociālajiem pakalpojumiem maksā.

Lielākajai daļai (65 %) respondentu *pietiek* ar sniedzamajiem sociālajiem pakalpojumiem, nelielām respondentu grupām trūkst *vides sakopšanas* (20 %), *higiēnas* (15 %) pakalpojumu.

Pētījuma mērķis bija arī noskaidrot, vai Radvilišķu pils./raj. dzīvojošie invalīdi ir ieinteresēti piedalīties mācībās par veselīgu dzīvesveidu, kas veltītas personu ar invaliditāti vispārējo un specifisko saslimšanu prevencijas veicināšanai un veselīga dzīvesveida iemaņu veidošanai. Jāuzsver, ka lielākā daļa (70 %) pētījuma dalībnieku minētajās mācībās *nepiedalās, jo līdz šim nezināja par tādu iespēju*, 25 % apgalvoja, ka mācībās *nepiedalās, bet ir par tām dzirdējuši*.

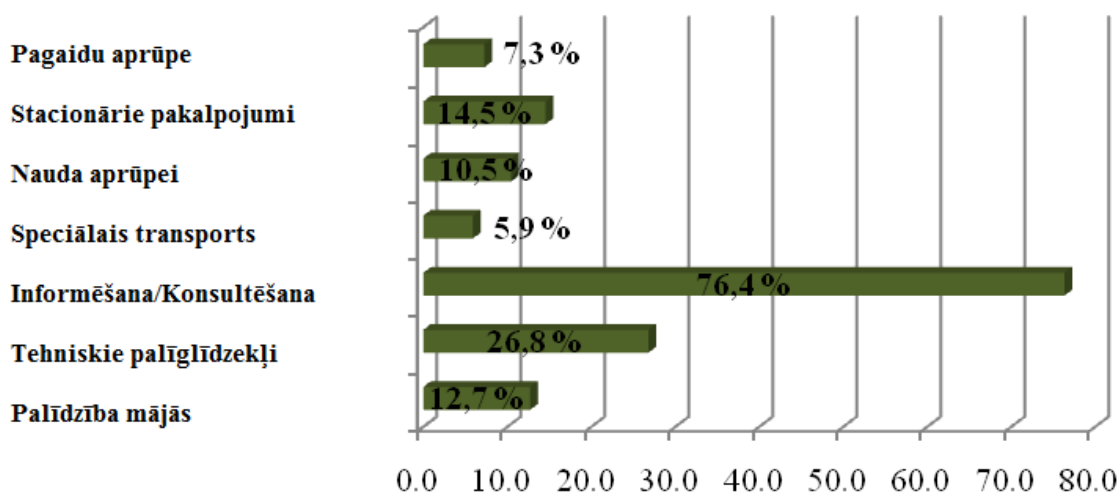
2.3.2.2.1. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) invalīdu iespējas integrēties darba tīrgū

Pētījuma dati atklāja, kad tikai 35 % pētāmo personu, t.i., 14 personas ar invaliditāti, kas dzīvo Radvilišķu pils./raj., strādā. Pētījuma rezultāti parādīja, kā Radvilišķu pils./raj. dzīvojošie un strādājošie invalīdi raksturo savu darba vidi. Pajautājot, vai *darbavieta ir pielāgota personām ar kustību traucējumiem vai cita veida invaliditāti*, viedokļa nebija 10 respondentiem, tādu pašu viedokli izteica 8 respondenti, atbildot uz jautājumu par *ceļa uz darbu infrastruktūras pielāgotību personām ar kustību traucējumiem*. Tomēr 9 no 14 strādājošām personām ar invaliditāti no Radvilišķu pils./raj. norādīja, ka darbā *nejūt diskrimināciju* savas invaliditātes dēļ.

Tika mēģināts izanalizēt, kādi ir pētāmo personu bezdarba iemesli. Tam, ka *neizdodas atrast darbu, kurā darbavieta būtu pielāgota personām ar kustību traucējumiem vai cita veida invaliditāti*, piekrita vairāk nekā puse (57,7 %) respondentu. Vairāk nekā trešdaļa (34,6 %) pētāmo personu apgalvoja, ka *pašlaik darbu nemeklē*, 26,9 % – *ka viņiem nav attiecīgas profesionālas sagatavotības*.

2.3.2.3. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) invalīdu vajadzības pēc sociālajiem pakalpojumiem

Pētījuma dalībniekiem tika lūgts raksturot viņiem pašlaik sniegtos sociālos pakalpojumus. 2.3.2.3.1. att. atspoguļotie dati rāda, ka lielākajai daļai (76,4 %) Šauļu reģionā dzīvojošo invalīdu tiek sniegti *informēšanas/konsultēšanas* pakalpojumi, 26,8 % – *nodrošināti tehniskie palīgīdzekļi*, 14,5 % – *stacionāri pakalpojumi*. 32,7 % Šauļu reģionā dzīvojošo invalīdu apgalvo, ka *maksā* par viņiem sniegtajiem sociālajiem pakalpojumiem.

2.3.2.3.1. att. Sociālie pakalpojumi, kuri tiek sniegti Šauļu reģionā (Lietuva) dzīvojošām personām ar invaliditāti, n=220, %

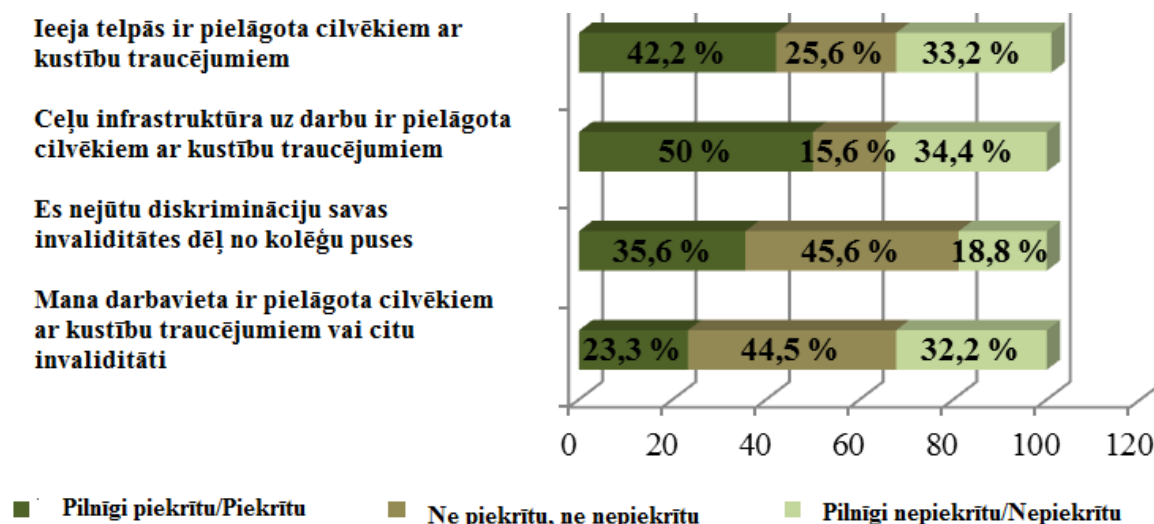
Pētāmajām personām tika lūgts raksturot sociālo pakalpojumu nepietiekamību. Apkopojot pētījumā iegūtos datus, konstatēts, ka 25,5 % Šauļu reģionā dzīvojošo invalīdu trūkst *vides sakopšanas*, 13,6 % – *higiēnas* pakalpojumu. Gandrīz puse (48,2 %) pētījuma dalībnieku apgalvoja, ka viņiem tiek sniegts pietiekami daudz sociālo pakalpojumu.

Šauļu reģionā dzīvojošajiem invalīdiem tika lūgts raksturot informācijas pietiekamību par viņiem pielāgotu veselīgu dzīvesveidu. Apkopojot pētījuma datus, atklājās, ka minētā rakstura informācijas pietiek tikai 26,8 % pētījumā aptaujāto invalīdu. 40,9 % respondentu šajā jautājumā *nebija viedokļa*.

Pētījuma mērķis bija arī noskaidrot, vai Šauļu reģionā dzīvojošie invalīdi ir ieinteresēti piedalīties mācībās par veselīgu dzīvesveidu, kas veltītas personu ar invaliditāti vispārējo un specifisko saslimšanu prevencijas veicināšanai un veselīga dzīvesveida iemaņu veidošanai. Pētījuma dati parādīja, ka par minētajām mācībām *interesējas un tajās piedalās* tikai 25,9 % pētāmo personu, 45 % respondentu minētajās mācībās *nepiedalās, bet ir par tām dzirdējuši*.

2.3.2.3.1. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) invalīdu iespējas integrēties darba tirgū

Pētījuma rezultāti parādīja, ka tikai 40,9 % Šauļu reģionā dzīvojošo invalīdu strādā. Pētījuma mērķis bija noskaidrot, kāda ir šo pētījuma dalībnieku darba vide. Atklājās, ka tikai pusei (50 %) respondentu *ceļu infrastruktūra, braucot uz darbu, ir pielāgota personām ar kustību traucējumiem*, tikai 42,2 % respondentu *iekļūšana darbavietu telpās ir pielāgota personām ar kustību traucējumiem*. Jāuzsver, ka tikai nedaudz vairāk nekā trešdaļa (35,6 %) pētījuma dalībnieku savā darbā *nejūt diskrimināciju no kolēģu puses savas invaliditātes dēļ* (2.3.2.3.1.1. att.).

2.3.2.3.1.1. att. Šauļu reģionā (Lietuva) dzīvojošo invalīdu darba vides raksturojums, n=90, %

Pētījumā bija mērķis noskaidrot, respondentu viedokli par viņu bezdarba iemesliem. 43,1 % pētāmo personu apgalvoja, ka *pašlaik darbu nemeklē*. Tomēr 40,8 % respondentu apgalvoja, ka *viņiem neizdodas atrast darbu, kurā darbavieta būtu pielāgota personām ar kustību traucējumiem*.

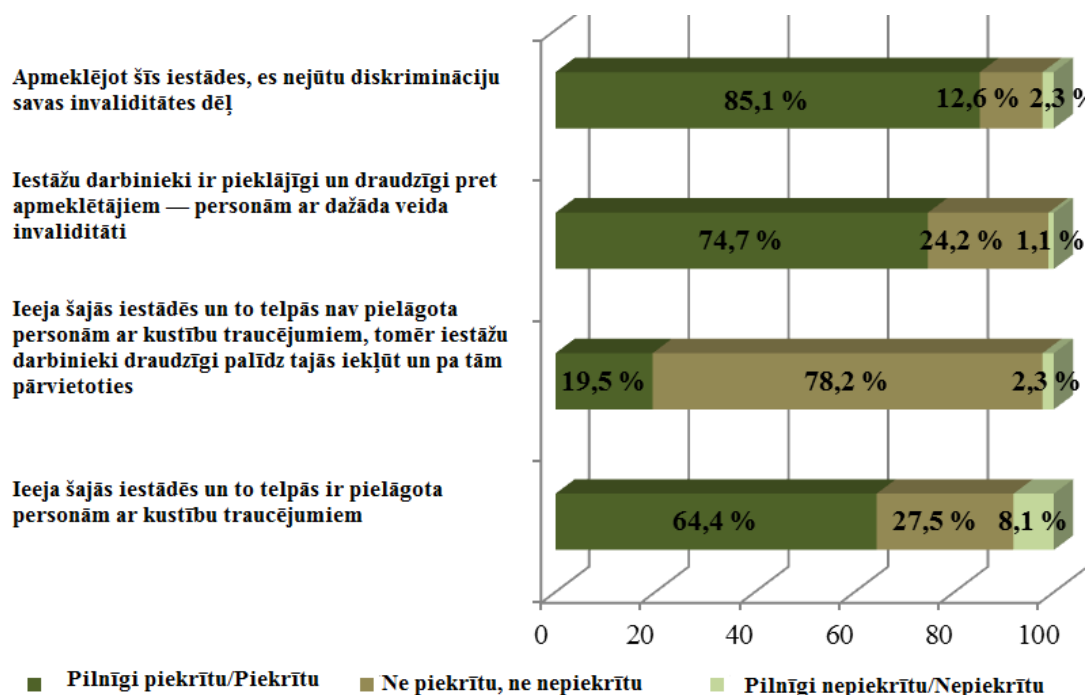
2.3.3. Invalīdu sabiedriskās darbības iespēju analīze

Pašlaik personām ar invaliditāti trūkst iespēju piedalīties kultūras dzīvē, maz invalīdu piedalās sporta nodarbībās, fiziskajās un rekreācijas aktivitātēs. Savas invaliditātes rakstura (kustību funkciju traucējumu, redzes, dzirdes, garīgu vai kompleksu traucējumu) un nepielāgotas vides dēļ invalīdi bieži nevar piedalīties sabiedriskos pasākumos, izmantot kultūras un tūrisma pakalpojumus, apmeklēt pieminekļus un nacionālās kultūras vērtības.

2.3.3.1. Gadījuma izpēte: Liepājas pils. (Latvija) un Šauļu pils. (Lietuva) invalīdu iniciatīvas un iespējas nodarboties ar sabiedrisko darbu

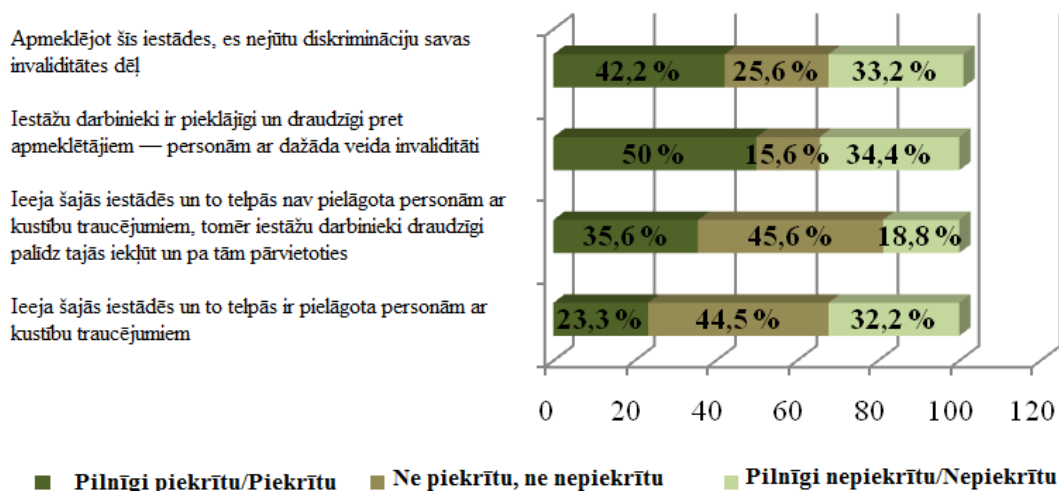
Šajā nodaļā sniegti pētījuma rezultāti, kas parāda invalīdu, kuri dzīvo Šauļu pils. un Liepājas pils., vajadzības pēc sociālās un kultūras aktivitātes. Pētījuma mērķis bija noskaidrot, cik bieži pētāmās personas interesējas par kultūras dzīvi, vai pieder nevalstiskām organizācijām vai formālām grupām, vai tās ierosina idejas, kas ir noderīgas personām ar invaliditāti kā līdztiesīgai sabiedrības grupai.

Veiktā pētījuma rezultāti atklāja, ka lielākā daļa (88 % un 86 %) abās pētītajās vietās dzīvojošo invalīdu visbiežāk izmanto *bibliotēku*, kā arī *kino* sniegtos pakalpojumus, kaut respondenti no Šauļu pils. šo pakalpojumu izmanto gandrīz divas reizes retāk nekā respondenti no Liepājas pils. (attiecīgi 32 % un 59 %). Visretāk visas pētāmās personas izmanto *muzeju pakalpojumus*.

2.3.3.1.1. att. Šauļu pils. (Lietuva) dzīvojošo invalīdu viedoklis par vidi kultūras pakalpojumus sniedzošajās iestādēs, n=87, %

Pētījuma dalībniekiem tika lūgts izteikties par vidi viņu apmeklētajās kultūras iestādēs. Atklājās, ka vairāk nekā pusē no Šauļu pils. dzīvojošo respondentu apmeklētajām kultūras iestādēm *iekļūšana šajās iestādēs un iestāžu telpas ir pielāgotas personām ar kustību traucējumiem* – šim piedāvātajam apgalvojumam piekrita 64,4 % pētāmo personu (2.3.3.1.1. att.).

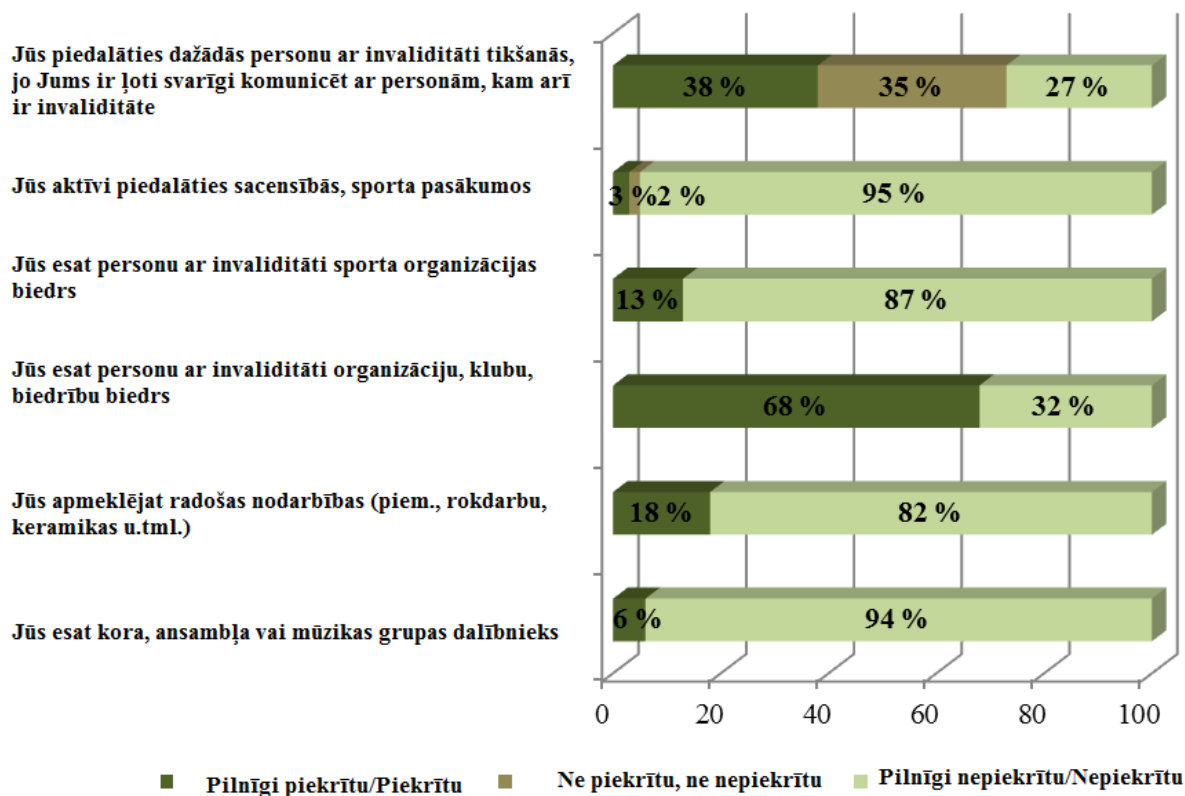

2.3.3.1.2. att. Liepājas pils. (Latvija) dzīvojošo invalīdu viedoklis par vidi kultūras pakalpojumus sniedzošajās iestādēs, n=96, %

Vairāk nekā puse (64,6 %) Liepājas pils. dzīvojošo respondentu uzsvēra, ka, *apmeklējot kultūras iestādes, nejūt diskrimināciju savas invaliditātes dēļ*, nedaudz mazāka respondentu daļa (63,5 %) uzskata, ka *iestāžu darbinieki ir pieklājīgi un draudzīgi pret apmeklētājiem – personām ar dažāda veida invaliditāti*. Šauļu pils. gadījumā minētie rādītāji ir attiecīgi par 20,5 % un 11,2 % lielāki (2.3.3.1.2. att.).

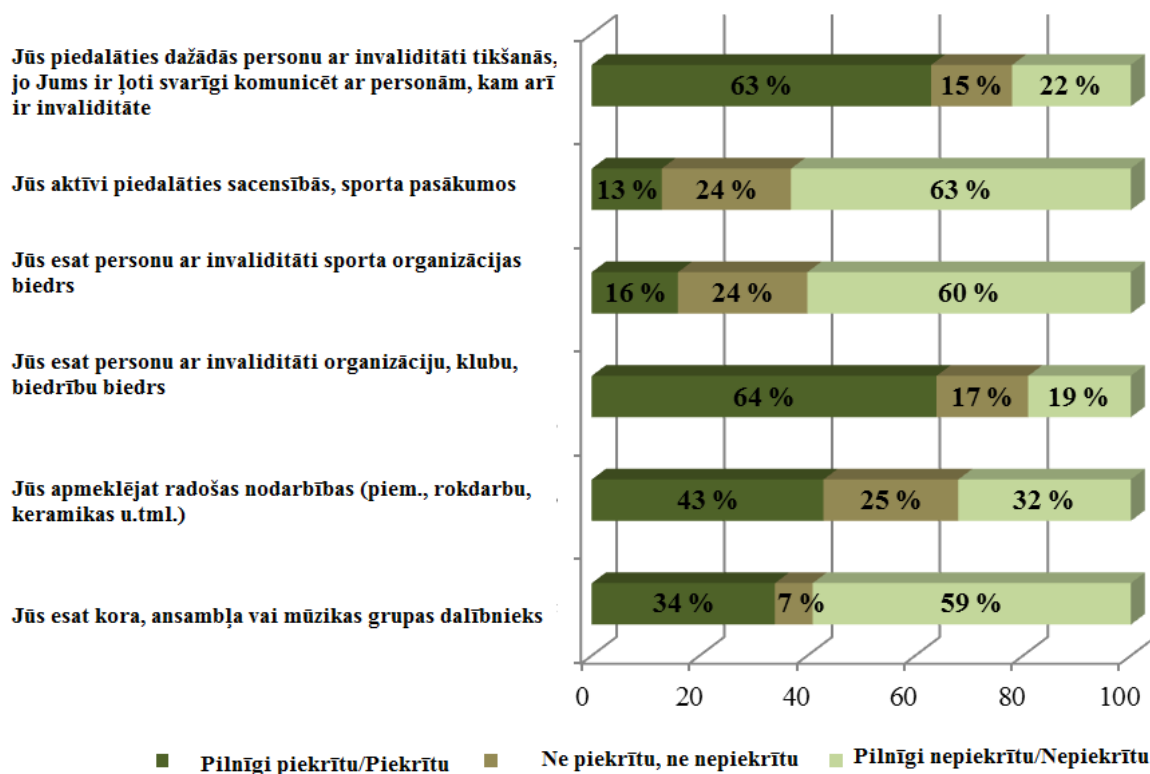
Atklājās, ka respondenti apmeklē *sabiedriskos pasākumus* visbiežāk tikai *1–2 reizes 6 mēnešu laikā* – to uzsvēra 62 % respondentu. Izsakoties par to, cik bieži izmanto kultūras iestāžu sniegtos pakalpojumus, tādu pašu viedokli izteica gandrīz puse pētījuma dalībnieku (45 %).

Liepājas pils. dzīvojošie invalīdi apmeklē sabiedriskos pasākumos un izmanto kultūras iestāžu sniegtos pakalpojumus biežāk nekā respondenti no Šauļu pils. – *1–2 reizes 3 mēnešu laikā*. Minētajā veidā sabiedrības kultūras/sociālajā dzīvē piedalās attiecīgi 42 % un 50 % respondentu no Liepājas pils., kamēr Šauļu pils. gadījumā šie rādītāji sasniedz attiecīgi tikai 28 % un 10 %. Nedaudz vairāk nekā trešdaļa respondentu no Liepājas pils. (31 % un 32 %) apmeklē sabiedriskos pasākumus un izmanto kultūras iestāžu sniegtos pakalpojumus tikai *1–2 reizes 6 mēnešos* – tomēr tas ir gandrīz divreiz vairāk nekā respondenti no Šauļu pils.

2.3.3.1.3. att. Šauļu pils. (Lietuva) dzīvojošo invalīdu kultūras/sociālās darbības raksturojums, n=100, %

Lielākā daļa (68 %) invalīdu no Šauļu pils., kas piekrituši piedalīties pētījumā, ir *personu ar invaliditāti organizāciju, klubu vai biedrību biedri*, tomēr lielākā daļa respondentu ne ar kādu citu sabiedrisko darbību nenodarbojas (*nepameklē radošas nodarbības (piem., rokdarbu, keramikas u.tml.)* (82 %), *nav kora, ansambļa vai mūzikas grupas locekļi* (94 %) u.c.) (2.5.1.6. att.). Tikai 38 % respondentu norādīja, ka *piedalās dažādās personu ar invaliditāti sanāsmēs, jo viņiem ir ļoti svarīgi komunicēt ar personām, kam arī ir invaliditāte*, līdzīgam respondentu skaitam (35 %) šajā jautājumā nebija viedokļa (2.3.3.1.3. att.).

2.3.3.1.4. att. Liepājas pils. (Latvija) dzīvojošo invalīdu kultūras/sociālās darbības raksturojums, n=100, %

Personu ar invaliditāti organizāciju, klubu vai biedrību biedri ir 63 % pētījuma dalībnieku, kas dzīvo Liepājas pils. – gandrīz tikpat arī Šauļu pils. Tomēr, atšķirībā no Šauļu pils., 43 % Liepājas pils. dzīvojošo invalīdu apmeklē radošās nodarbības (piem., rokdarbu, keramikas u.tml.), 34 % pētāmo personu ir kora, ansambļa vai mūzikas grupas locekļi (2.3.3.1.4. att.).

Pētījuma dati parāda, ka tikai trešdaļa (30 %) Šauļu pils. dzīvojošo invalīdu aktīvi piedalās pasākumu, akciju un forumu organizēšanā un nepilna trešdaļa (28 %) ierosina personu ar invaliditāti sadarbību ar citām nevalstiskām organizācijām.

2.3.3.2. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) invalīdu iniciatīvas un iespējas nodarboties ar sabiedrisko darbu

Pētījuma dati atklāja, kad lielākā daļa (67,5 %) respondentu izmanto bibliotēkas, maza daļa (12,5 %) – kino pakalpojumus. Pētījuma dati parāda, ka trešdaļa (30 %) pētījumā aptaujāto invalīdu kultūras iestāžu sniegtos pakalpojumus neizmanto.

Pētījuma dalībniekiem tika lūgts izteikt viedokli par vidi viņu apmeklētajās kultūras iestādēs. Lielākā daļa (64,3 %) apgalvoja, ka iekļūšana šajās iestādēs un iestāžu telpās nav pielāgota personām ar invaliditāti, tomēr iestāžu darbinieki draudzīgi cenšas palīdzēt tajās iekļūt un pārvietoties.

Pētījuma dati parādīja, ka lielākā daļa (80 %) respondentu ir personu ar invaliditāti organizāciju, klubu vai biedrību biedri, tomēr tikai neliels vairāk nekā puse (52,5 %) pētījuma dalībnieku piekrita, ka viņi piedalās dažādās personu ar invaliditāti sanāsmēs, jo viņiem ir ļoti svarīgi komunicēt ar personām, kam arī ir invaliditāte.

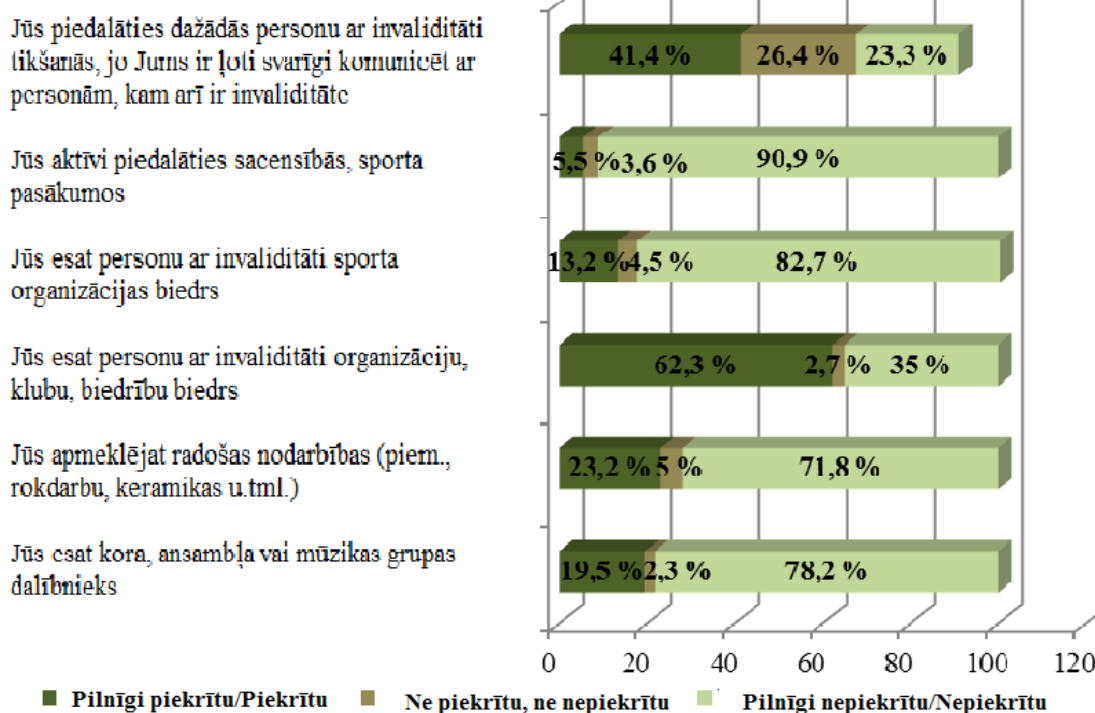
2.3.3.3. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) invalīdu iniciatīvas un iespējas nodarboties ar sabiedrisko darbu

Pētījuma rezultāti parādīja, ka lielākā daļa (70 %) Šauļu reģionā dzīvojošo invalīdu izmanto *bibliotēkas*, 23,2 % – *kino* pakalpojumus. 24,1 % no visiem Šauļu reģionā dzīvojošajiem invalīdiem, kas piedalījās pētījumā, *kultūras iestāžu sniegtos pakalpojumus neizmanto*.

Pētījuma dalībniekiem tika lūgts izteikt viedokli par vidi viņu apmeklētajās kultūras iestādēs. Atklājās, ka tikai 67,7 % respondentu, *apmeklējot šīs iestādes, nejūtas diskriminēti savas invaliditātes dēļ*, 65,3 % apgalvoja, ka minēto iestāžu darbinieki ir pieklājīgi un draudzīgi pret apmeklētājiem – *personām ar dažādu invaliditāti*. Jāuzsver, ka tikai nedaudz vairāk nekā 45,5 % pētāmo personu apliecināja, ka kultūras pakalpojumus sniedzēju iestāžu telpas ir pielāgotas personām ar kustību traucējumiem.

Redzams, ka nedaudz vairāk nekā puse (52,7 %) pētāmo personu kultūras iestāžu sniegtos pakalpojumus izmanto *1–2 reizes 6 mēnešos*. Tikpat bieži lielākā daļa pētījuma dalībnieku (64,1 %) apmeklē sabiedriskos pasākumus.

44 no 220 aptaujātajiem Šauļu reģionā dzīvojošajiem invalīdiem apgalvoja, ka sabiedriskos pasākumus neapmeklē. Viņiem tika lūgts norādīt iemeslus, kas ietekmē šo lēmumu. Apkopojot pētījumā iegūtos datus, atklājās, ka daļa pētījumā aptaujāto invalīdu neapmeklē minētos pasākumus, jo *tajos nav radīti nosacījumi, lai tos apmeklētu personas ar invaliditāti*. Trešdaļa respondentu uzsvēra, ka *to neļauj veselība*, pārējā daļa – ka *trūkst informācijas par dažādiem pasākumiem*.

2.3.3.3.1. att. Šauļu reģionā (Lietuva) dzīvojošo invalīdu kultūras/sociālās darbības raksturojums, n=220, %

Pētījumā mēģināts raksturot Šauļu reģionā dzīvojošo invalīdu kultūras/sociālo darbību. Atklājās, ka respondentu darbība nav sevišķi diferencēta – lielākā daļa (62,3 %) pētījuma dalībnieku ir *personu ar invaliditāti organizāciju, klubu vai biedrību biedri*, 23,2 % apmeklē radošās nodarbības. Tikai 41,4 % respondentu apgalvoja, ka *piedalās dažādās personu ar invaliditāti sanāksmēs, jo viņiem ir svarīgi komunicēt ar personām, kam arī ir invaliditāte* (2.3.3.3.1. att.).

2.3.4. Publiskās vides pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem

Lietuvā vairāk nekā 60 tūkst. invalīdu, kam ir kustību funkcijas traucējumi, cieš netiešu diskrimināciju nepielāgotas fiziskās vides dēļ. Šī problēma tiek izvirzīta arī Eiropas Savienības līmenī. Būves, kas tiek renovētas un modernizētas, netiek pielāgotas personām ar invaliditāti, bet nepielāgotā vide ierobežo personu ar invaliditāti patstāvīgumu un iespējas neierobežoti pārvietoties.

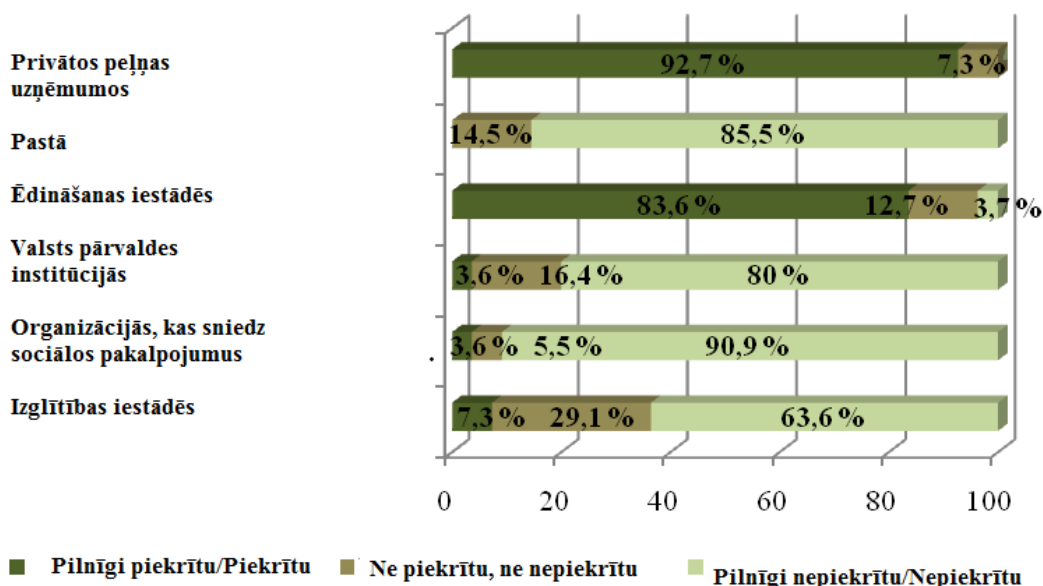
Normatīvie akti liek pielāgot ēkas invalīdu vajadzībām tikai pārbūvējamajās būves daļās. Tādas normas nenodrošina, ka visas publiskās nozīmes ēkas un objekti tiktu pielāgoti personām ar invaliditāti, nav skaidri noteikti arī pielāgošanas termiņi.

2.3.4.1. Gadījuma izpēte: publiskās vides pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem Šauļu pils. (Lietuva)

Šajā nodaļā sniegti pētījuma dati, kas raksturo pašreizējo situāciju vides pielāgošanā Šauļu pils. dzīvojošajām personām, kam ir kustību invaliditāte vai kustību funkcionālie traucējumi (turpmāk – kustību traucējumi). Pētījuma mērķis bija noskaidrot, ar kādām grūtībām saskaras personas ar kustību traucējumiem, mēģinot iekļūt un pārvietoties sabiedriskās nozīmes ēkās.

Pētījuma rezultāti parādīja, ka 23,6 % Šauļu pils. dzīvojošo personu ar kustību traucējumiem, cenšoties *iekļūt medicīnas iestādēs, saskaras ar invalīdiem nepielāgotu infrastruktūru*. Tikmēr ar grūtībām iekļūt šajās iestādēs saskaras tikai 6 % Liepājas pils. dzīvojošo personu ar minēto invaliditāti.

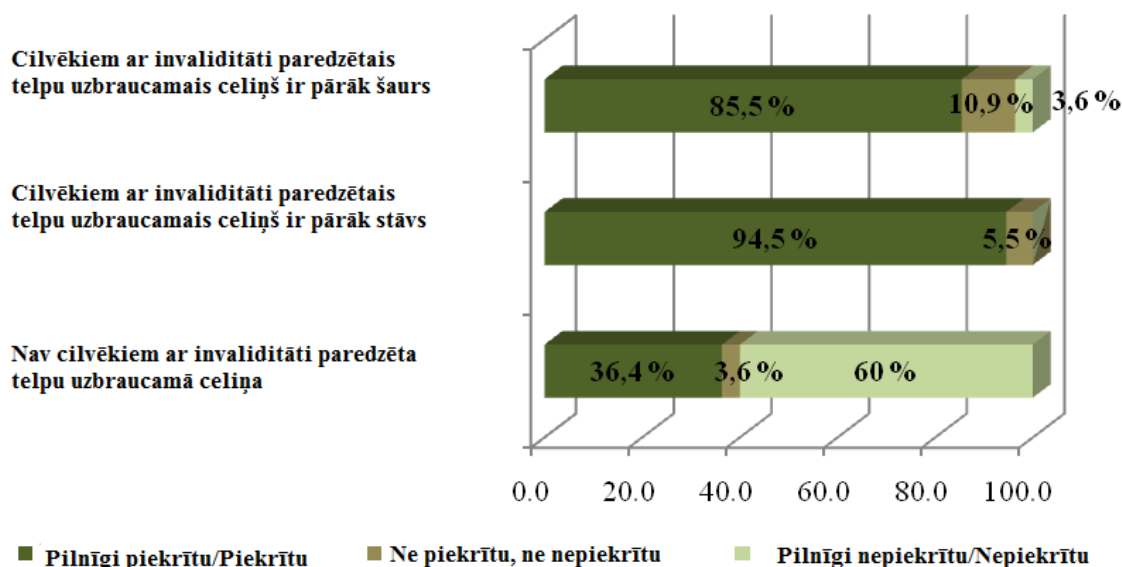
Vairāk nekā puse (58,2 %) Šauļu pils. dzīvojošo invalīdu norādīja, ka *tuvākā medicīnas iestāde ir diezgan tālu no viņu mājām*, tikmēr šim apgalvojumam piekrita tikai vairāk nekā trešdaļa (35,3 %) pētījuma dalībnieku no Liepājas pils. Tomēr arī vairāk nekā trešdaļa (33,3 %) respondentu no Liepājas pils. uzsvēra, ka *tuvākā medicīnas iestāde ir ne tikai diezgan tālu no viņu mājām, bet arī ceļu infrastruktūra nav pielāgota vai nav pietiekami pielāgota, lai pa tiem pārvietotos personas ar kustību traucējumiem*.

2.3.4.1.1. att. Sabiedrisko ēku, kurās iekļūstot, Šauļu pils. (Lietuva) dzīvojošās personas ar kustību traucējumiem saskaras ar viņām nepielāgotu infrastruktūru, raksturojums n=55, %

Šauļu pils. dzīvojošajiem pētījuma dalībniekiem ar kustību traucējumiem tika lūgts minēt sabiedriskās nozīmes ēkas, kurās iekļūstot, viņi saskaras ar invalīdiem nepielāgotu infrastruktūru. 2.3.4.1.1. att. sniegtie dati ļauj apgalvot, ka lielākā daļa (92,7 %) pētījumā aptaujāto invalīdu saskaras ar grūtībām iekļūt *privātos peļņas uzņēmumos, ēdināšanas iestādēs* (83,6 %). Vismazāk

grūtību personām ar invaliditāti rodas, mēģinot iekļūt organizācijās, kas sniedz sociālos pakalpojumus (90,9 %), pastā (85,5 %), valsts pārvaldes institūcijās (80 %).

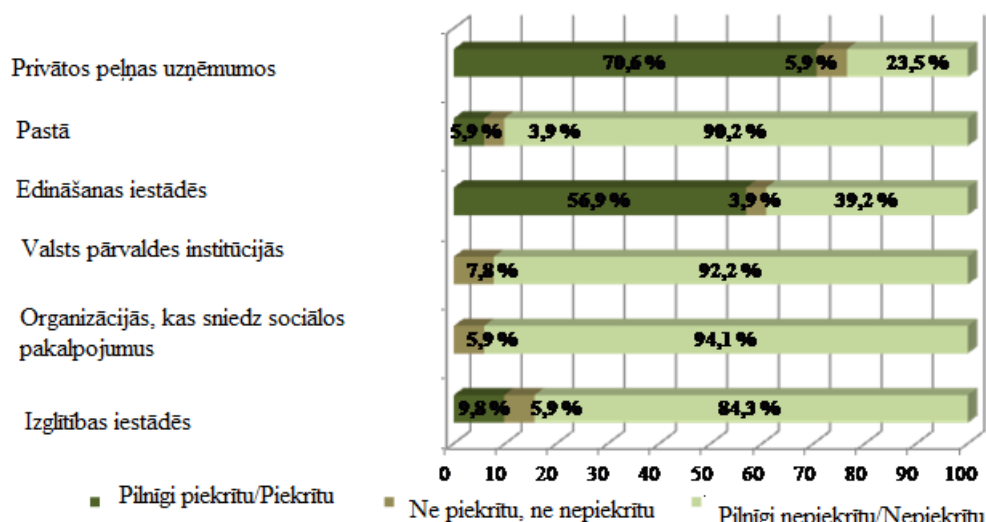
2.3.4.1.2. att. Sabiedriskas nozīmes ēku pielāgošanas Šauļu pils. (Lietuva) dzīvojošām personām ar kustību traucējumiem raksturojums, n=55, %

Tika pētīts, ar kādām grūtībām Šauļu pils. dzīvojošās personas ar kustību traucējumiem saskaras, mēģinot iekļūt sabiedriskas nozīmes ēkās. Lielākā daļa (94,5 %) pētāmo personu kā vienu no būtiskajām vides pielāgošanas problēmām uzsvēra faktu, ka cilvēkiem ar kustību traucējumiem paredzētais telpu uzbraucamais celiņš ir pārāk stāvs un pārāk šaurs (85,5 %) (2.3.4.1.2. att.). Vairāk nekā trešdaļa (36,4 %) respondentu uzsvēra, ka cilvēkiem ar invaliditāti paredzēta uzbraucamā celiņa telpām nav.

Šauļu pils. dzīvojošajiem pētījuma dalībniekiem tika lūgts izteikt viedokli par sabiedriskas nozīmes ēku telpu pielāgošanu personām ar kustību traucējumiem. Lielākā daļa (88 %) personu ar kustību traucējumiem uzsvēra, ka iekštelpās nav uzbraucamo celiņu vai personām ar kustību traucējumiem piemērotu liftu, 75 % respondentu uzsvēra, ka iekštelpās nav personām ar kustību traucējumiem pielāgotu tualetu vai gērbtuvju.

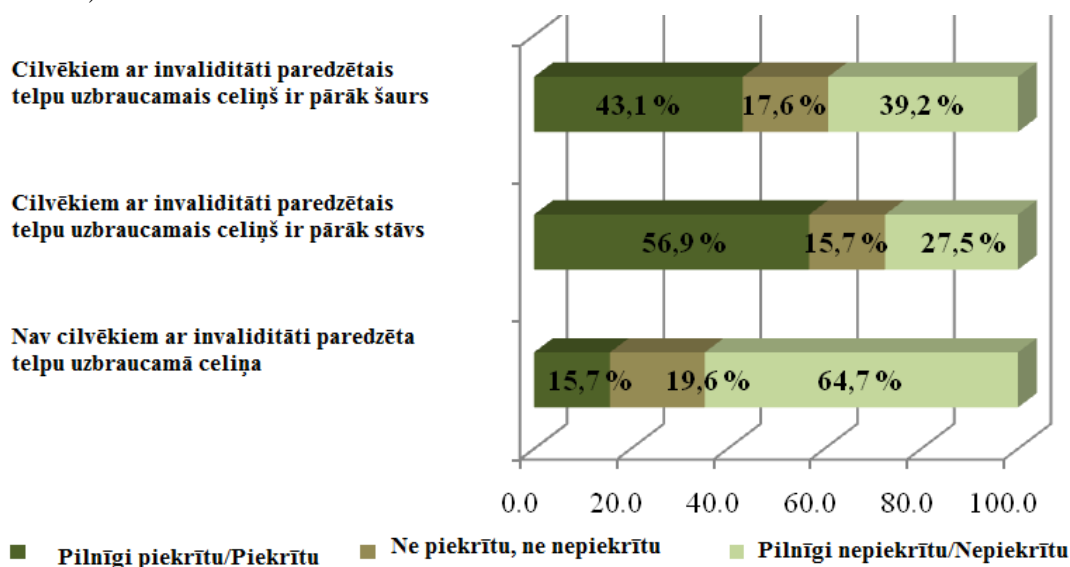
2.3.4.2. Gadījuma izpēte: publiskās vides pielāgošana personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem Liepājas pils. (Latvija)

Šajā nodaļā sniegti pētījuma dati, kas raksturo pašreizējo situāciju vides pielāgošanā Liepājas pils. dzīvojošajām personām, kam ir kustību invaliditāte vai kustību funkcionālie traucējumi (turpmāk – kustību traucējumi). pētījuma mērķis bija noskaidrot, ar kādām grūtībām saskaras personas ar kustību traucējumiem, mēģinot iekļūt un pārvietoties sabiedriskās nozīmes ēkās.

2.3.4.2.1. att. Sabiedrisko ēku, kurās iekļūstot, Liepājas pils. (Latvija) dzīvojošas personas ar kustību traucējumiem saskaras ar viņām nepielāgotu infrastruktūru, raksturojums n=51, %

Liepājas pils. dzīvojošajiem pētījuma dalībniekiem ar kustību traucējumiem tika lūgts minēt sabiedriskas nozīmes ēkas, kurās iekļūstot, viņi saskaras ar invalīdiem nepielāgotu infrastruktūru. Pētījuma dati parāda, ka lielākā daļa (70,6 %) respondentu saskaras ar grūtībām iekļūt *privātos peļņas uzņējumos* (t.i., par 22,1 % mazāk nekā Šauļu pils. dzīvojošo invalīdu gadījumā), vairāk nekā puse (56,9 %) – *ēdināšanas iestādēs* (t.i., par 26,7 % mazāk nekā Šauļu pils. gadījumā) (2.3.4.2.1. att.).

2.3.4.2.2. att. Sabiedriskas nozīmes ēku pielāgotības Liepājas pils. (Latvija) dzīvojošām personām ar kustību traucējumiem raksturojums, n=51, %

Tika pētīts, ar kādām grūtībām Liepājas pils. dzīvojošās personas ar kustību traucējumiem saskaras, mēģinot iekļūt sabiedriskas nozīmes ēkās. Atklājās, ka vairāk nekā pusei (56,9 %) respondentu *cilvēkiem ar kustību traucējumiem paredzētais telpu uzbraucamais celiņš ir pārāk stāvs*, 43,1 % – *pārāk šaurs* (2.3.4.2.2. att.). Šauļu pils. gadījumā minētie rādītāji ir attiecīgi par 37,6 % un 42,4 % lielāki.

Liepājas pils. dzīvojošajiem pētījuma dalībniekiem tika lūgts izteikt viedokli par sabiedriskas nozīmes ēku telpu pielāgotību personām ar kustību traucējumiem. 60,8 % respondentu uzsvēra, ka *iekštelpās nav uzbraucamo celiņu vai personām ar kustību traucējumiem piemērotu liftu*, 60,8 % – *ka iekštelpās nav personām ar kustību traucējumiem pielāgotu tualesu vai ģērbtuvju*. Apkopojot pētījumā iegūtos datus, atklājās, ka Šauļu pils. ir vairāk invalīdu, kas saskaras ar šīm problēmām – minētie rādītāji ir par 27,2 % un 22,1 % lielāki.

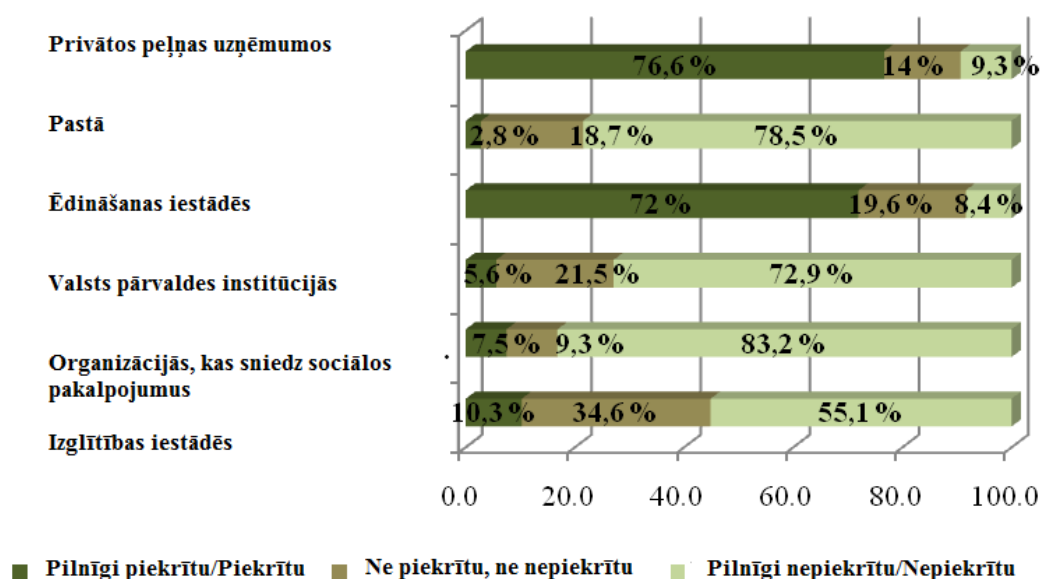
2.3.4.3. Gadījuma izpēte: publiskās vides pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem Radvilišķu pils./raj. (Lietuva)

Pētījuma rezultāti parādīja, ka 3 no 16 Radvilišķu pils./raj. dzīvojošajām aptaujātajām personām ar kustību traucējumiem *saskaras ar invalīdiem nepielāgotu infrastruktūru, iekļūstot medicīnas iestādē*.

Pētījuma dati atklāja, kad gandrīz visi (14, 13) šī pētījuma dalībnieki saskaras ar invalīdiem nepielāgotu infrastruktūru, mēģinot iekļūt *privātos peļņas uzņēmumos un ēdināšanas iestādēs*. Tika pētīts, ar kādām grūtībām Radvilišķu pils./raj. dzīvojošās personas ar kustību traucējumiem saskaras, mēģinot iekļūt sabiedriskas nozīmes ēkās. Gandrīz visi respondenti (14) apgalvoja, ka *cilvēkiem ar kustību traucējumiem paredzētais telpu uzbraucamais celiņš ir pārāk šaurs*, 12 dalībnieki norādīja, ka *cilvēkiem ar kustību traucējumiem paredzēta telpu uzbraucamā celiņa nav vispār*.

2.3.4.4. Gadījuma izpēte: publiskās vides pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem Šauļu reģionā (Lietuva)

Pētījuma rezultāti parādīja, ka 25,2 % Šauļu reģionā dzīvojošo personu ar kustību traucējumiem, cenšoties nokļūt medicīnas iestādēs, *saskaras ar invalīdiem nepielāgotu infrastruktūru*. Pētījuma mērķis bija noskaidrot, , ar kādām grūtībām Šauļu reģionā dzīvojošie invalīdi saskaras, dodoties uz tuvākajām medicīnas iestādēm. 44,9 % uzsver, ka *tuvākā medicīnas iestāde atrodas netālu no viņu mājām, tomēr ceļu infrastruktūra nav pielāgota vai nav pietiekami pielāgota, lai pa tiem pārvietotos personas ar kustību traucējumiem*. 26,2 % respondentu uzsvēra, ka *tuvākā medicīnas iestāde atrodas ne vien diezgan tālu no viņu mājām, bet ceļu infrastruktūra nav pielāgota, lai pa tiem pārvietotos personas ar kustību traucējumiem*.

2.3.4.4.1. att. Sabiedrisko ēku, kurās iekļūstot, Šauļu reģionā (Lietuva) dzīvojošās personas ar kustību traucējumiem saskaras ar viņām nepielāgotu infrastruktūru, raksturojums, n=107, %

Šauļu reģionā dzīvojošajiem pētījumu dalībniekiem, kam ir kustību traucējumi, tika lūgts minēt sabiedriskas nozīmes ēkas, kurās iekļūstot, tie saskaras ar invalīdiem nepielāgotu infrastruktūru. Atklājās, ka tām personām ar invaliditāti, kas piedalījās pētījumā, visgrūtāk iekļūt *privātos peļņas uzņēmumos (76,6 %), ēdināšanas iestādēs (72 %)* (2.3.4.4.1. att.). Vismazāk grūtību respondentiem rodas, mēģinot iekļūt *organizācijās, kas sniedz sociālos pakalpojumus*.

Tika pētīts, ar kādām grūtībām Šauļu reģionā dzīvojošās personas ar kustību traucējumiem saskaras, mēģinot iekļūt sabiedriskas nozīmes ēkās. 68,2 % respondentu uzsvēra, ka grūtības rada *pārāk šaurs personām ar invaliditāti paredzētais telpu uzbraucamais celiņš*. 36,4 % respondenti aktualizēja informāciju, ka *personām ar invaliditāti paredzēta telpu uzbraucamā celiņa vispār nav*.

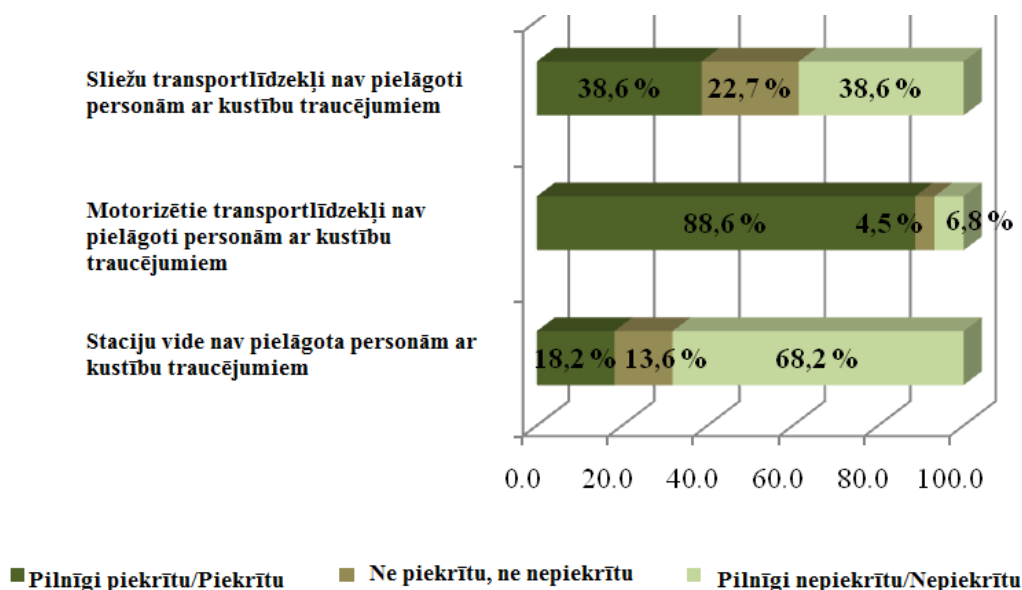
Šauļu reģionā dzīvojošajiem pētījuma dalībniekiem tika lūgts izteikt viedokli par sabiedriskas nozīmes ēku telpu pielāgotību personām ar kustību traucējumiem. Pētījuma dati parāda, ka lielākā daļa (62 %) pētījumā aptaujāto invalīdu sūdzas, ka minēto ēku *iekšstelpās nav uzbraucamo celiņu vai personām ar kustību traucējumiem piemērotu liftu*. Vairāk nekā puse (55 %) respondentu aktualizēja, ka *iekšstelpās nav personām ar kustību traucējumiem pielāgotu tualetu vai gērbtuvju*.

2.3.5. Sabiedriskā transporta pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem

Lielākajā daļā ES valstu nav vienotas sabiedriskā transporta sistēmas, kurā transportlīdzekļi un to maršruti būtu pieejami visām pasažieru grupām, ieskaitot personas ar invaliditāti. Lielākajās pilsētās tiek ekspluatēti atsevišķi personām ar kustību traucējumiem pielāgoti autobusi, bieži to grafiks nav iekļauts kopējā grafikā, kuru izmanto lielākā sabiedrības daļa. Šī problēma vairāk izteikta mazākās pilsētās un rajonos.

2.3.5.1. Gadījuma izpēte: Šauļu pils. (Lietuva) sabiedriskā transporta pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem

Šīs darba daļas mērķis ir raksturot, kā Šauļu pils. dzīvojošās personas ar kustību traucējumiem vērtē sabiedriskā transporta pieejamību, un kādā veidā tas ietekmē viņu sociālo aktivitāti.

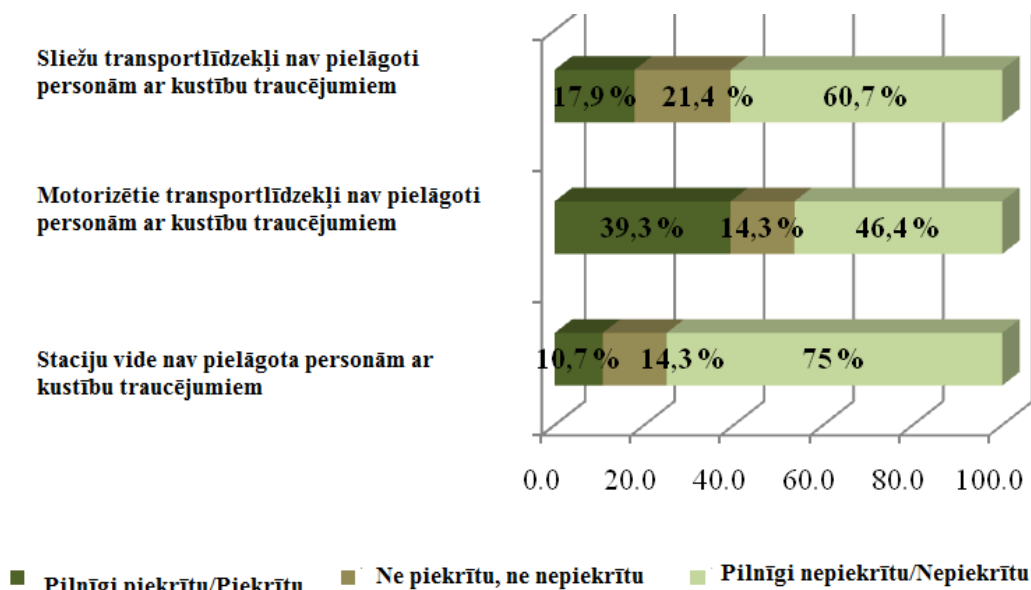
2.3.5.1.1. att. Šauļu pils. (Lietuva) dzīvojošo personu ar kustību traucējumiem viedoklis par sabiedriskā transporta pieejamību, n=44, %

Veiktā pētījuma dati parādīja, ka 80 % Šauļu pils. dzīvojošo invalīdu saskaras ar grūtībām, pārvietojoties ar sabiedrisko transportu. Pētījuma mērķis bija noskaidrot, Šauļu pils. dzīvojošo personu ar kustību traucējumiem viedokli par sabiedriskā transporta pieejamību. No 2.3.5.1.1. att. sniegtajiem datiem ir redzams, ka lielākā daļa (88,6 %) pētāmo personu uzsvēra, ka *motorizētie sabiedriskie transportlīdzekļi nav pielāgoti personām ar kustību traucējumiem*, 38,6 % respondentu minēja *sliežu sabiedrisko transportlīdzekļu nepielāgotību personām ar kustību traucējumiem*.

Grūtības, kas rodas, pārvietojoties ar sabiedrisko transportu, ietekmē lielākās daļas (72,7 %) aptaujāto personu ar kustību traucējumiem *sabiedrisko pasākumu apmeklēšanas biežumu*, kā arī vairāk nekā puse (65,9 % un 63,6 %) respondentu ierašanos *personu ar invaliditāti pasākumos un kultūras iestāžu apmeklēšanas biežumu*. Jāuzsver, ka gandrīz puse (47,7 %) aptaujāto atbildēja, ka viņiem nav viedokļa par to, kā grūtības, kas rodas pārvietojoties ar sabiedrisko transportu, ietekmē *medicīnas iestāžu apmeklēšanas biežumu*.

2.3.5.2. Gadījuma izpēte: Liepājas pils. (Latvija) sabiedriskā transporta pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem

Šīs nodaļas mērķis ir raksturot, kā Liepājas pils. dzīvojošās personas ar kustību traucējumiem vērtē sabiedriskā transporta pieejamību, un kādā veidā tas ietekmē viņu sociālo aktivitāti.

2.3.5.2.1. att. Liepājas pils. (Latvija) dzīvojošo personu ar kustību traucējumiem viedoklis par sabiedriskā transporta pieejamību, n=28, %

Veiktā pētījuma dati parādīja, ka 54,9 % Liepājas pils. dzīvojošo invalīdu saskaras ar grūtībām, pārvietojoties ar sabiedrisko transportu. Mērķis bija noskaidrot personu ar kustību traucējumiem viedokli par sabiedriskā transporta pieejamību. 39,3 % pētāmo personu apgalvo, ka *motorizētie sabiedriskie transportlīdzekļi nav pielāgoti personām ar kustību traucējumiem*, savukārt Šauļu pils. ir gandrīz uz pusi (47,3 %) vairāk respondentu, kas uzsvēra šo problēmu. Minētajā pētījuma teritorijā ir arī par 20,7 % vairāk personu ar kustību traucējumiem, kas uzsvēra, ka *sliežu sabiedriskie transportlīdzekļi nav pielāgoti ceļošanai personām ar kustību traucējumiem*, salīdzinot ar Liepājas pils. (2.3.5.2.1. att.).

Lielākā daļa (64,3 %) Liepājas pils. dzīvojošo personu ar kustību traucējumiem apgalvo, ka grūtības, kas rodas ceļojot ar sabiedrisko transportu, negatīvi ietekmē *viņu sabiedrisko pasākumu apmeklēšanas biežumu*, vairāk nekā puse (53,6 %) respondentu uzsvēra ietekmi uz *viņu kultūras iestāžu apmeklēšanas biežumu*, puse (50 %) – *personu ar invaliditāti tikšanos apmeklēšanas biežumu*. Minētie rādītāji Šauļu pils. gadījumā ir attiecīgi par 8,4 %, 10 %, 15,9 % lielāki.

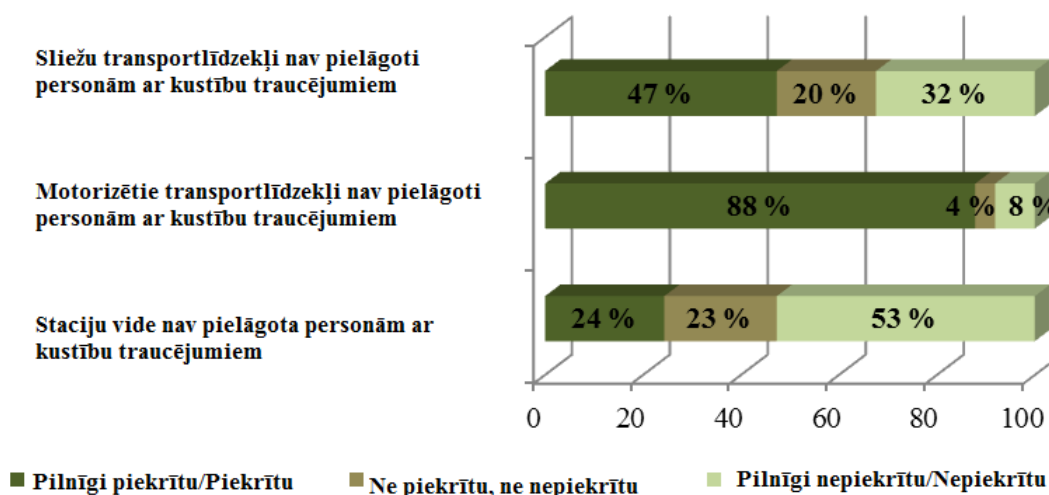
2.3.5.3. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) sabiedriskā transporta pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem

Pētījuma rezultāti atklāja, ka 14 no 16 aptaujātajām Radvilišķu pils. dzīvojošajām personām ar kustību traucējumiem *saskaras ar grūtībām, pārvietojoties ar sabiedrisko transportu*. Šai pētījuma dalībnieku grupai tika lūgts raksturot sabiedriskā transporta pieejamību. Gandrīz visi (13) respondenti piekrīt, ka *motorizētie sabiedriskie transportlīdzekļi nav pielāgoti personām ar kustību traucējumiem*. Tam, ka personām ar šāda veida invaliditāti nav piemēroti arī *sliežu sabiedriskie transportlīdzekļi*, piekrita 9 respondenti no 14 aptaujātajiem.

Grūtības, kas rodas, pārvietojoties ar sabiedrisko transportu, ietekmē visu (14) Radvilišķu pils./raj. dzīvojošo pētījuma dalībnieku, kam ir kustību traucējumi, *sabiedrisko pasākumu apmeklēšanas biežumu*, 12 respondentiem – *kultūras iestāžu apmeklēšanas biežumu*, 10 respondentiem – *personu ar invaliditāti tikšanos biežumu*.

2.3.5.4. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) sabiedriskā transporta pielāgotība personām ar kustību invaliditāti vai kustību funkcionāliem traucējumiem

Veiktā pētījuma dati parādīja, ka 69,2 % Šauļu reģionā dzīvojošo invalīdu saskaras ar grūtībām, pārvietojoties ar sabiedrisko transportu. Pētījuma mērķis bija raksturot minētās grūtības. Lielākā daļa (88 %) pētījumā aptaujāto invalīdu minēja, ka *motorizētie sabiedriskie transportlīdzekļi nav pielāgoti personām ar kustību traucējumiem* (2.3.5.4.1. att.). Ka *sliežu sabiedriskie transportlīdzekļi nav piemēroti personām ar minēto invaliditāti*, uzsvēra 47 % respondentu.

2.3.5.4.1. att. Šauļu reģionā (Lietuva) dzīvojošo personu ar kustību traucējumiem viedoklis par sabiedriskā transporta pieejamību, n=74, %

Grūtības, kas rodas, pārvietojoties ar sabiedrisko transportu, ietekmē lielākās daļas (77 %) pētījumā aptaujāto invalīdu *sabiedrisko pasākumu apmeklēšanas biežumu*. 64,9 % pētījuma dalībnieku uzsvēra *kultūras iestāžu apmeklēšanas biežumu*, 51,4 % *personu ar invaliditāti tikšanos*

biežumu. No pētījuma datiem ir redzams, ka invalīdi, kas piedalījās pētījumā, vismazāk ņem vērā nepielāgotā sabiedriskā transporta izvirzītās grūtības, kad dodas uz medicīnas iestādēm.

2.4. Organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, iniciatīvas un iespējas no sniedzamo pakalpojumu potenciāla un sociālās integrācijas veicināšanas viedokļa

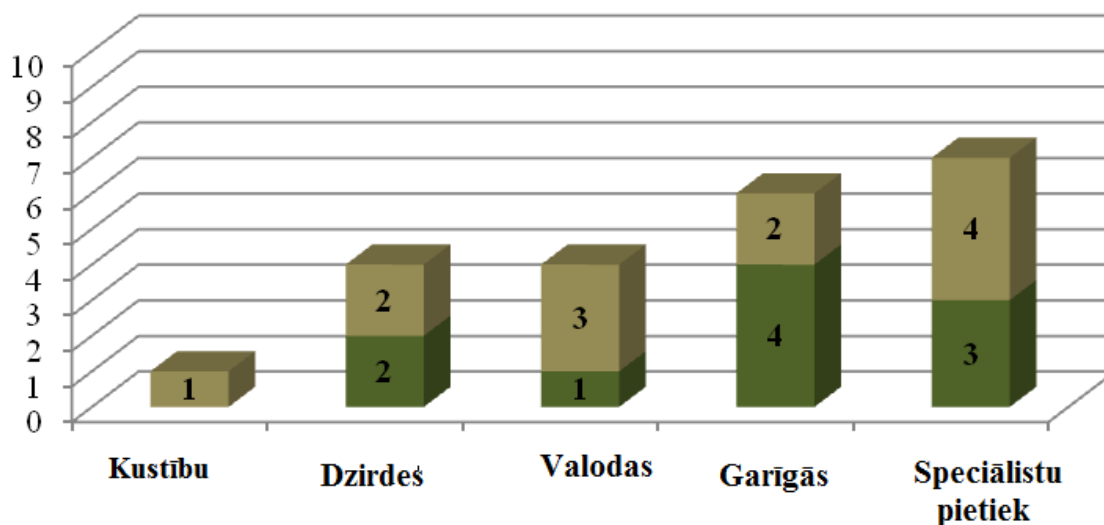
2.4.1. Organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, cilvēkresursi

Viens no svarīgākajiem rādītājiem, kas palīdz nodrošināt kvalitatīvu sociālo pakalpojumu sniegšanu, ir sociālā darba speciālistu un iedzīvotāju skaita attiecība, tāpēc, tiecoties pēc kvalitatīva rezultāta, organizācijām, kas sniedz pakalpojumus personām ar invaliditāti, ir mērķtiecīgi jādisponē cilvēkresursi.

2.4.1.1. Gadījuma izpēte: Šauļu pils. (Lietuva) un Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieku skaita analīze

Šajā darba daļā tiek sniegti pētījuma dati par Šauļu pils. un Liepājas pils. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieku skaitu un nepieciešamību pēc darbiniekiem. Pētījuma mērķis bija noskaidrot, kāds ir kopējais un sociālā darba speciālistu skaits abu pētījuma veikšanas teritoriju organizācijās, raksturot nepieciešamību pēc darbiniekiem.

Mazākais darbinieku skaits organizācijās, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, Šauļu pils. ir 5 darbinieki. Kā sociālā darba speciālistu, tā kopējais darbinieku skaits Liepājas pils. esošajās organizācijās, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, ir vairāk diferencēts, nekā organizācijās, kas atrodas Šauļu pilsētā.

2.4.1.1.1. att. Sociālā darba speciālistu trūkums Šauļu pils. (Lietuva) un Liepājas pils. (Latvija) organizācijās, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, n =10, pers.

No 2.4.1.1.1. att. sniegtajiem datiem redzams, kā organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti un atrodas Šauļu pils. un Liepājas pils., vadītāji raksturo nepieciešamību pēc speciālistiem, kam ir atbilstoša kvalifikācija un nepieciešamās kompetences, lai strādātu ar personām, kam piemīt noteikta veida invaliditāte. Redzams, ka pētījums, t.i., 3 organizācijās Šauļu pils. visvairāk trūkst speciālistu, kas spēj strādāt ar personām, kam ir valodas traucējumi. Šauļu pils. ir 4, Liepājas pils. – 3 organizācijas, kas sniedz sociālos pakalpojumus, kurās sociālā darba speciālistu pietiek.

2.4.1.2. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieku skaita analīze

Pētījuma mērķis bija noteikt Radvilišķu pils./raj. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, kopējā un sociālā darba speciālistu skaita raksturojumu. Pētījuma dati parāda, ka mazākais darbinieku skaits, kas strādā minētajās organizācijās, ir 5–6 darbinieki, no tiem vismaz 3 ir sociālā darba speciālisti.

Radvilišķu pils./raj. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītājiem tika lūgts raksturot sociālā darba speciālistu, kam ir kvalifikācija un kompetence strādāt ar personām, kurām ir noteikta veida invaliditāte, trūkumu. 3 no 5 aptaujātajiem respondentiem norādīja, ka viņu organizācijās trūkst sociālā darba speciālistu, kas strādā ar *personām, kam ir garīga invaliditāte*, 2 respondenti – speciālistu, kas strādā ar personām, kam ir *valodas traucējumi*. 2 pētāmās personas apgalvoja, ka viņu vadītajās organizācijās darbinieku netrūkst.

2.4.1.3. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieku skaita analīze

Pētījumā bija mērķis noskaidrot, kāds ir kopējais un sociālā darba speciālistu skaits abu pētījuma veikšanas teritoriju organizācijās, raksturot vajadzību pēc darbiniekiem. Kopējais un sociālā darba speciālistu skaits Šauļu reģiona organizācijās, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, ir visai diferencēts. Mazākais darbinieku skaits, kas strādā minētajās organizācijās, ir 5 darbinieki, no kuriem vismaz 2 ir sociālā darba speciālisti.

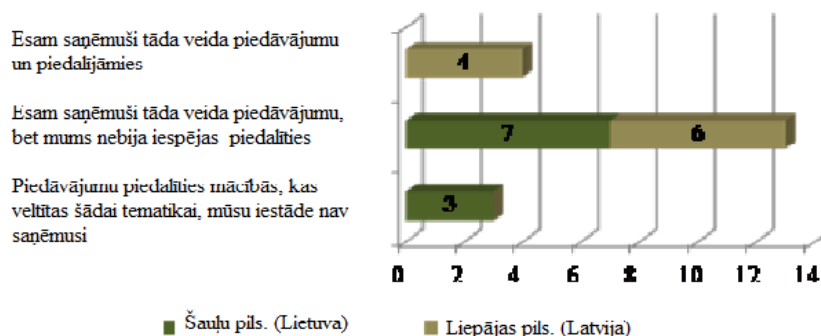
Minētajās organizācijās visbiežāk (25,7 %) trūkst sociālā darba speciālistu, kas spēj strādāt ar personām, kam ir *garīgā invaliditāte*, kā arī speciālistu, kas spēj strādāt ar personām, kam ir *dzirdes traucējumi*. Ceturtās daļas organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītāji apgalvoja, ka *speciālistu trūkumu nejut*.

2.4.2. Organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, nepieciešamība pēc darbinieku kvalifikācijas paaugstināšanas

Cenšoties panākt personām ar invaliditāti sniedzamo sociālo pakalpojumu kvalitāti, ir svarīgas attiecības starp pakalpojumu sniedzēju un pakalpojumu saņēmēju, jo vairumā gadījumu pakalpojumu kvalitāti nosaka tiešais pakalpojumu sniedzējs – sociālais darbinieks. Tas ir atkarīgs no viņa kvalifikācijas, personīgajām īpašībām, skatījuma uz klientu. Kvalitātes sistēmas veidošanu un nodrošināšanu ietekmē arī sociālo pakalpojumu sniegšanas iestāžu darbība, pakalpojumu pieejamība un kvalitāte, valsts piemērotie un izstrādājami likumi.

2.4.2.1. Gadījuma izpēte: Šauļu pils. (Lietuva) un Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, iniciatīvas cilvēkresursu pilnveidošanā

Šajā apakšnodaļā mēģināts noteikt, cik un kādās mācībās piedalās Šauļu pils. un Liepājas pils. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieki, raksturot, cik bieži minētajās organizācijās notiek aptaujas, lai noskaidrotu, vai invalīdi ir apmierināti ar sniedzamo pakalpojumu kvalitāti.

2.4.2.1.1. att. Šauļu pils. un Liepājas pils. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, iespējas piedalīties mācībās vai citas formas kvalifikācijas celšanā par veselīga un personām ar invaliditāti pielāgota dzīvesveida tēmu, n =10, pers.

Respondentiem tika jautāts, vai pēdējos 2 gados viņu vadītā iestāde ir saņēmusi piedāvājumu piedalīties valsts finansētās mācībās vai citas formas kvalifikācijas celšanā par veselīga un personām ar invaliditāti pielāgota dzīvesveida tēmu. Pētījuma rezultāti parādīja, ka tikai 4 no 10 aptaujātajiem Liepājas pils. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītāji ir saņēmuši tāda rakstura piedāvājumu un piedalījušies, vēl 6 respondenti akcentēja, ka tāda veida piedāvājumu ir saņēmuši, bet nav bijis iespējas piedalīties (2.4.2.1.1. att.). Tajā pašā laikā neviena no pētītajām Šauļu pils. organizācijām šāda veida mācībās nav piedalījusies, 3 pētījuma dalībnieki pat uzsvēra, ka tādu piedāvājumu viņu organizācija vispār nav saņēmusi.

Pētījumā bija mērķis noskaidrot, cik mācībās par personu ar invaliditāti integrācijas īpatnībām Šauļu pils. un Liepājas pils. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieki piedalījās 2011. g. Apkopojot saņemtos datus, atklājās, ka 1 Šauļu pils. sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti sniedzīga organizācija 2011. g. piedalījās 1 no minētajām mācībām, 5 organizācijas – 3 mācībās, pa 2 organizācijām – attiecīgi 4 un 5 mācībās. 3 Liepājas pils. organizācijas, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, tajā pašā gadā piedalījās 3 minētajās mācībās, 4 – 5 mācībās.

Pētījuma mērķis bija noskaidrot, cik mācībās par personu ar invaliditāti integrācijas īpatnībām Šauļu pils. un Liepājas pils. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieki piedalījās 2011. g. Pētījuma dati parāda, ka pa 1 Šauļu pils. organizācijai attiecīgi piedalījās 1, 2 un 6 minētajās mācībās, 7 organizācijas – 3 mācībās. Pa 3 Liepājas pils. organizācijām, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, tajā pašā gadā piedalījās attiecīgi 6 un 7 mācībās, 4 organizācijas – 8 mācībās.

Organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītājiem tika jautāts, vai viņu vadītajās organizācijās notiek aptaujas, lai noskaidrotu, vai sociālos pakalpojumus saņemošie invalīdi ir apmierināti ar sniedzamo pakalpojumu kvalitāti. Atklājās, ka minētā veida aptaujas veic 4 Šauļu pils. organizācijas no 10 aptaujātajām, un 7 Liepājas pils. organizācijas no 10 aptaujātajām. Pētījuma dalībniekiem tika lūgts raksturot, cik bieži viņu vadītajās organizācijās tiek veiktas līdzīga rakstura aptaujas. Apkopojot pētījumā iegūtos datus, atklājās, ka Šauļu pils. organizācijas aptaujas veic 1–2 reizes 12 mēnešos, Liepājas pils. – 3 organizācijas – 1–2 reizes 6 mēnešos, 4 organizācijas – 1–2 reizes 12 mēnešos.

2.4.2.2. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, iniciatīvas cilvēkresursu pilnveidošanā

Respondentiem tika jautāts, vai pēdējos divos gados viņu vadītā iestāde ir saņēmusi piedāvājumu piedalīties valsts finansētās mācībās vai citas formas kvalifikācijas celšanā par veselīga un personām ar invaliditāti pielāgota dzīvesveida tēmu. Pētījuma rezultāti parādīja, ka 2 no 6 pētītajām organizācijām piedāvājumu piedalīties mācībās par šādu tēmu nav saņēmušas, 4 organizācijas tāda veida piedāvājumu ir saņēmušas, bet tām nav bijis iespēju piedalīties.

Organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītājiem tika jautāts, vai viņu vadītajās organizācijās notiek aptaujas, lai noskaidrotu, vai sociālos pakalpojumus saņemošie invalīdi ir apmierināti ar sniedzamo pakalpojumu kvalitāti. Atklājās, ka minētā veida aptaujas veic 3 no 6 pētītajām organizācijām.

2.4.2.3. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, iniciatīvas cilvēkresursu pilnveidošanā

Šauļu reģiona organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vadītājiem tika jautāts, vai pēdējos divos gados viņu vadītā iestāde ir saņēmusi piedāvājumu piedalīties valsts finansētās mācībās vai citas formas kvalifikācijas celšanā par veselīga un personām ar invaliditāti pielāgota dzīvesveida tēmu. 51,4 % pētījuma dalībnieku atbildēja, ka piedāvājumu piedalīties šādai tematikai veltītās mācībās uzņēmums nav saņēmis. 40 % respondentu apgalvoja, ka viņu vadītās organizācijas ir saņēmušas tāda veida piedāvājumu, bet tām nav bijis iespēju piedalīties.

Tika pētīts, cik mācībās Šauļu reģiona organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieki piedalījās par darba ar personām ar invaliditāti tēmu 2011. gadā. Pētījuma dati parāda, ka 1 organizācija piedalījās 6 minētajās mācībās, 3 organizācijas – 5 mācībās, 16 – 3 mācībās, 10 – 2 mācībās, 5 – 1 mācībās.

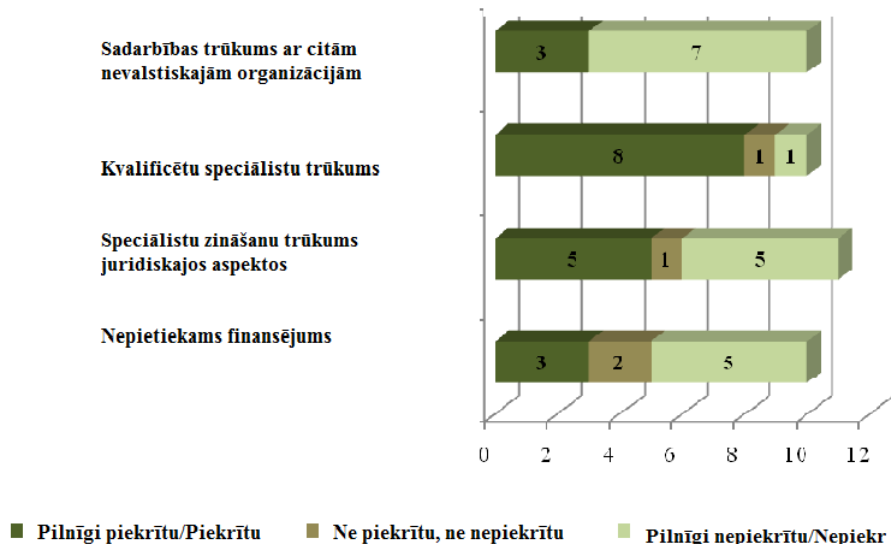
Organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītājiem tika jautāts, vai viņu vadītajās organizācijās notiek aptaujas, lai noskaidrotu, vai sociālos pakalpojumus saņemošie invalīdi ir apmierināti ar sniedzamo pakalpojumu kvalitāti. Atklājās, ka minētā rakstura aptaujas veic tikai 21 (60 %) organizācija no 35 aptaujātajām. Pētījuma dalībniekiem tika lūgts raksturot, cik bieži viņu vadītajās organizācijās tiek veiktas līdzīga rakstura aptaujas. Apkopojot pētījumā iegūtos datus, atklājās, ka 4 Šauļu reģiona organizācijas, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, minētā rakstura aptaujas veic 1–2 reizes 6 mēnešos, 17 organizācijas – 1–2 reizes 12 mēnešos.

2.4.3. Organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, uz partnerības pamatiem īstenojamo aktivitāšu potenciāls

Šodien organizācijas, kas sniedz sociālos pakalpojumus, saskaras ar izaicinājumu – tām ir pastāvīgi jāveicina sociālais dialogs starp sabiedrību un tās sociāli ievainojamajām grupām, īpašu uzmanību veltot personām ar invaliditāti. Lai panāktu sociālās kohēzijas stabilitāti attiecībā uz personām ar invaliditāti, šīm organizācijām ir svarīga loma, jo tās ir ļoti ieinteresētas, lai sadarbība starp organizācijām, kas piedalās invalīdu sociālajā integrācijā būtu veiksmīga.

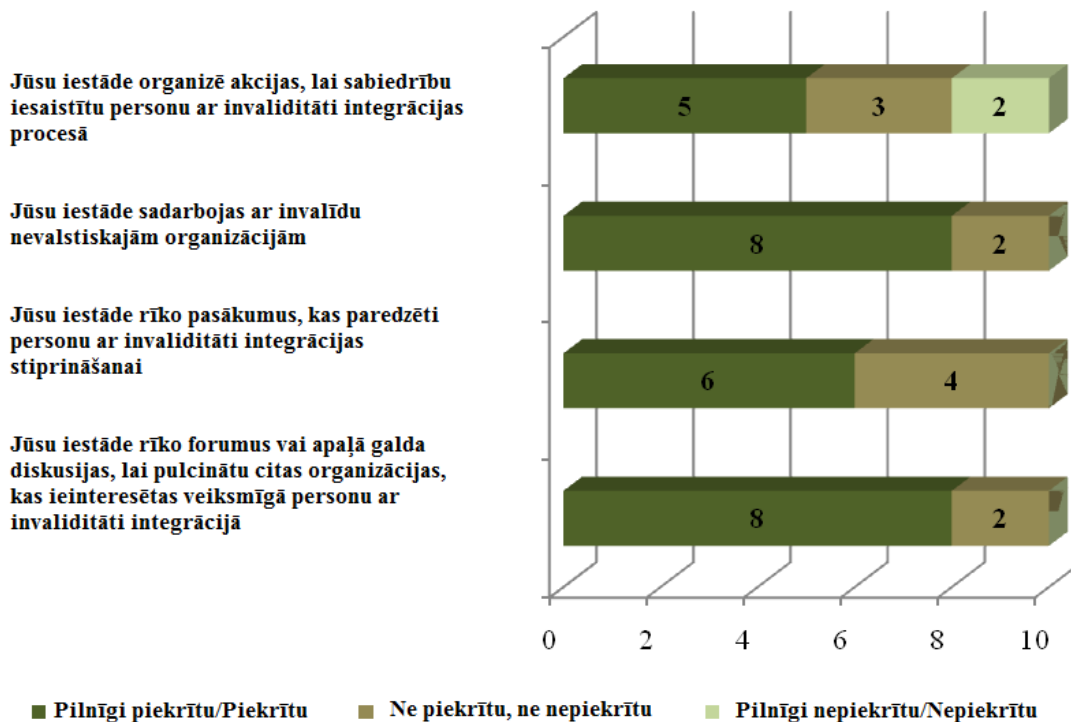
2.4.3.1. Gadījuma izpēte: Šauļu pils. (Lietuva) un Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, sadarbības iniciatīvas

Šajā nodaļā raksturots, kāda veida sociālās aktivitātes, veltītas invalīdu sociālās integrācijas stiprināšanai, ierosina Šauļu pils. un Liepājas pils. organizācijas, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti.

2.4.3.1.1. att. Šauļu pils. (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, iniciatīvas invalīdu sociālās aktivitātes stiprināšanā, n =10, pers.

No 2.4.3.1.1. att. sniegtajiem datiem ir redzams, ka 8 no 10 aptaujātajām Šauļu pils. organizācijām, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, *sadarbojas ar personu ar invaliditāti nevalstiskajām organizācijām* un puse (5) no aptaujātajām organizācijām *organizē pasākumus, kas veltīti personu ar invaliditāti sociālās aktivitātes stiprināšanai*.

2.4.3.1.2. att. Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, iniciatīvas invalīdu sociālās aktivitātes stiprināšanā, n =10, pers.

Tāpat kā Šauļu pils., 8 no 10 aptaujātajām Liepājas pils. organizācijām, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, *sadarbojas ar personu ar invaliditāti nevalstiskajām organizācijām*, tāds pats skaits Liepājas pils. organizāciju *organizē forumus vai apaļā galda diskusijas, lai pulcinātu citas organizācijas, kas ieinteresētas veiksmīgā personu ar invaliditāti integrācijā*; 6 organizācijas *organizē pasākumus, kas veltīti personu ar invaliditāti sociālās aktivitātes stiprināšanai (2.4.3.1.2. att.)*.

2.4.3.2. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, sadarbības iniciatīvas

Pētījumā bija mērķis noskaidrot, kāda ir Radvilišķu pils./raj. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, iniciatīvas invalīdu sociālās aktivitātes stiprināšanā. Atklājās, ka visas (6) pētītās organizācijas *sadarbojas ar personu ar invaliditāti nevalstiskajām organizācijām*, 4 organizācijas *organizē forumus vai apaļā galda diskusijas, lai pulcinātu citas organizācijas, kas ieinteresētas veiksmīgā personu ar invaliditāti integrācijā*.

Tomēr neviena no pētītajām organizācijām *neorganizē pasākumus, kas veltīti invalīdu integrācijas stiprināšanai, vai akcijas, lai sabiedrību iesaistītu personu ar invaliditāti integrācijas procesā*.

2.4.3.3. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, sadarbības iniciatīvas

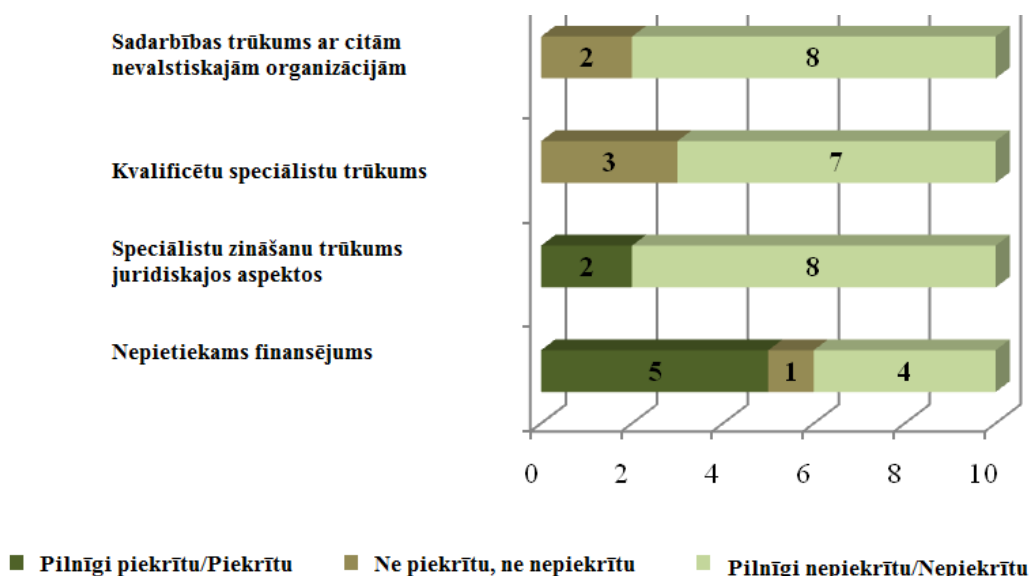
Mēģināts raksturot Šauļu reģiona organizāciju, kas sniedz dažādus pakalpojumus personām ar invaliditāti, iniciatīvas invalīdu sociālās aktivitātes stiprināšanā. Atklājās, ka lielākā daļa (60 %) no pētītajām organizācijām *sadarbojas ar personu ar invaliditāti nevalstiskajām organizācijām*, vairāk nekā puse (54,3 %) organizāciju *organizē pasākumus, kas veltīti personu ar invaliditāti sociālās aktivitātes stiprināšanai*.

2.4.4. Problēmaspektu, ar kuriem saskaras organizācijas, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, cēloņsakarību analīze

Šodien organizācijas, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, saskaras ar daudziem izaicinājumiem, ko nosaka valsts tiesiskā sistēma, finansiālā politika, augoša nepieciešamība pēc sociālajiem pakalpojumiem u.c. Cenšoties nepadoties stagnācijai, organizācijām ir jānodrošina, lai tas pēc iespējas mazāk negatīvi ietekmētu sniedzamo pakalpojumu kvalitāti.

2.4.4.1. Gadījuma izpēte: Šauļu pils. (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītāju viedokļa kontekstualizēšana

Šajā nodaļā sniegti pētījuma dati, kas raksturo problēmaspektus, ar kuriem saskaras Šauļu pils. organizācijas, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, pētījumā bija mērķis noskaidrot to plānus paplašināt sniedzamo pakalpojumu spektru, kontekstualizēt vadītāju viedokli par invalīdu sociālās integrācijas nosacījumiem Lietuvā.

2.4.4.1.1. att. Problēmaspekti, ar kuriem saskaras Šauļu pils. (Lietuva) organizācijas, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti n =10, pers.

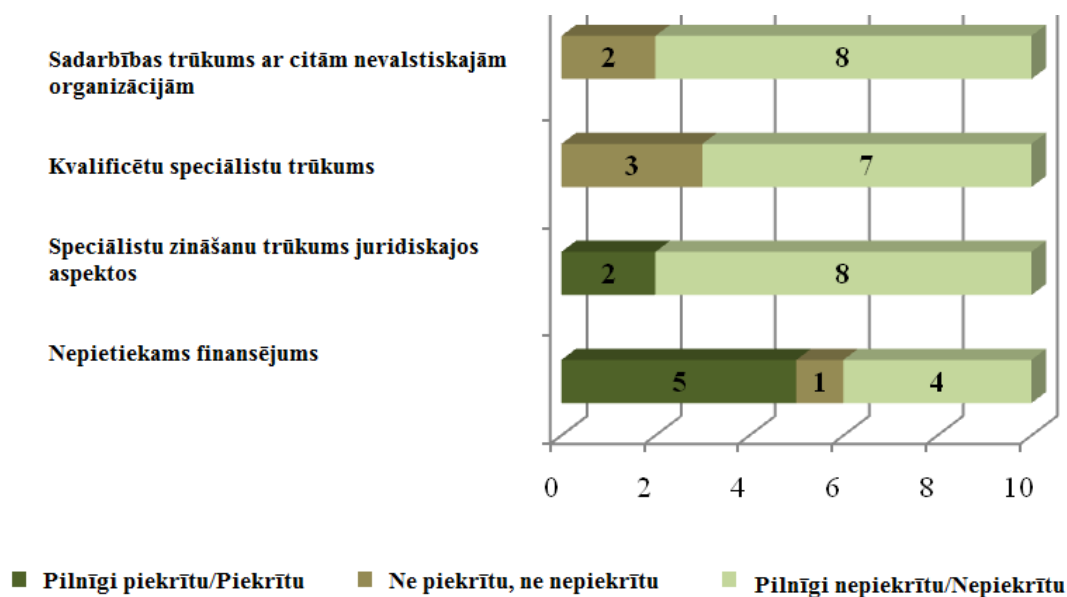
Pētījuma dalībniekiem tika lūgts nosaukt grūtības, ar kurām pašlaik saskaras viņu vadītās organizācijas. Apkopojot pētījumā iegūtos datus, atklājās, ka visu (10) pētījumā aptaujāto organizāciju darbību apgrūtina nepietiekams finansējums, 4 organizācijas uzsvēra sadarbības trūkumu ar citām nevalstiskajām organizācijām (2.4.4.1.1. att.).

Pētījumā bija mērķis noskaidrot, vai Šauļu pils. organizācijas, kas sniedz sociālos pakalpojumus, tuvākajā laikā plāno paplašināt sniedzamo pakalpojumu spektru darbā ar personām ar invaliditāti. Uz šo jautājumu pozitīvi atbildēja tikai 1 organizācija, vēl 4 izvēlējās atbildes variantu „varbūt”, pārējās aptaujātās organizācijas apgalvoja, ka neplāno paplašināt iestādes darbību.

Veicot pētījumu, bija mērķis noskaidrot, arī Šauļu pils. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītāju viedokli par invalīdu sociālās integrācijas nosacījumiem Lietuvā. Iegūtie pētījuma dati parāda, ka gandrīz visu (9) aptaujāto organizāciju vadītāji piekrīt, ka Lietuvā personām ar redzes invaliditāti un kustību funkciju traucējumiem trūkst mobilitātes iemaņu mācību pakalpojumu, 7 organizāciju vadītāji uzsvēra, ka trūkst atbalsta ģimenei, kurā dzīvo invalīds.

2.4.4.2. Gadījuma izpēte: Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītāju viedokļa kontekstualizēšana

Šajā nodaļā sniegti pētījuma dati, kas raksturo problēmaspektus, ar kuriem saskaras Liepājas pils. organizācijas, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, pētījumā bija mērķis noskaidrot to plānus paplašināt sniedzamo pakalpojumu spektru, kontekstualizēt vadītāju viedokli par invalīdu sociālās integrācijas nosacījumiem Latvijā.

2.4.4.2.1. att. Problēmaspekti, ar kuriem saskaras Liepājas pils. (Latvija) organizācijas, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, n =10, pers.

Pētījuma dalībniekiem tika lūgts nosaukt grūtības, ar kurām pašlaik saskaras viņu vadītās organizācijas. Apkopojot pētījumā iegūtos datus, atklājās, ka pusei (5) no aptaujātajām organizācijām darbību sarežģī nepietiekams finansējums, 3 organizācijas uzsvēra kvalificētu speciālistu trūkumu. Tomēr lielākā daļa (8) aptaujāto pētījuma dalībnieku nepiekrīta, ka viņu vadītajās organizācijās jūtams sadarbības trūkums ar nevalstiskajām organizācijām, vai ka speciālistiem trūkst zināšanu juridiskajos aspektos (2.4.4.2.1. att.).

Pētījuma mērķis bija noskaidrot Liepājas pils. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītāju viedokli par invalīdu sociālās integrācijas nosacījumiem Latvijā. Iegūtie pētījuma dati parāda, ka puse (5) no aptaujāto organizāciju vadītājiem piekrīt, kad Latvijā personām ar redzes invaliditāti un kustību funkciju traucējumiem trūkst mobilitātes iemaņu mācību pakalpojumu, 4 organizācijas uzsvēra, ka trūkst atbalsta ģimenei, kurā dzīvo invalīds.

2.4.4.3. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītāju viedokļa kontekstualizēšana

Pētījuma dalībniekiem tika lūgts nosaukt grūtības, ar kurām pašlaik saskaras viņu vadītās organizācijas. Apkopojot pētījumā iegūtos datus, atklājās, ka visu (6) pētījumā aptaujāto organizāciju darbību apgrūtina nepietiekams finansējums, 3 organizācijas uzsvēra, ka speciālistiem trūkst zināšanu juridiskajos aspektos, pa 2 organizācijām – sadarbības trūkumu ar citām nevalstiskām organizācijām un kvalificētu speciālistu trūkumu.

Pētījumā bija mērķis noskaidrot, vai Radvilišķu pils./raj. organizācijas, kas sniedz sociālos pakalpojumus, tuvākajā laikā plāno paplašināt sniedzamo pakalpojumu spektru darbā ar personām ar invaliditāti. Uz šo jautājumu pozitīvi neatbildēja neviena organizācija no 6 aptaujātajām, 3 izvēlējās atbildes variantu „varbūt”, parējās aptaujātās organizācijas (3) apgalvoja, ka neplāno paplašināt iestādes darbību.

2.4.4.4. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītāju viedokļa kontekstualizēšana

Tika pētīts, ar kādiem problēmaspektiem saskaras Šauļu reģiona organizācijas, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti. Atklājās, ka lielākās daļas (82,9 %) pētīto organizāciju darbību negatīvi ietekmē tas, ka *speciālistiem trūkst zināšanu juridiskajos aspektos*, tāpat pētītās organizācijas (77,2 %) aktualizēja *nepietiekamu finansējumu*.

Pētījumā bija mērķis noskaidrot, vai Šauļu reģiona organizācijas, kas sniedz sociālos pakalpojumus, tuvākajā laikā plāno paplašināt sniedzamo pakalpojumu spektru *darbā ar personām ar invaliditāti*. Uz šo jautājumu pozitīvi atbildēja tikai 5 (14,3 %) organizācijas, kas piedalījās pētījumā, vēl 10 (28,6 %) organizācijām nebija viedokļa.

Veicot pētījumu, bija mērķis noskaidrot arī Šauļu reģiona organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, vadītāju viedokli par invalīdu sociālās integrācijas nosacījumiem Lietuvā. Lielākā daļa (71,4 %) respondentu uzsvēra, ka *personām ar redzes invaliditāti un kustību funkciju traucējumiem trūkst mobilitātes iemaņu mācību pakalpojumu*, 62,9 % – *trūkst atbalsta ģimenei, kurā dzīvo invalīds*.

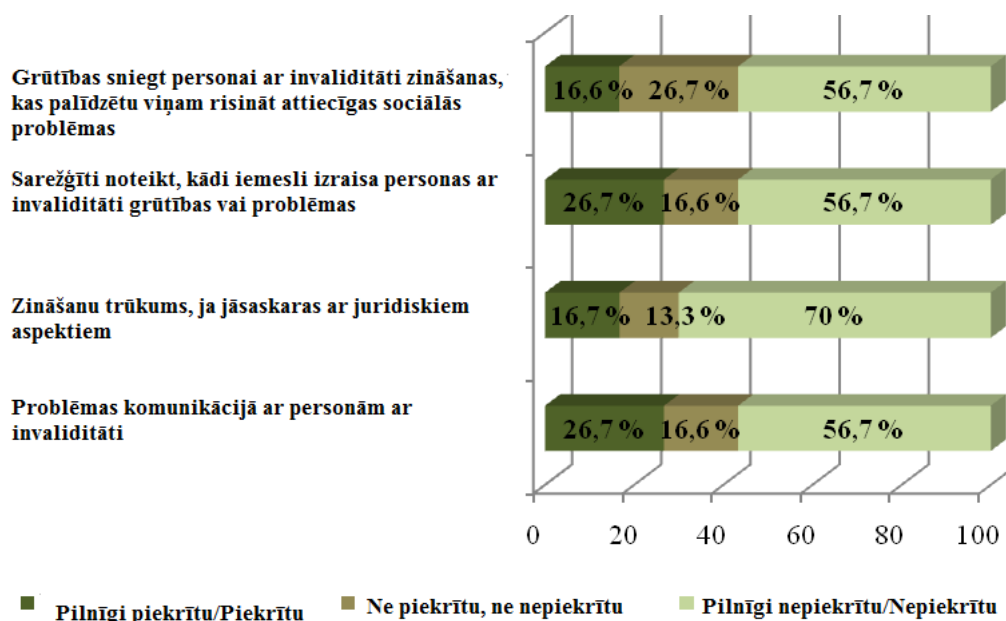
2.5. Ar invalīdiem strādājošo sociālā darba speciālistu darba problemātika

2.5.1. Problēmaspektu, ar kuriem sociālā darba speciālisti saskaras darbā ar invalīdiem, cēloņsakarību analīze

Sociālais darbs ir jāorientē uz patērētāja, šajā gadījumā – personas ar invaliditāti – aktivitāti. Patērētāju vajadzētu traktēt nevis kā pasīvu sociālo pakalpojumu izmantotāju, bet kā aktīvu risināmo problēmu dalībnieku. Tāpēc šajā klienta – personas ar invaliditāti – sociālās situācijas maiņas procesā sociālajam darbiniekam ir jāklūst invalīdam par vadītāju, kas skaidri parāda vajadzību apmierināšanas un problēmu mazināšanas veidus.

2.5.1.1. Gadījuma izpēte: problēmaspekti, ar kuriem saskaras Šauļu pils. (Lietuva) sociālā darba speciālisti darbā ar invalīdiem

Šajā nodaļā sniegti pētījuma dati, kas raksturo problēmaspektus, ar kuriem saskaras Šauļu pils. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieki, kuri tieši strādā ar invalīdiem. Pētījuma mērķis bija noskaidrot, ar kura invaliditātes veida personām darbiniekiem strādāt sarežģītāk, kas darbiniekus motivē strādāt ar invalīdiem un palīdz pilnveidot šī darba iemaņas.

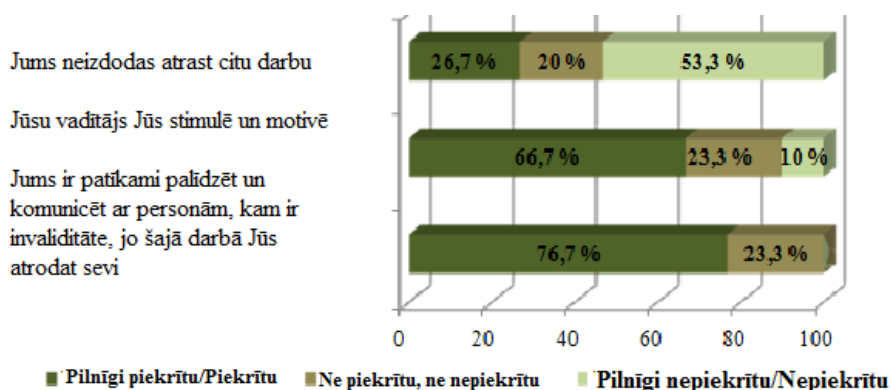
2.5.1.1.1. att. Problēmaspekti, ar kuriem saskaras Šauļu pils. (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieki, kuri tieši strādā ar invalīdiem n=30, %

Apkopojot pētījumā iegūtos datus, atklājās, ka vairāk nekā puse (60 %) no sociālajiem darbiniekiem, kas Šauļu pils. sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti un tieši strādā ar invalīdiem, uzsvēra, ka, strādājot ar invalīdiem, viņiem *rodas sarežģījumi konstatēt, kādi iemesli nosaka personas ar invaliditāti grūtības vai problēmas* (2.5.1.1.1. att.). 43,3 % pētījuma dalībnieku kā vienu no problēmaspektiem darbā ar invalīdiem norādīja *grūtības nodot personai ar invaliditāti zināšanas, kas palīdzētu viņai atrisināt attiecīgas sociālās problēmas*, darbinieki tāpat apgalvoja, ka viņiem *rodas problēmas komunikācijā ar personām ar invaliditāti*.

Pētāmajām personām tika lūgts identificēt invaliditātes veidus, kas piemīt personām, ar kurām viņiem strādāt ir vissarežģītāk. Šauļu pils. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbiniekiem vissarežģītāk ir strādāt ar personām, kam ir *garīga rakstura* (53,3 %), *valodas traucējumi* (33,3 %). Vēl attiecīgi 36,7 % un 50 % pētāmo personu atbildēja, ka viņiem nav viedokļa šajā jautājumā.

Šauļu pils. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbiniekiem, kuri piedalījās pētījumā, bija jāizsaka viedoklis par nepieciešamību pilnveidot savas kompetences, kas nepieciešamas komunikācijā ar personām ar noteiktu invaliditātes veidu. Vairāk nekā puse (63,4 %) pētāmo personu norādīja, ka viņām vajadzētu pilnveidot minētās kompetences, strādājot ar personām, kam ir *garīgi un valodas* (36,7 %) traucējumi. Nedaudz vairāk nekā puse (53,3 %) respondentu uzsvēra, ka *viņiem ir pietiekami iemaņu, tāpēc savu kompetenci paaugstināt viņiem nav nepieciešams*.

Pētījuma mērķis bija noskaidrot, vai sociālie darbinieki, kas piedalījās pētījumā, ir ieinteresēti piedalīties pēc savas darbavietas iniciatīvas organizētos pasākumos (forumos, diskusijās), kurās piedalīties nav obligāti. Pētījuma dati parādīja, ka vairāk nekā puse (63,3 %) no respondentiem minētajos pasākumos piedalās *vienmēr, kad vien viņi uzzina par tādu iespēju*, nedaudz vairāk nekā trešdaļa (33,3 %) – *piedalās tikai tādā gadījumā, ja tas netraucē personīgo darbību*.

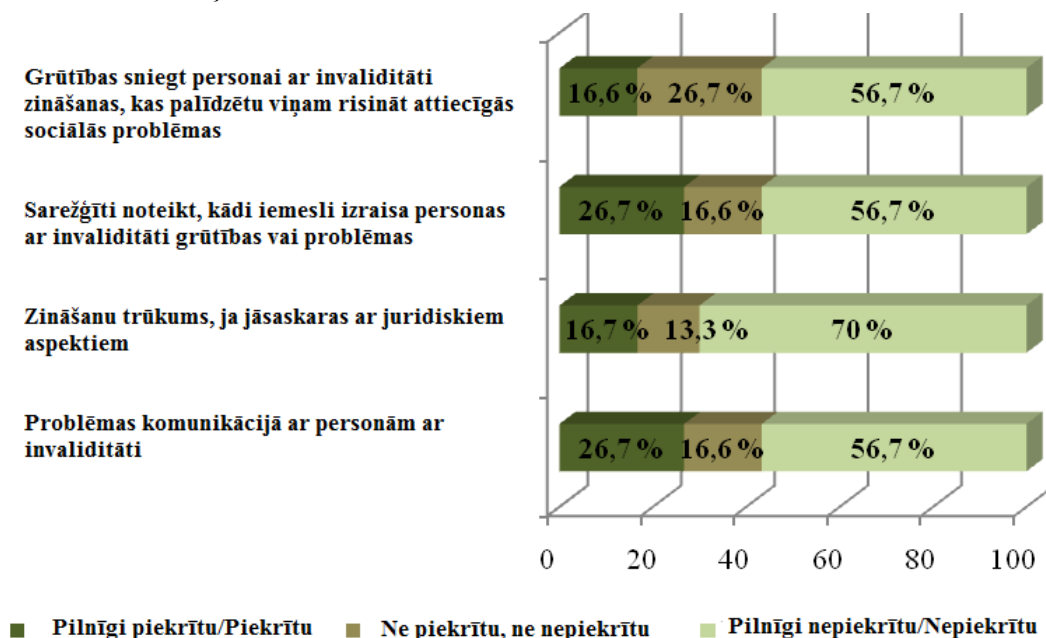

2.5.1.1.2. att. Šauļu pils. (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieku, kuri tieši strādā ar invalīdiem, darba motivācija n =30, %

Pētījuma mērķis bija noskaidrot, kas sociālos darbiniekus, kuri strādā ar invalīdiem, motivē šim darbam. Lielākā daļa (76,7 %) pētāmo personu piekrīta piedāvātajam apgalvojumam, ka viņiem ir patīkami palīdzēt un komunicēt ar cilvēkiem, kam ir invaliditāte, jo šajā darbā viņi ir atraduši sevi, vairāk nekā puse (66,7 %) respondentu apgalvoja, ka vadītājs viņus stimulē un motivē (2.5.1.1.2. att.).

2.5.1.2. Gadījuma izpēte: problēmaspekti, ar kuriem saskaras Liepājas pils. (Latvija) sociālā darba speciālisti darbā ar invalīdiem

Šajā nodaļā sniegti pētījuma dati, kas raksturo problēmaspektus, ar kuriem saskaras Liepājas pils. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieki, kuri tieši strādā ar invalīdiem. Pētījuma mērķis bija noskaidrot invaliditātes veidus, kas piemīt personām, ar kurām darbiniekiem ir vissarežģītāk strādāt; kas darbiniekus motivē darbam ar invalīdiem un pilnveidot šī darba iemaņas.

2.5.1.2.1. att. Problēmaspekti, ar kuriem saskaras Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieki, kuri tieši strādā ar invalīdiem, n=30, %

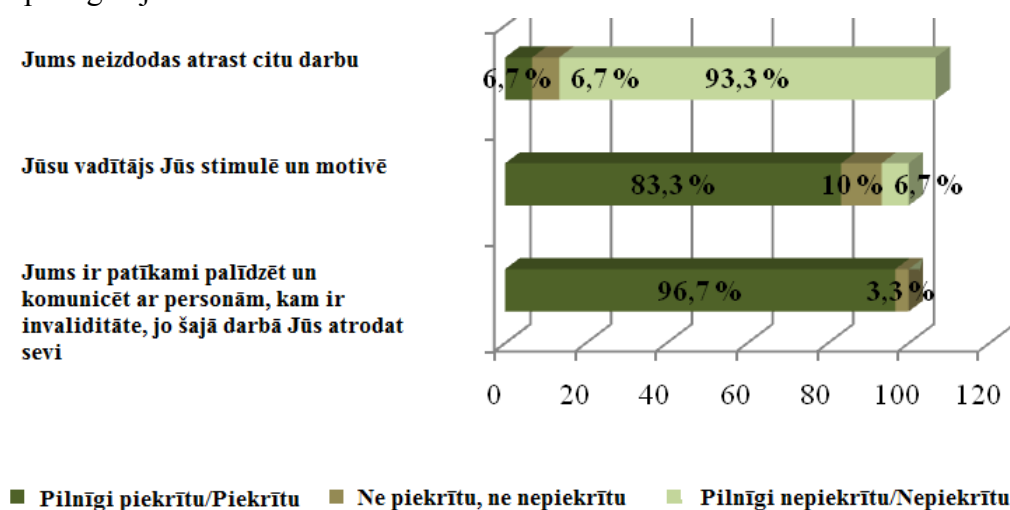
Šajā nodaļā sniegti pētījuma dati, kas raksturo problēmaspektus, ar kuriem saskaras Liepājas pils. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieki, kuri tieši

strādā ar invalīdiem. Tikai nepilna trešdaļa (26,7 %) respondentu apgalvoja, ka viņiem *rodas problēmas komunikācijā ar personām ar invaliditāti*, un *rodas sarežģījumi konstatēt, kādi iemesli nosaka personas ar invaliditāti grūtības vai problēmas* – tas ir par 16,6 % un 33,3 % mazāk nekā Šauļu pils. gadījumā (2.5.1.2.1. att.).

Pētāmajām personām tika lūgts identificēt invaliditātes veidu, kas piemīt personām, ar kurām darbiniekiem strādāt ir vissarežģītāk. Lielākā respondentu daļa no Liepājas pils., kas norādīja, ka savā praksē saskaras ar invaliditātes veidu, kas piemīt personām, ar kurām strādāt ir visgrūtāk, bija tikai 26,7 % un tā izvēlējās atbildi – *garīga rakstura invaliditāte*. Tas ir par 26,6 % mazāk nekā Šauļu pils. gadījumā. Vairāk nekā puse (60 %) pētāmo personu nepiekrīta, ka vissarežģītāk ir strādāt ar personām, kam ir *valodas traucējumi*.

Šauļu pils. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbiniekiem, kuri piedalījās pētījumā, vajadzēja izteikt savu viedokli par nepieciešamību pilnveidot savas kompetences, kas nepieciešamas komunikācijā ar personām ar noteiktu invaliditātes veidu. Pētījuma dati parāda, ka vairāk nekā puse (63,3 %) respondentu no Liepājas pils. piekrīt, ka viņiem nepieciešams pilnveidot savas kompetences, komunicējot un strādājot ar personām, kam ir *dzirdes traucējumi un kustību traucējumi* (2.5.1.2.3. att.), kas ir attiecīgi par 40 % un trešdaļu (30 %) vairāk nekā Šauļu pils. gadījumā.

Pētījuma mērķis bija noskaidrot, vai sociālie darbinieki no Liepājas pils., kas piedalījās pētījumā, ir ieinteresēti piedalīties pēc savas darbavietas iniciatīvas organizētos pasākumos (forumos, diskusijās), kuros piedalīties nav obligāti. Lielākā daļa (83 %) pētāmo personu apgalvoja, ka piedalās *vienmēr, kad vien uzzina par tādu iespēju*. Šis rādītājs ir par 19,7 % lielāks nekā Šauļu pils. gadījumā.

2.5.1.2.2. att. Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieku, kuri tieši strādā ar invalīdiem, darba motivācija n=30, %

Pētījuma mērķis bija noskaidrot, kas sociālos darbiniekus, kuri strādā ar invalīdiem, motivē šim darbam. Iegūtie pētījuma dati ļauj apgalvot, ka lielākā daļa pētījumā aptaujāto sociālo darbinieku no Liepājas pils. strādā šo darbu, jo *viņiem ir patīkami palīdzēt un komunicēt ar cilvēkiem, kam ir invaliditāte, jo šajā darbā viņi ir atraduši sevi* (96,7 %), savus darbiniekus *stimulē un motivē arī vadītājs* (83,3 %) (2.5.1.2.2. att.). Minētie rādītāji ir attiecīgi par 20 % un 16,6 % lielāki nekā Šauļu pils. gadījumā.

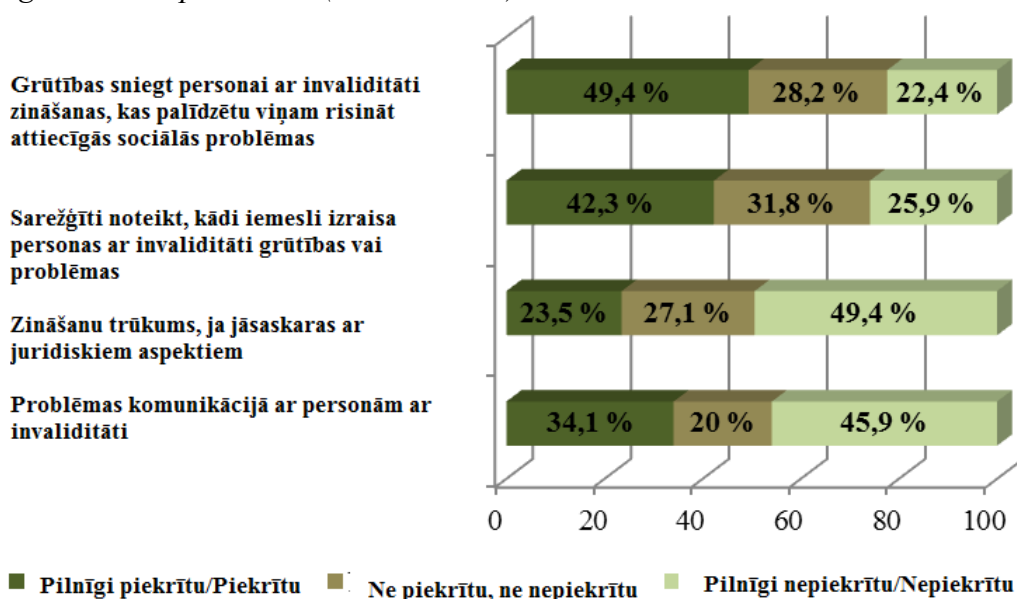
2.5.1.3. Gadījuma izpēte: problēmaspekti, ar kuriem saskaras Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) sociālā darba speciālisti darbā ar invalīdiem

Apkopojot pētījumā iegūtos datus, atklājās, ka 9 no 15 aptaujātajiem darbiniekiem, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti un tieši strādā ar invalīdiem, *rodas sarežģījumi konstatēt, kādi iemesli nosaka personas ar invaliditāti grūtības vai problēmas*, 8 darbinieki uzsvēra *zināšanu trūkumu, saskaroties ar juridiskajiem aspektiem*.

Radvilišķu pils./raj. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbiniekiem, kuri piedalījās pētījumā, vajadzēja izteikt savu viedokli par nepieciešamību pilnveidot savas kompetences, kas nepieciešamas komunikācijā ar personām ar noteiktu invaliditātes veidu. 8 no 15 aptaujātajiem darbiniekiem teica, ka uzskata, ka viņiem vajadzētu pilnveidot savas kompetences un iemaņas darbā ar personām ar *valodas traucējumiem*, 7 darbinieki – ar personām *ar garīga rakstura invaliditāti*.

2.5.1.4. Gadījuma izpēte: problēmaspekti, ar kuriem saskaras Šauļu reģiona (Lietuva) sociālā darba speciālisti darbā ar invalīdiem

Pētījuma dalībniekiem – ar invalīdiem tieši strādājošiem sociālajiem darbiniekiem – tika lūgts identificēt problēmaspektus, ar kuriem viņi saskaras, strādājot ar personām ar invaliditāti. Gandrīz puse (49,4 %) respondentu apgalvoja, ka viņiem rodas *grūtības nodot personai ar invaliditāti zināšanas, kas palīdzētu viņam atrisināt attiecīgās sociālās problēmas*. 42,3 % respondentu aktualizēja, ka *viņiem rodas sarežģījumi konstatēt, kādi iemesli nosaka personas ar invaliditāti grūtības vai problēmas* (2.5.1.4.1. att.).

2.5.1.4.1. att. Problēmaspekti, ar kuriem saskaras Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieki, kuri tieši strādā ar invalīdiem n=85, %

Šauļu reģionā dzīvojošajām pētāmajām personām tika lūgts identificēt invaliditātes veidus, kas piemīt personām, ar kurām viņiem ir vissarežģītāk strādāt. No 2.5.1.4.2. att. sniegtajiem datiem ir redzams, ka visvairāk (55,3 %) respondentu šajā jautājumā uzsvēra *garīgo invaliditāti*, 25,9 % – *valodas traucējumus*.

Šauļu reģiona organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbiniekiem, kuri piedalījās pētījumā, bija jāizsaka viedoklis par nepieciešamību pilnveidot savas kompetences, kas nepieciešamas komunikācijā ar personām ar noteiktu invaliditātes veidu. Lielākā

daļa (60 %) respondentu akcentēja, ka viņiem vajadzētu pilnveidot savas kompetences un iemaņas, strādājot ar personām, kam ir *garīga rakstura* traucējumi, 36,5 % – ar personām, kam ir *dzirdes* traucējumi. 24,7 % apgalvoja, ka viņiem ir *pietiekami kvalitatīvu iemaņu, lai strādātu ar personām ar invaliditāti, tāpēc savu kompetenci viņiem nav nepieciešams pilnveidot.*

2.6. Organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, iespējas un nepieciešamība dot savu ieguldījumu harmoniskā personu ar invaliditāti sociālajā integrācijā

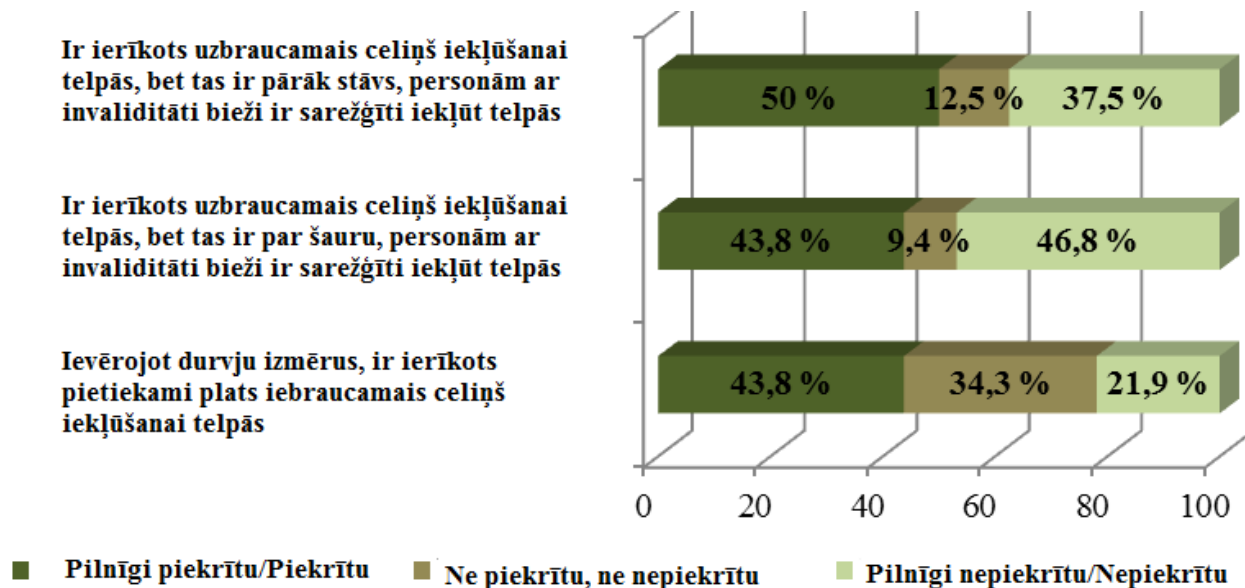
2.6.1. Organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vides pielāgotība personām ar kustību traucējumiem

Lai invalīdu sociālā integrācija būtu veiksmīga, ir svarīgi personām ar invaliditāti nodrošināt pieejamu vidi telpās, kurās viņi realizē savas ikdienas vajadzības. Sabiedrisko organizāciju vides pielāgotība personām ar kustību traucējumiem tieši ietekmē viņu aktivitāti un reizē – arī sociālās integrācijas procesu un sociālo pakalpojumu pieejamību.

2.6.1.1. Gadījuma izpēte: Šauļu pils. (Lietuva) organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vides pielāgotība personām ar kustību traucējumiem

Šīs darba daļas mērķis ir raksturot Šauļu pils. organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, telpu pielāgotību personām ar kustību traucējumiem, noskaidrot, vai organizāciju darbinieki ir apguvuši iemaņas, lai komunicētu un apkalpotu personas ar invaliditāti.

Pētījuma dati parāda, ka gandrīz pusē (45,7 %) pētīto Šauļu pils. organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, iekļūšana ir pielāgota *personām ar kustību traucējumiem*, kamēr Liepājas pils. gadījumā šis rādītājs sasniedz 64,3 %. Trešdaļā (30 %) Šauļu pils. organizāciju iekļūšana telpās personām ar kustību traucējumiem *nav pielāgota*, kamēr tādu subjektu Liepājas pils. pētīto organizāciju vidū ir tikai 12,9 %.

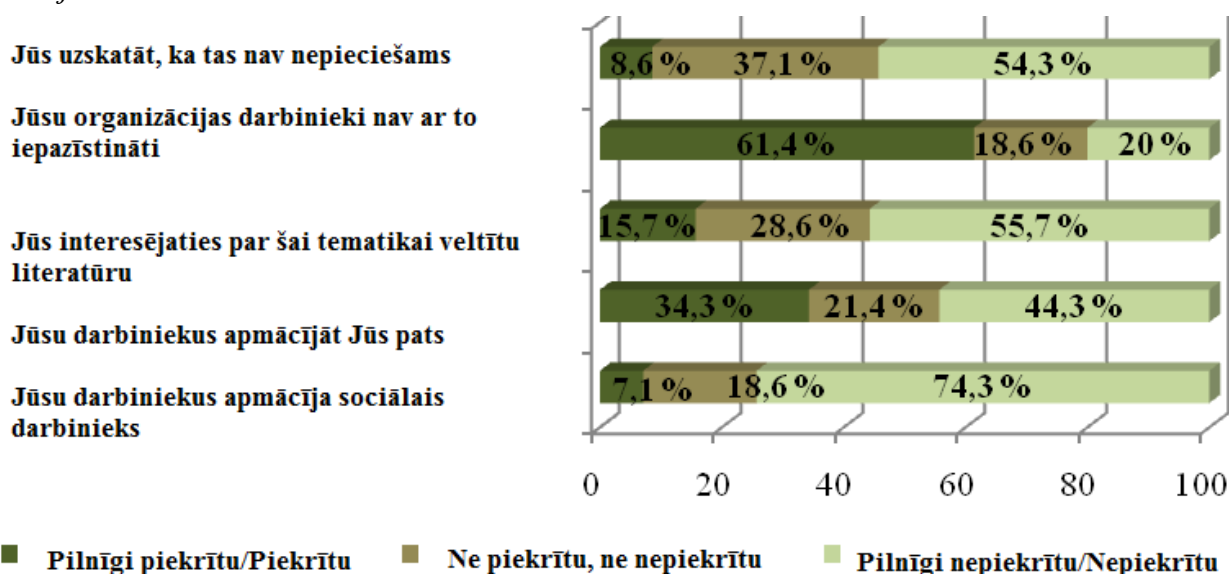
2.6.1.1.1. att. Šauļu pils. (Lietuva) organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, ēku pielāgotības personām ar kustību traucējumiem raksturojums, n=32, %

Pētījumā aptaujātajiem Šauļu pils. organizāciju vadītājiem tika lūgts raksturot personām ar invaliditāti pielāgoto ieeju viņu organizāciju telpās. Puse pētījuma dalībnieku atzina, ka *viņu organizācijās ir ierīkots telpu uzbraucamais celiņš, tomēr tas ir pārāk stāvs, un personām ar invaliditāti bieži ir sarežģīti iekļūt telpās* (2.6.1.1.1. att.). Ka ir ierīkots pietiekami plats telpu

uzbraucamais celiņš, norādīja 43,8 % respondentu, pārējiem par šo jautājumu nebija viedokļa vai atbilde bija negatīva.

Respondentiem, kuru vadītajās organizācijās nav ierīkota personām ar kustību traucējumiem pielāgota iekļūšana vai tā ierīkota nekvalitatīvi, tika lūgts izteikt viedokli par plāniem tuvākajā laikā realizēt arhitektūras risinājumu, kas balstītos universāla dizaina principos. Apkopojot pētījumā iegūtos datus, atklājās, ka tikai 26,3 % no aptaujātajiem organizāciju vadītājiem *tuvākajā laikā plāno ierīkot personām ar kustību traucējumiem pielāgotu ieeju savas organizācijas telpās*, 39,5 % šajā jautājumā nebija viedokļa.

Pētījuma mērķis bija raksturot Šauļu pils. organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, telpu pielāgotību personām ar kustību traucējumiem. Tikai nedaudz vairāk nekā pusē (52,9 %) pētīto organizāciju ir ierīkoti *uzbraucamie celiņi/personām ar kustību traucējumiem pielāgoti lifti*, 42,9 % organizāciju *ir ierīkotas personām ar kustību traucējumiem pielāgotas tualetes*, un tikai 21,4 % pētīto organizāciju *daļa mēbeļu ir pielāgota personām ar kustību traucējumiem*.

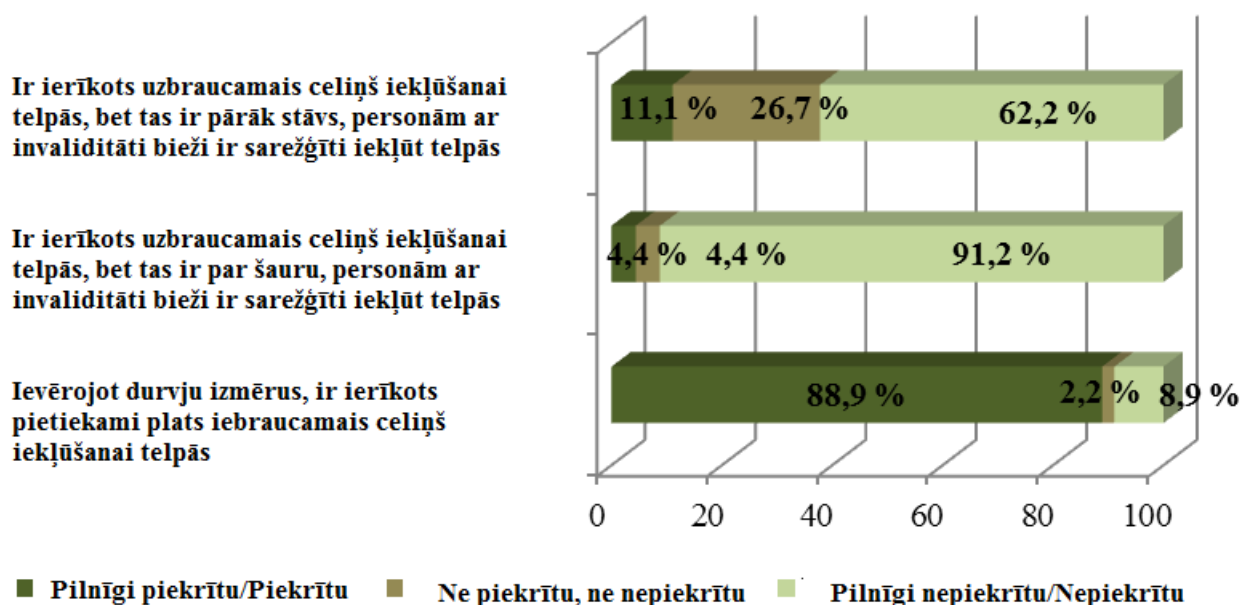

2.6.1.1.2. att. Šauļu pils. (Lietuva) organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vadītāju iniciatīvas mācīt saviem darbiniekiem apkalpošanas un komunikācijas iemaņas darbam ar invalīdiem, n=70, %

Pētījumā bija mērķis noskaidrot, vai Šauļu pils. organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vadītāji ir ieinteresēti mācīt saviem darbiniekiem komunikācijas un personu ar invaliditāti apkalpošanas iemaņas. Pētījuma dati parādīja, ka nedaudz vairāk nekā trešdaļu (34,3 %) organizāciju darbinieku *bija apmācījuši organizāciju vadītāji*, tikai 15,7 % organizāciju vadītāju *interesējas par šai tematikai veltītu literatūru*, un 61,4 % pētīto organizāciju *darbinieku ar to iepazīstināti* (2.6.1.1.3. att.).

2.6.1.2. Gadījuma izpēte: Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vides pielāgotība personām ar kustību traucējumiem

Šīs darba daļas mērķis ir raksturot Liepājas pils. organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, telpu pielāgotību personām ar kustību traucējumiem, noskaidrot, vai organizāciju darbinieki ir apguvuši iemaņas, lai komunicētu un apkalpotu personas ar invaliditāti.

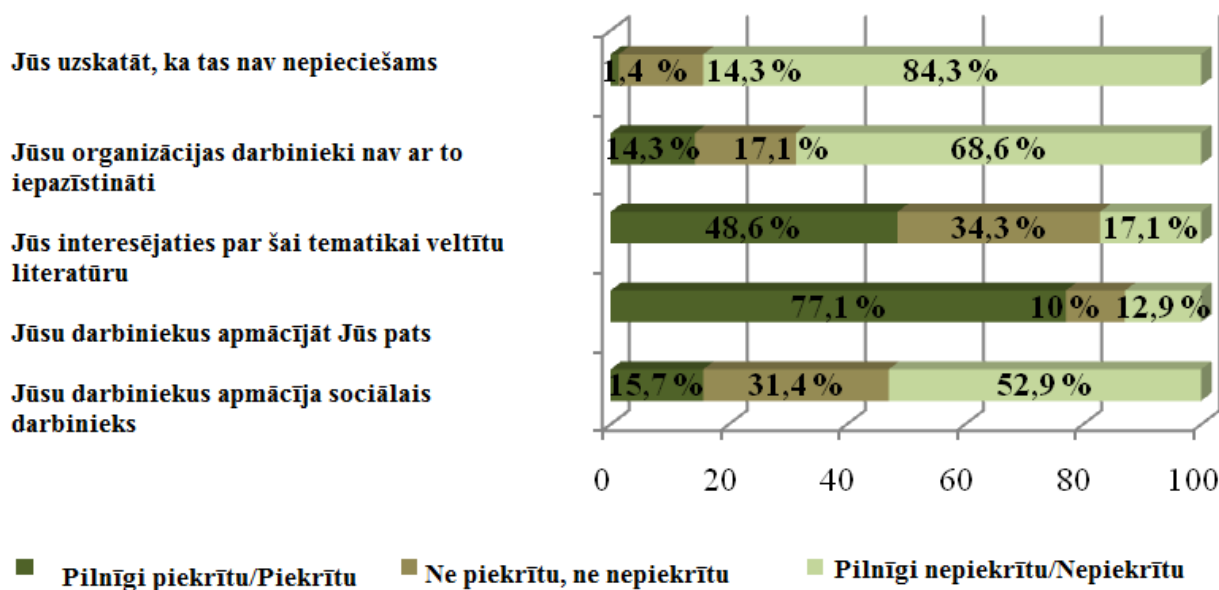

2.6.1.2.1. att. Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, ēku pielāgotības personām ar kustību traucējumiem raksturojums, n=45, %

Pētījumā aptaujātajiem Liepājas pils. organizāciju vadītājiem tika lūgts raksturot personām ar invaliditāti pielāgotu ieeju viņu organizāciju telpās. Lielākā daļa (88,9 %) respondentu norādīja, ka, *ievērojot durvju izmērus, ir ierīkots pietiekami plats telpu uzbraucamais celiņš* (2.6.1.2.1. att.) – tas ir divreiz vairāk nekā Šauļu pils. gadījumā. Ļoti maz respondentu no Liepājas pils. grupas norādīja, ka *telpu uzbraucamais celiņš ir pārāk stāvs vai pārāk šaurs* – tas ir attiecīgi gandrīz piecas reizes un gandrīz 10 reizes mazāk nekā pētīto Šauļu pils. organizāciju vidū.

Respondentiem, kuru vadītajās organizācijās nav ierīkota personām ar kustību traucējumiem pielāgota iekļūšana vai tā ierīkota nekvalitatīvi, tika lūgts izteikt viedokli par plāniem tuvākajā laikā realizēt arhitektūras risinājumu, kas balstītos universālā dizaina principos. Pētījuma dati parādīja, ka Liepājas pils. minēto organizāciju vadītāji ir vairāk ieinteresēti nekā respondenti no Šauļu pils. savās organizācijās realizēt universālā dizaina principus – lielākā daļa (68 %) Liepājas pils. respondentu *tuvākajā laikā plāno ierīkot personām ar kustību traucējumiem pielāgotu ieeju savas organizācijas telpās*, nedaudz vairāk nekā trešdaļai (32 %) pētāmo personu šajā jautājumā nebija viedokļa.

Pētījuma mērķis bija raksturot Liepājas pils. organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, telpu pielāgotību personām ar kustību traucējumiem. Pētījuma dati parāda, ka lielākajā daļā (80 % un 74,3 %) pētīto organizāciju ir *uzbraucamie celiņi/personām ar kustību traucējumiem pielāgoti lifti un personām ar invaliditāti pielāgotas tualetes* – tas ir attiecīgi par 27,1 % un 31,4 % vairāk nekā Šauļu pils. 45,7 % pētīto Liepājas pils. organizāciju *daļa mēbeļu ir pielāgotas personām ar kustību traucējumiem*, Šauļu pils. tādu organizāciju pētāmo personu vidū bija uz pusi mazāk.

2.6.1.2.2. att. Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vadītāju iniciatīvas mācīt saviem darbiniekiem apkalpošanas un komunikācijas iemaņas darbam ar invalīdiem, n=70, %

Pētījuma mērķis bija noskaidrot, vai Liepājas pils. organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vadītāji ir ieinteresēti mācīt saviem darbiniekiem komunikācijas un personu ar invaliditāti apkalpošanas iemaņas. Lielākās daļas (77,1 %) pētīto organizāciju darbinieku bija apmācījuši organizāciju vadītāji, gandrīz puse (48,6 %) pētīto organizāciju vadītāju norādīja, ka *interesējas par literatūru, kas veltīta šai tematikai*, vēl 34,3 % respondentu šajā jautājumā nebija viedokļa. Minētie rādītāji Šauļu pils. gadījumā ir attiecīgi par 42,8 % un 32,9 % mazāki.

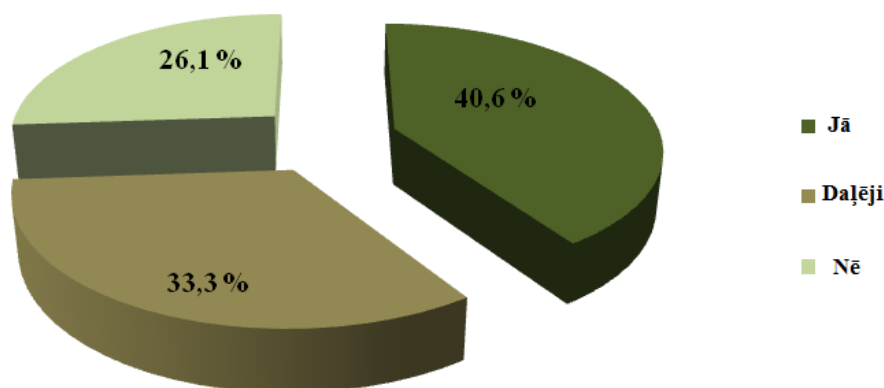
2.6.1.3. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vides pielāgotība personām ar kustību traucējumiem

Apkopojot pētījumā iegūtos datus, atklājās, ka iekļūšana 42,5 % organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, ir tikai *daļēji* pielāgota personām ar kustību traucējumiem, gandrīz trešajā daļā (27,5 %) organizāciju iekļūšana personām ar invaliditāti *nav pielāgota*.

Pētījumā aptaujāto Radvilišķu pils./raj. organizāciju, kurās ir ierīkota iekļūšana personām ar kustību traucējumiem, vadītājiem (12) tika lūgts raksturot personām ar invaliditāti pielāgoto ieeju viņu organizāciju telpās. Puse respondentu (6) atzina, ka viņu *organizācijās ir ierīkots telpu uzbraucamais celiņš, tomēr tas ir pārāk stāvs, tāpēc personām ar invaliditāti bieži ir sarežģīti iekļūt telpās*. Vēl 5 pētāmās personas norādīja, ka *uzbraucamais celiņš ir pārāk šaurs*.

2.6.1.4. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vides pielāgotība personām ar kustību traucējumiem

Pētījuma mērķis bija noskaidrot, vai pētītajās organizācijās, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, ir ierīkota personām ar kustību traucējumiem pielāgota iekļūšana telpās. No 2.6.1.4.1. att. sniegtajiem datiem ir redzams, ka personām ar kustību traucējumiem pielāgota iekļūšana *ir ierīkota* tikai nedaudz vairāk nekā ceturtajā daļā (40,6 %) pētīto organizāciju. Nedaudz vairāk nekā trešajā daļā (33,3 %) organizāciju universālā dizaina principi realizēti *tikai daļēji*.

2.6.1.4.1. att. Šauļu reģionā (Lietuva) organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, telpu (piekļuves) pielāgotības personām ar kustību traucējumiem raksturojums, n=180 %

Pētījumā aptaujātajiem Šauļu reģiona organizāciju vadītājiem tika lūgts raksturot personām ar invaliditāti pielāgoto piekļuvi viņu organizāciju telpās. Atklājās, ka tikai 47,9 % pētīto organizāciju, *ievērojot durvju izmērus, ir ierīkots pietiekami plats telpu uzbraucamais celiņš.*

Pētījuma mērķis bija noskaidrot, vai Šauļu reģiona organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vadītāji ir ieinteresēti mācīt saviem darbiniekiem komunikācijas un personu ar invaliditāti apkalpošanas iemaņas. Jāuzsver, ka 45 % pētīto organizāciju darbinieku nav iepazīstināti ar nepieciešamajām apkalpošanas un komunikācijas iemaņām, strādājot ar personām ar invaliditāti.

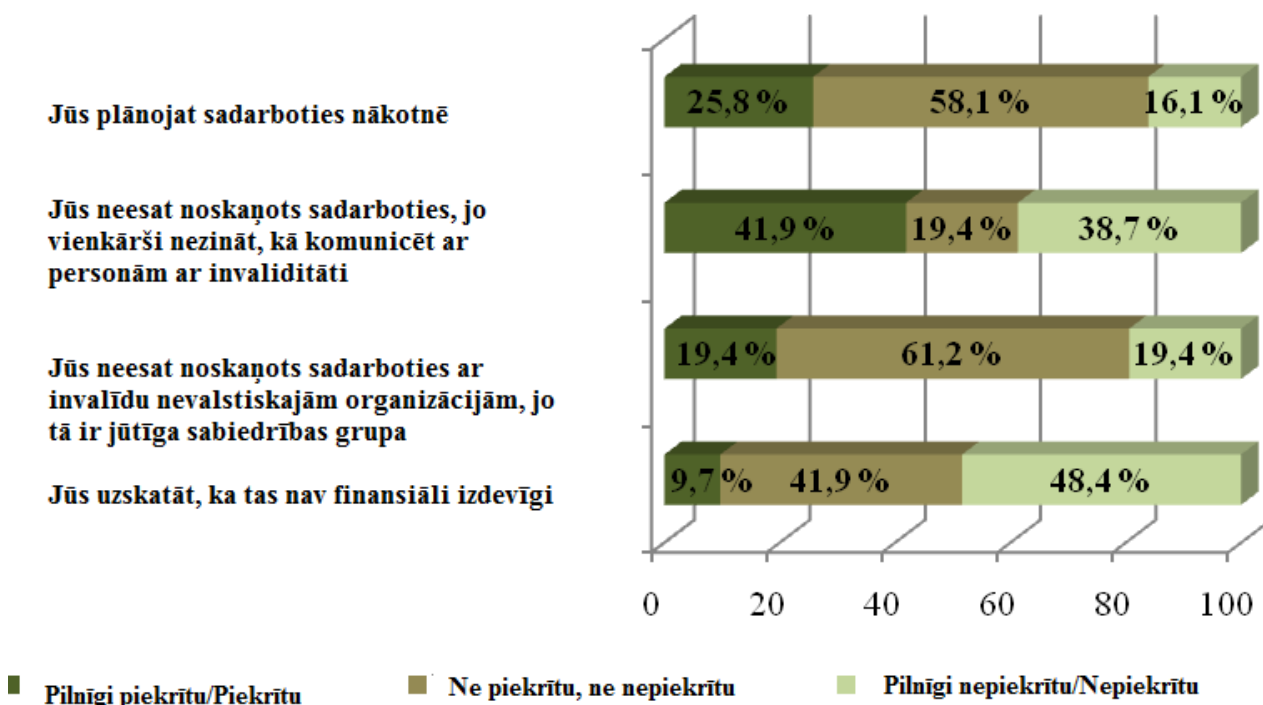
2.6.2. Organizāciju, kas sniedz dažādus pakalpojumus sabiedrībai, iniciatīvas sadarbībai ar invalīdu nevalstiskajām organizācijām

Lielākā daļa organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, nav ieinteresētas sadarboties ar invalīdu nevalstiskajām organizācijām. Lai sasniegtu labvēlīgus lēmumus invalīdu sociālās integrācijas un sociālo pakalpojumu pieejamības jomā, ir svarīgi attīstīt kopīgas idejas starp sociālo pakalpojumu un otra sabiedriskā sektora subjektiem.

2.6.2.1. Gadījuma izpēte: Šauļu pils. (Lietuva) un Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sniedz dažādus pakalpojumus sabiedrībai, iniciatīvas sadarbībai ar invalīdu nevalstiskajām organizācijām

Šajā nodaļā raksturotas Šauļu pils. un Liepājas pils. organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, iniciatīvas sadarbībai ar invalīdu nevalstiskajām organizācijām. Pētījuma mērķis bija noskaidrot, vai organizācijas, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, tiecas sadarboties ar minēto sabiedrības grupu, un kādi iemesli ietekmē šīs iniciatīvas.

Apkopojot pētījumā iegūtos datus, atklājās, ka *ar invalīdu nevalstiskajām organizācijām rīkojot dažādas akcijas, pasākumus u.tml., sadarbojas* tikai 45,7 % pētīto Šauļu pils. organizāciju, kamēr Liepājas pils. šo organizāciju skaits sasniedza 67,1 %.

2.6.2.1.1. att. Iemesli, kāpēc organizācijas, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, nesadarbojas ar invalīdu nevalstiskajām organizācijām: Šauļu pils. (Lietuva) organizāciju vadītāju viedoklis, n=31, %

Pētījuma mērķis bija noskaidrot, kādēļ daļa pētījumā aptaujāto Šauļu pils. organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, necenšas sadarboties ar invalīdu nevalstiskajām organizācijām. 41,9 % no aptaujātajiem organizāciju vadītājiem norādīja, ka *necenšas sadarboties, jo vienkārši nezina, kā komunicēt ar personām ar invaliditāti*, liela daļa (61,2 %) norādīja iemeslu – *tā ir jūtīga sabiedrības grupa* (2.6.2.1.1. att.). Pajautāti, vai *plāno ar invalīdu nevalstiskajām organizācijām sadarboties nākotnē*, pozitīvi izteicās tikai 25,8 % respondentu un gandrīz pusei (58,1 %) nebija viedokļa.

Starp 70 pētītajām Liepājas pils. organizācijām, kas sniedz dažādus pakalpojumus personām ar invaliditāti, tikai 10 norādīja, ka *nesadarbojas ar nevalstiskajām invalīdu organizācijām*. Tikai divas pētītās organizācijas norādīja, ka *nesadarbojas, jo vienkārši nezina, kā sadarboties ar personām ar invaliditāti*, pārējās (8 organizācijas) apgalvoja, ka *plāno sadarboties nākotnē*.

2.6.2.2. Gadījuma izpēte: Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) organizāciju, kas sniedz dažādus pakalpojumus sabiedrībai, iniciatīvas sadarbībai

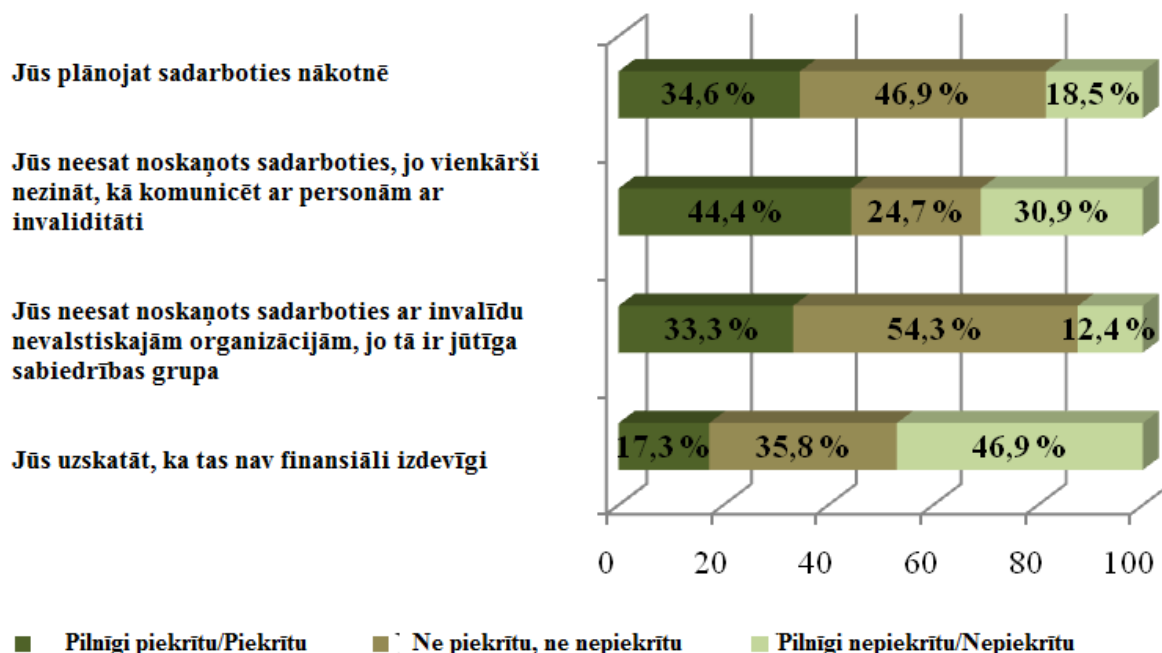
Pētījuma rezultāti parādīja, ka *ar nevalstiskajām invalīdu organizācijām sadarbojas* tikai nedaudz vairāk nekā trešdaļa (32,5 %) pētījumā aptaujāto Radvilišķu pils./raj. organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus.

Atklājās, ka lielākā daļa (66,7 %) organizāciju *necenšas sadarboties, jo vienkārši nezina, kā komunicēt ar personām ar invaliditāti, vai uzskata personas ar invaliditāti par jūtīgu sabiedrības grupu* (51,9 %). Tomēr 59,3 % pētījumā aptaujāto organizāciju ar nevalstiskajām invalīdu organizācijām *plāno sadarboties nākotnē*, vēl 25,9 % respondentu šajā jautājumā nebija viedokļa.

2.6.2.3. Gadījuma izpēte: Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju, kas sniedz dažādus pakalpojumus sabiedrībai, iniciatīvas sadarbībai

Pētījuma rezultāti parādīja, ka tikai 55 % pētījumā aptaujāto Šauļu reģiona organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, *sadarbojas ar invalīdu nevalstiskajām organizācijām*,

organizējot dažādas akcijas, pasākumus u.tml. Pētījuma mērķis bija noskaidrot, kādi aspekti negatīvi ietekmē pārējās pētāmās personas sadarbības iniciatīvas.

2.6.2.3.1. att. Iemesli, kāpēc organizācijas, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, nesadarbojas ar invalīdu nevalstiskajām organizācijām: Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju vadītāju viedoklis, n=81, %

Pētījuma dati parāda, ka 44,4 % respondentu *necenšas sadarboties, jo vienkārši nezina, kā komunicēt ar personām ar invaliditāti*. Vairāk nekā trešdaļa (33,3 %) organizāciju vadītāju akcentē, ka sadarbības iniciatīvas ietekmē sabiedrībā valdošais stereotips, ka invalīdi ir *jūtīga sabiedrības grupa* (2.6.2.3.1. att.). Svarīgi uzsvērt, ka tikai 34,6 % no aptaujātajām Šauļu reģiona organizācijām, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, *plāno ar invalīdu nevalstiskajām organizācijām sadarboties nākotnē*.

2.6.3. Darbinieku ar invaliditāti potenciāls organizācijās, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus

Kaut arī tiek mēģināts personām ar invaliditāti palielināt nodarbinātības iespējas – tiek sniegta finansiāla palīdzība darba devējiem, atbalsts sava biznesa uzsākšanai, organizēta invalīdu profesionālā un kvalifikācijas rehabilitācija, tomēr zemais darba apmaksas līmenis, maza darba devēju ieinteresētība nodarbināt invalīdus un personām ar invaliditāti garantētu minimālās darba algas apmēra sociālo pabalstu maksāšana, kā arī dažādi atvieglojumi nestimulē invalīdus strādāt.

Nestrādājošais personu ar invaliditāti darbā iekārtošanas mehānisms, nepietiekamā darba devēju un organizāciju, kas pārstāv personas ar invaliditāti, sadarbība ar teritoriālajām darba biržām, pasākumu, kas veicinātu invalīdus gūt lielākus ieņēmumus no darba, nevis sociālos pabalstus, trūkums un vispārējais stāvoklis darba tirgū nosaka nelielo strādājošo invalīdu skaitu.

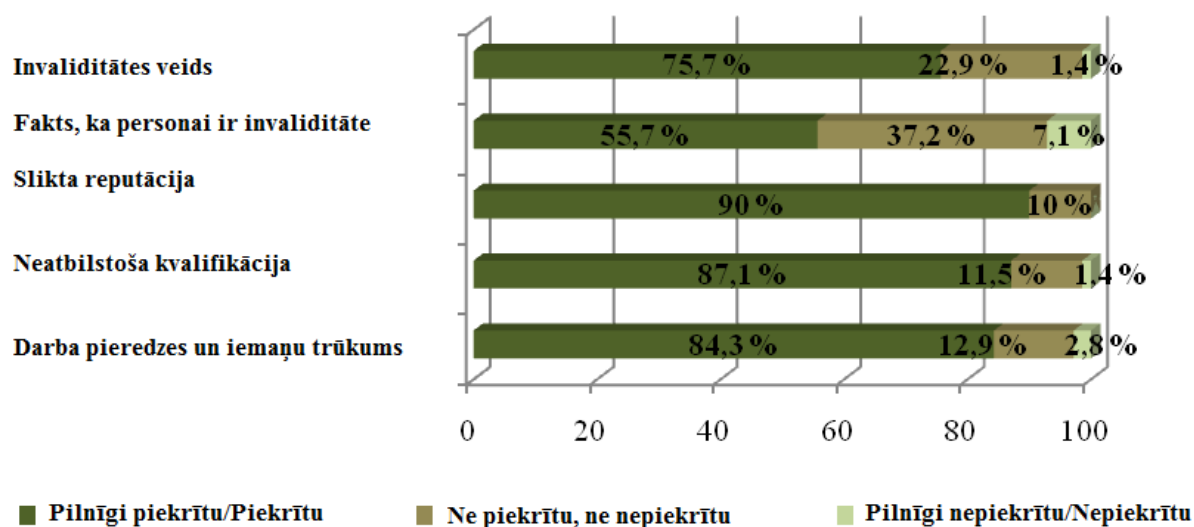
2.6.3.1. Gadījuma izpēte: darbinieku ar invaliditāti potenciāls Šauļu pils. (Lietuva) organizācijās, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus

Šajā apakšnodaļā analizēts darbinieku ar invaliditāti potenciāls Šauļu pils. organizācijās, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, mēģināts atklāt, kādi iemesli ietekmē darba devēju nevēlēšanos pieņemt darbā personu ar invaliditāti un kāds ir viņu viedoklis par personas ar invaliditāti iespējām mūsdienu darba tirgū.

Balstoties pētījuma datus, tikai nedaudz vairāk nekā trešdaļa (32,9 %) organizāciju, kas personām ar invaliditāti sniedz dažādus pakalpojumus un piedalījās pētījumā, *ir pieņēmušas darbā personas ar invaliditāti*, kamēr starp Liepājas pils. pētāmajām personām tādas organizācijas veido lielāko daļu – 67,1 %.

Pētījumā tika lūgts identificēt darbinieku invaliditātes veidu. Atklājās, ka 23 Šauļu pils. aptaujātajās organizācijās strādā 21 persona, kas slimo ar sirds slimībām, 10 – personas ar kustību traucējumiem, 6 – personas ar dzirdes traucējumiem, 4 – ar valodas traucējumiem, 5 personas, kas slimo ar onkoloģiskajām slimībām.

34 aptaujātajās Liepājas pils. organizācijās strādā 27 personas, kas slimo ar sirds slimībām, 11 – personas ar kustību traucējumiem, 7 – personas ar dzirdes traucējumiem, 4 – ar valodas traucējumiem, 3 personas, kas slimo ar onkoloģiskām slimībām, 2 personas, kas slimo ar endokrinoloģiskām slimībām.

2.6.3.1.1. att. Iemesli, kas varētu ietekmēt lēmumu nepieņemt darbā personas ar invaliditāti: Šauļu pils. (Lietuva) organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vadītāju viedoklis, n=70, %

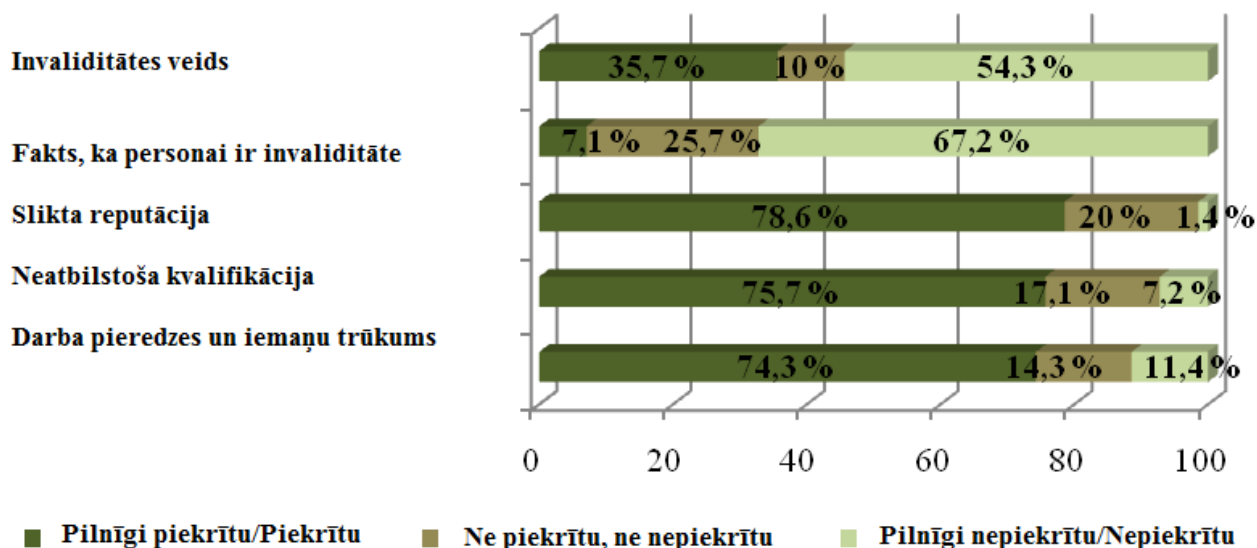
Šauļu pils. organizācijām, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, tika jautāts, kādi iemesli ietekmētu viņu lēmumu nepieņemt darbā personas ar invaliditāti. Atklājās, ka lielākā ietekme uz minēto vadītāju lēmumu būtu *slikta reputācija* (tā atbildēja 90 % respondentu) un *neatbilstoša kvalifikācija* (87,1 %) (2.6.3.1.1. att.). Ka pieņemšanu darbā ietekmētu *fakts, ka personai ir invaliditāte*, norādīja vairāk nekā puse (55,7 %) respondentu, ka ietekmētu *invaliditātes veids* – 75,7% respondentu.

Respondentiem tika lūgts atbildēt, kāda veida invaliditātes personas viņi nepieņemtu darbā savā organizācijā. Divas respondentu grupas, kas katra veidoja vairāk nekā ceturtdaļu (30,8 % un 33,3 %) no visa Šauļu pils. aptaujāto respondentu skaita, apgalvoja, ka nepieņemtu darbā personas ar *garīgu invaliditāti*, otra respondentu grupa apgalvoja, ka minēto invaliditātes veidu viņiem *nosaukt ir sarežģīti*.

Šauļu pils. organizāciju, kas invalīdiem sniedz dažādus pakalpojumus, vadītājiem tika lūgts izteikt savu viedokli par personu ar invaliditāti integrāciju mūsdienīgu darba tirgū. Atklājās, ka lielākā daļa no aptaujātajiem organizāciju vadītājiem (90 %) *uzskata, ka svarīgākā lieta, izvēloties darbinieku, ir viņa pieredze un kvalifikācija*, gandrīz puse (48,6 %) – *ka personas ar invaliditāti var strādāt mūsdienīgā uzņēmumā, tomēr vadītājam būtu jāņem vērā, kāda veida invaliditāte ir jaunajam darbiniekam*.

2.6.3.2. Gadījuma izpēte: darbinieku ar invaliditāti potenciāls Liepājas pils. (Latvija) organizācijās, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus

Šajā nodaļā analizēts darbinieku ar invaliditāti potenciāls Liepājas pils. organizācijās, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, atklāts, kādi iemesli ietekmē darba devēju nevēlēšanos pieņemt darbā personu ar invaliditāti, un kāds ir viņu viedoklis par personas ar invaliditāti iespējamību mūsdienu darba tirgū.

2.6.3.2.1. att. Iemesli, kas varētu ietekmēt lēmumu nepieņemt darbā personas ar invalīdīti: Liepājas pils. (Latvija) organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vadītāju viedoklis, n=70, %

Liepājas pils. organizācijām, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, tika jautāts, kādi iemesli ietekmētu viņu lēmumu nepieņemt darbā personas ar invalīdīti. Atklājās, ka lielākās daļas Liepājas pils. organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vadītāju lēmumu par personas ar invalīdīti nepieņemšanu darbā noteiktu tādi aspekti: *slikta reputācija* (78,6 % respondentu), *neatbilstoša kvalifikācija* (75,7 %) (2.6.3.2.1. att.). Ka lēmumu nepieņemt darbā varētu ietekmēt *fakts, ka personai ir invalīdīte*, ir apdomājis tikai 7,1 % Liepājas pils. respondentu, bet tas ir gandrīz astoņas reizes mazāk nekā Šauļu pils. gadījumā. Tomēr vairāk nekā trešdaļa (35,7 %) Liepājas pils. pētījumā aptaujāto minēto organizāciju vadītāju norādīja, ka lēmumu nepieņemt darbā personu ar invalīdīti ietekmētu *personas invalīdītes veids*, pēdējais rādītājs Šauļu pils. gadījumā ir vairāk nekā divas reizes lielāks.

Tikai 7,1 % Liepājas pils. organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vadītāju norādīja, ka *fakts, ka personai ir invalīdīte* ietekmētu viņu lēmumu, kad tiktu apspriesta iespēja pieņemt darbā personu ar invalīdīti. Gandrīz visi respondenti, kas izteica šo viedokli, uzsvēra, ka tā būtu persona ar *garīgu invalīdīti*, viens respondents apgalvoja, ka savā organizācijā nepieņemtu darbā personu ar *redzes invalīdīti*.

Liepājas pils. organizāciju, kas invalīdiem sniedz dažādus pakalpojumus, vadītājiem tika lūgts izteikt savu viedokli par personu ar invalīdīti integrāciju mūsdienu darba tirgū. Vienādi lielas respondentu grupas (81,4 %) pozitīvi atbildēja uz piedāvāto apgalvojumu, ka *svarīgākā lieta, izvēloties darbinieku, ir viņa pieredze un kvalifikācija*, otra grupa akcentēja, ka *personas ar invalīdīti var strādāt mūsdienīgā uzņēmumā, tomēr vadītājam būtu jāņem vērā, kāda veida invalīdīte ir jaunajam darbiniekam*. Pēdējam viedoklim piekrita vairāk nekā par trešdaļu (32,8 %) mazāk respondentu no Šauļu pils.

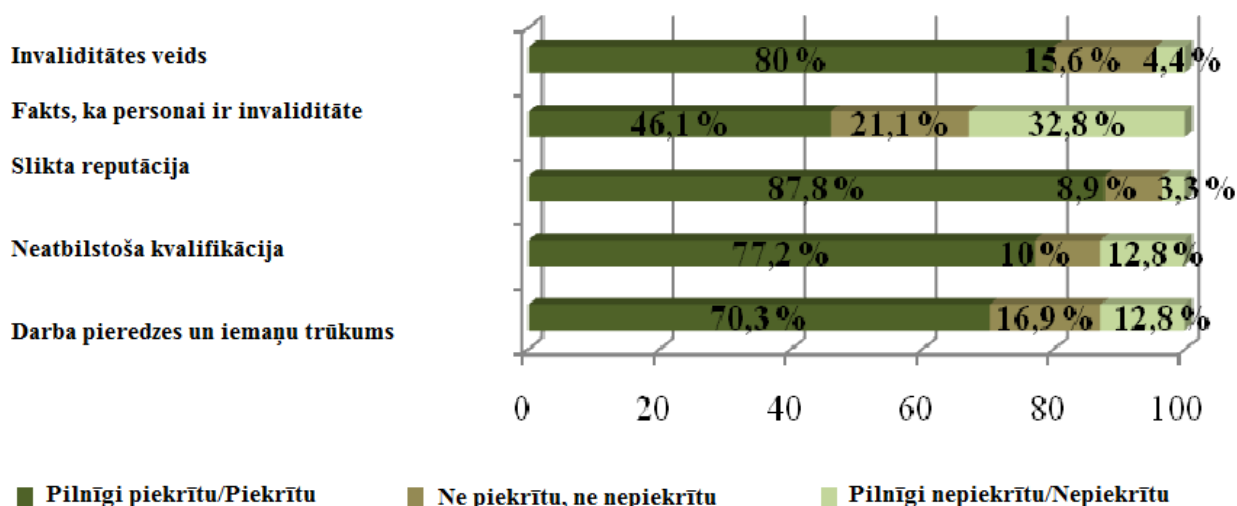
2.6.3.3. Gadījuma izpēte: darbinieku ar invaliditāti potenciāls Radvilišķu pils./raj. (Lietuva) organizācijās, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus

Pētījuma rezultāti parādīja, ka tikai 15 % pētījumā aptaujāto Radvilišķu pils./raj. organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, strādā *personas ar invaliditāti*. Atklājās, ka minētajās organizācijās strādā 5 personas, kas slimo ar sirds slimībām, 3 personas – *ar kustību traucējumiem*, 1 – kas slimo ar *onkoloģisku slimību*.

Radvilišķu pils./raj. organizācijām, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, tika jautāts, kādi iemesli ietekmētu viņu lēmumu nepieņemt darbā personas ar invaliditāti. Tam, ka lēmumu par pieņemšanu darbā ietekmētu *fakts, ka personai ir invaliditāte*, piekrita tikai 35 % organizāciju vadītāju, tomēr to, ka lēmumu pieņemt darbā personu ar invaliditāti ietekmētu jaunā darbinieka *invaliditātes veids*, norādīja 75 % respondentu.

2.6.3.4. Gadījuma izpēte: darbinieku ar invaliditāti potenciāls Šauļu reģiona (Lietuva) organizācijās, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus

Pētījuma rezultāti rāda, ka tikai 23,9 % no pētītajām Šauļu reģiona organizācijām, kas sniedz dažādus pakalpojumus, strādā darbinieki ar invaliditāti. Atklājās, ka 43 pētītajās organizācijās strādā 29 darbinieki, kas slimo ar sirds slimībām, 17 – ar kustību traucējumiem, 14 ar dzirdes traucējumiem, 10 ar valodas traucējumiem, 9 – ar onkoloģiskām slimībām slimojošas personas.

2.6.3.4.1. att. Iemesli, kas varētu ietekmēt lēmumu nepieņemt darbā personas ar invaliditāti: Šauļu reģiona (Lietuva) organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vadītāju viedoklis, n=180, %

Šauļu reģiona organizācijām, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, tika jautāts, kādi iemesli ietekmētu viņu lēmumu nepieņemt darbā personu ar invaliditāti. 46,1 % respondentu uzsvēra, ka viens no šāda veida iemesliem būtu *fakts, ka personai ir invaliditāte*, 80 % organizāciju vadītāju akcentēja, ka lēmumu par pieņemšanu darbā ietekmētu *personas invaliditātes veids* (2.6.3.4.1. att.).

SVARĪGĀKIE SECINĀJUMI

1. Vairāk nekā pusei Liepājas pils. dzīvojošo invalīdu mājoklis ir daļēji pielāgots, vairāk nekā trešdaļai – pilnīgi pielāgots viņu vajadzībām. Tikmēr gandrīz pusei Šauļu pils. dzīvojošo invalīdu mājoklis nav pielāgots viņu vajadzībām, bet daļēji pielāgoto mājokļu skaits sasniedz tikai trešo daļu. Analogiska situācija identificēta Radvilišķu pils./raj. un visā Šauļu reģionā – pusei vai vairāk nekā pusei invalīdu mājoklis nav pielāgots viņu vajadzībām, bet daļēji pielāgoto mājokļu skaits nesasniedz pat trešo daļu.
2. Kā vienu no sociālajiem pakalpojumiem, kas palīdz integrēties sabiedrībā, gan Liepājas pils., gan Šauļu pils. dzīvojošie invalīdi visbiežāk izmanto informēšanu/konsultēšanu. Šauļu pils. ir uz pusi vairāk invalīdu, kuriem tiek sniegti vairāku veidu sociālie pakalpojumi, nekā Liepājas pils. Lielākajai daļai Radvilišķu pils./raj. dzīvojošo invalīdu tiek sniegti palīdzības pakalpojumi mājās, lielākajai daļai Šauļu reģionā – informēšanas/konsultēšanas pakalpojumi, nodrošināti tehniskie palīglīdzekļi un stacionāri pakalpojumi.
3. Lielākajai daļai invalīdu, kas dzīvo Liepājas pils., Šauļu pils. un Radvilišķu pils./raj., pietiek sniegto sociālo pakalpojumu. Tomēr visā Šauļu reģionā aizvien jūtams vides sakopšanas pakalpojumu trūkums.
4. Lielākajai daļai Liepājas pils. dzīvojošo invalīdu informācijas par viņiem pielāgotu veselīgu dzīvesveidu pietiek, kamēr Šauļu pils. šis rādītājs nesasniedz pat trešdaļu. Līdzīga lieluma invalīdu grupas abās pilsētās nav piedalījušās mācībās par veselīga dzīvesveida tēmu, bet ir par to dzirdējušas. Tomēr Liepājas pils. par desmito daļu vairāk invalīdu interesējas un piedalās minētajās mācībās, salīdzinot ar Šauļu pils. Radvilišķu pils./raj. dzīvojošo invalīdu vidū informācijas par veselīgu dzīvesveidu pietiek mazāk nekā ceturtdaļai, visā Šauļu reģionā – mazāk nekā trešdaļai invalīdu. Lielākā daļa Radvilišķu pils./raj. dzīvojošo invalīdu nav piedalījušies mācībās par veselīga dzīvesveida tēmu, jo līdz šim nezināja par šādu iespēju. Tomēr visā Šauļu reģionā šis rādītājs nesasniedz trešdaļu.
5. Gandrīz puse Liepājas pils. dzīvojošo invalīdu strādā – par desmito daļu vairāk nekā Šauļu pils. Lielākā daļa Liepājas pils. dzīvojošo invalīdu darbā nejūt diskrimināciju no kolēģiem, kamēr Šauļu pils. šis rādītājs ir par desmitdaļu mazāks. Lielākās daļas Liepājas pils. dzīvojošo invalīdu darbavieta ir pielāgota personām ar kustību traucējumiem vai cita veida invaliditāti, kamēr Šauļu pils. šis rādītājs nesasniedz pusi. Tikai vairāk nekā trešdaļa Radvilišķu pils./raj. dzīvojošo invalīdu strādā, viņu lielākā daļa darbā nejūt diskrimināciju savas invaliditātes dēļ, tomēr maza daļa invalīdu darbavieta ir pielāgota personām ar kustību traucējumiem vai citu invaliditāti. Tomēr visā Šauļu reģionā ir redzamas šādas tendences: tikai pusei no invalīdiem ceļu infrastruktūra, braucot uz darbu, ir pielāgota personām ar kustību traucējumiem, tikai vairāk nekā trešdaļa invalīdu darbā nejūt diskrimināciju savas invaliditātes dēļ, mazāk nekā trešdaļa invalīdu darbavieta ir pielāgotas personām ar kustību traucējumiem vai citu invaliditāti.
6. Nedaudz vairāk nekā puse Radvilišķu pils./raj. un lielākā daļa Šauļu pils., kā arī visā Šauļu reģionā dzīvojošo invalīdu, apmeklējot kultūras pakalpojumus sniedzošās iestādes, nejūt diskrimināciju savas invaliditātes dēļ. Liepājas pils. šis rādītājs ir gandrīz par divdesmit procenta punktiem mazāks.
7. Liepājas pils. dzīvojošie invalīdi kultūras iestāžu sniegtos pakalpojumus visbiežāk izmanto un sabiedriskos pasākumos apmeklē 1–2 reizes 3 mēnešos., Šauļu pils., Radvilišķu pils./raj.

un visā Šauļu reģionā dzīvojošie invalīdi – 1–2 reizes 6 mēnešos. Vairāk nekā trešdaļa Radvilišķu pils./raj. dzīvojošo invalīdu minētos pakalpojumus neizmanto un sabiedriskos pasākumos neapmeklē.

8. Lielākā daļa gan Liepājas pils., gan Šauļu pils., Radvilišķu pils./raj. un visā Šauļu reģionā dzīvojošo invalīdu saskaras ar grūtībām iekļūt ēdināšanas iestādēs un privātos peļņas uzņēmumos.
9. Lielākā daļa Šauļu pils. un Radvilišķu pils./raj. dzīvojošo invalīdu saskaras ar grūtībām iekļūt sabiedriskas nozīmes ēkās, jo personām ar kustību traucējumiem paredzētais telpu uzbraucamais celiņš ir pārāk stāvs vai pārāk šaurs, Liepājas pils. minētie rādītāji ir divas reizes mazāki. Vairāk nekā trešdaļā Šauļu pils. invalīdu apmeklēto sabiedriskas nozīmes ēku vispār nav ierīkota piekļuve personām ar kustību traucējumiem.
10. Lielākajā daļā Šauļu pils. un Radvilišķu pils./raj., kā arī lielākajā daļā Šauļu reģiona un Liepājas pils. invalīdu apmeklēto sabiedriskas nozīmes ēku iekštelpās nav personām ar invaliditāti pielāgotu tualesu vai ģērbtuvju, uzbraucamo celiņu vai piemērotu liftu.
11. Lielākā daļa Šauļu pils. dzīvojošo invalīdu sabiedriskā transporta pieejamību raksturoja no tāda problēmaspekta, kā personām ar kustību traucējumiem nepielāgoti motorizēti sabiedriskie transportlīdzekļi, gandrīz ceturtdaļa – no tāda aspekta, kā personām ar kustību traucējumiem nepielāgoti sabiedriskie transportlīdzekļi. Šie problēmaspekti bija aktuālākie arī Radvilišķu pils./raj. un Šauļu reģionā. Liepājas pils. minētie problēmaspekti attiecībā uz sabiedriskā transporta pieejamību bija mazāk aktuāli tur dzīvojošām personām ar invaliditāti – tos raksturoja tikai ceturtdaļa invalīdu.
12. Grūtības, kas rodas pārvietojoties ar sabiedrisko transportu, negatīvi ietekmē lielākās daļas Šauļu pils., Radvilišķu pils./raj., Šauļu reģionā dzīvojošo invalīdu ierašanās biežumu personu ar invaliditāti sanāksmēs, sabiedriskos pasākumos, kultūras iestādēs. Liepājas pils. dzīvojošie invalīdi visvairāk aktualizēja nepielāgotā sabiedriskā transporta ietekmi uz sabiedrisko pasākumu apmeklēšanu.
13. Nepietiekams finansējums kā viens no problēmaspektiem, kas nosaka sociālo pakalpojumu apjomus, pieejamību un kvalitāti, negatīvi ietekmē visu Šauļu pils. un Radvilišķu pils./raj., lielākās daļas Šauļu reģiona un puses Liepājas pils. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbību.
14. Lielākā daļa Šauļu pils., Radvilišķu pils./raj., Šauļu reģiona organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieku, kas tieši strādā ar invalīdiem, saskaras ar grūtībām noteikt, kādi iemesli nosaka personas ar invaliditāti grūtības vai problēmas. Ar minētajām problēmām saskaras uz pusi mazāk Liepājas pils. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbinieku.
15. Liepājas pils. organizāciju, kas sniedz sociālos pakalpojumus personām ar invaliditāti, darbiniekiem vissarežģītāk strādāt ar personām, kam ir dzirdes un kustību traucējumi, Šauļu pils. organizāciju darbiniekiem – personām ar valodas traucējumiem, garīgo invaliditāti, Radvilišķu pils./raj. – ar personām, kam ir valodas, garīgi traucējumi, Šauļu reģiona – ar personām ar garīgiem, valodas traucējumiem.
16. Lielākajā daļā Liepājas pils., vairāk nekā ceturtdaļā Šauļu pils., tikai trešdaļā Radvilišķu pils./raj., un tikai nedaudz vairāk nekā ceturtdaļā Šauļu reģiona organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, telpās ir ierīkota piekļuve personām ar kustību traucējumiem.

17. Lielākā daļa Liepājas pils., tikai vairāk nekā ceturtdaļa Šauļu pils., tikai nedaudz vairāk nekā trešdaļa Radvilišķu pils./raj., un tikai nedaudz vairāk nekā puse Šauļu reģiona organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, sadarbojas ar invalīdu nevalstiskajām organizācijām, organizējot dažādas akcijas, pasākumus u.tml.
18. Lielākajā daļā Liepājas pils., nedaudz vairāk nekā trešdaļā Šauļu pils. un mazā daļā Radvilišķu pils./raj. organizācijās, kas sniedz dažādus pakalpojumus personām ar invaliditāti, strādā darbinieki ar invaliditāti. Kopējais strādājošo personu ar invaliditāti skaits Šauļu reģionā nesasniedz trešdaļu.
19. Fakts, ka jaunajam darbiniekam ir invaliditāte, ietekmētu vairāk nekā trešdaļu Liepājas pils., lielāko daļu Šauļu pils., vairāk nekā trešdaļu Radvilišķu pils./raj. organizāciju, kas sabiedrībai sniedz dažādus pakalpojumus, vadītāju lēmumu par pieņemšanu darbā. Kopējais šo viedokļa pozīciju atbalstošo vadītāju skaits Šauļu reģionā veido vairāk nekā ceturto daļu.

INVALĪDU SOCIĀLĀS INTEGRĀCIJAS UN SOCIĀLO PAKALPOJUMU PIEEJAMĪBAS VEICINĀŠANAS VADLĪNIJAS

Abās pētījuma veikšanas teritorijās identificēti līdzīgi vai tie paši problēmaspekti, tomēr pētījuma veikšanas teritorijā Lietuvā tie sastopami biežāk un izpaužas lielākā mērogā, nekā pētījuma veikšanas teritorijā Latvijā. Ievērojot šo aspektu, tika izstrādātas kopīgas invalīdu sociālās integrācijas un sociālo pakalpojumu pieejamības veicināšanas vadlīnijas mērķgrupai abās pētījuma izpildes teritorijās.

Invalīdu sociālās integrācijas un sociālo pakalpojumu pieejamības stiprināšana Šauļu pils., Radvilišķu pils./raj., citās Šauļu reģiona teritoriālajās struktūrvienībās (Lietuva) un Liepājas pils. (Latvija)

Vadlīnijas	Mērķgrupa
<p><i>1. Nestacionārie sociālie pakalpojumi ir jāsniedz pēc iespējas tuvāk personas ar invaliditāti dzīvesvietai. Tāpēc ir nepieciešams:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ <i>izlīdzināt nestacionāro sociālo pakalpojumu atšķirības, panākot, lai visu pašvaldību teritorijās būtu pieejami dienas centru, palīdzības mājās pakalpojumi (vismaz sasniedzot valsts vidējos rādītājus);</i> ☐ <i>palielināt nestacionāro pakalpojumu attīstību, lai tādi pakalpojumi, kā bērnu dienas centri, invalīdu brīvā laika centri vai palīdzības pakalpojumi mājās būtu pieejami katrā mazākajā pašvaldības struktūrvienībā;</i> ☐ <i>palielināt dažādu jaunu sociālā darba formu attīstību.</i> 	<p><u><i>Invalīdi</i></u></p> <p><i>Vadlīnijas jāpiemēro, daļēji orientējoties uz Liepājas pils. dzīvojošajiem invalīdiem, tomēr īpaši – uz Šauļu pils., Radvilišķu pils./raj., un citās Šauļu reģiona teritoriālajās struktūrvienībās dzīvojošajiem invalīdiem.</i></p>
<p><i>2. Būvju, vides un produktu projektēšana saskaņā ar universālā dizaina principiem ne tikai apmierinātu daudzu cilvēku vajadzības un atbilstu</i></p>	<p><u><i>Invalīdi</i></u></p>

<p>viņu iespējām, bet arī palīdzētu ietaupīt līdzekļus, kuri tiktu piešķirti būvju rekonstrukcijai, lai tos pielāgotu invalīdu vajadzībām.</p>	<p>Vadlīnijas jāpiemēro, daļēji orientējoties uz Liepājas pils. dzīvojošajiem invalīdiem, tomēr īpaši – uz Šauļu pils., Radvilišķu pils./raj., un citās Šauļu reģiona teritoriālajās struktūrvienībās dzīvojošajiem invalīdiem.</p>
<p>3. Universālā dizaina būves un produkti palīdzētu izvairīties no invalīdu un vecāka gadagājuma personu sociālās nošķirtības, paaugstinātu šo personu līdztiesīgas iespējas, drošu būvju un produktu izmantošanu un patēriņu, palīdzētu būt patstāvīgiem, izvēloties savu darbību sabiedrības dzīvē.</p>	<p><u>Invalīdi</u></p> <p>Vadlīnijas jāpiemēro, daļēji orientējoties uz Liepājas pils. dzīvojošajiem invalīdiem, tomēr īpaši – uz Šauļu pils., Radvilišķu pils./raj., un citās Šauļu reģiona teritoriālajās struktūrvienībās dzīvojošajiem invalīdiem.</p>
<p>4. Lai tiktu nodrošināta zīmju valodas izmantošana, jārīko, jāattīsta un jāīsteno pasākumi, kas aptver zīmju valodas izpēti, lietošanu, vārdnīcu sagatavošana, surdotulku pakalpojumu paplašināšana.</p>	<p><u>Invalīdi</u></p> <p>Vadlīnijas jāpiemēro, daļēji orientējoties uz Liepājas pils. dzīvojošajiem invalīdiem, tomēr īpaši – uz Šauļu pils., Radvilišķu pils./raj., un citās Šauļu reģiona teritoriālajās struktūrvienībās dzīvojošajiem invalīdiem.</p>
<p>5. Sabiedrību nepieciešams vairāk informēt par invalīdiem, viņu problēmām un sociālās integrācijas un integrētas izglītības nozīmi invalīdu dzīvē.</p>	<p><u>Invalīdi</u></p> <p>Vadlīnijas jāpiemēro, daļēji orientējoties uz Liepājas pils. dzīvojošajiem invalīdiem, tomēr īpaši – uz Šauļu pils., Radvilišķu pils./raj., un citās Šauļu reģiona teritoriālajās struktūrvienībās dzīvojošajiem invalīdiem.</p>
<p>8. Lai panāktu efektīvāku invalīdu problēmu risināšanu, jāveicina lielāka sadarbība, informācijas apmaiņa starp dažādām institūcijām, t.i., ir ļoti svarīgi, lai visas institūcijas, kas sniedz dažāda veida palīdzību personām ar invaliditāti un viņu ģimenes locekļiem, apvienotos, apvienotu savas darbības, balstītos vispārējos palīdzības sniegšanas standartos un vērtībās.</p>	<p><u>Invalīdi</u></p> <p>Vadlīnijas jāpiemēro, daļēji orientējoties uz Liepājas pils. dzīvojošajiem invalīdiem, tomēr īpaši – uz Šauļu pils., Radvilišķu pils./raj., un citās Šauļu reģiona teritoriālajās struktūrvienībās dzīvojošajiem invalīdiem.</p>
<p>9. Svarīga valsts institūciju sadarbība un sociālā partnerība ar NVO, kas aizstāv invalīdu un viņu ģimenes locekļu intereses, sniedz viņiem dažādus sociālos pakalpojumus, t.i., ja darbinieks identificē klienta nepieciešamību pēc noteiktiem sociālajiem pakalpojumiem, klients būtu jānovirza uz attiecīgu sabiedrisko organizāciju, labdarības vai atbalsta fondu, kopienas centru u.tml.</p>	<p><u>Invalīdi</u></p> <p>Vadlīnijas jāpiemēro, daļēji orientējoties uz Liepājas pils. dzīvojošajiem invalīdiem, tomēr īpaši – uz Šauļu pils., Radvilišķu pils./raj., un citās Šauļu reģiona teritoriālajās struktūrvienībās dzīvojošajiem invalīdiem.</p>

<p>10. Lai panāktu efektīvu invalīdu integrāciju izglītības jomā, nepieciešams izveidot studiju institūciju un valsts pārvaldes struktūru sadarbības tīklu, lai atbalsts un konsultācijas personām ar invaliditāti tiktu sniegtas, pārejot no vispārizglītojošās mācību iestādes uz profesionālajām skolām, augstskolām, bet vēlāk no studiju institūcijām nonākot darba tirgū.</p>	<p><u>Invalīdi</u></p> <p>Vadlīnijas jāpiemēro, daļēji orientējoties uz Liepājas pils. dzīvojošajiem invalīdiem, tomēr īpaši – uz Šauļu pils., Radvilišķu pils./raj., un citās Šauļu reģiona teritoriālajās struktūrvienībās dzīvojošajiem invalīdiem.</p>
<p>12. Fiziskās vides pieejamību reglamentējošās likumu bāzes pilnveidošana. Balstoties būvniecības reglamentā, visām jaunuzceltajām, kapitāli remontējamajām vai rekonstruējamajām ēkām vai satiksmes sistēmām ir jābūt pielāgotām personām ar invaliditāti. Tomēr neskaidrās sodu reglamentācijas un atbildīgo institūciju neesamības dēļ, fiziskās pilsētvides un transporta infrastruktūras nepieejamība aizvien vēl ir aktuāla. Ievērojot to, pasākuma īstenošanai paredzēts izstrādāt tiesību aktu, kas nosaka atbildīgo institūciju un reglamentē sodīšanas kārtību, korekciju.</p>	<p><u>Invalīdi</u></p> <p>Vadlīnijas jāpiemēro, daļēji orientējoties uz Liepājas pils. dzīvojošajiem invalīdiem, tomēr īpaši – uz Šauļu pils., Radvilišķu pils./raj., un citās Šauļu reģiona teritoriālajās struktūrvienībās dzīvojošajiem invalīdiem.</p>
<p>13. Bieži uzņēmumi nezina, ko var sagaidīt no darbā pieņemtās personas ar invaliditāti. Šī iemesla dēļ veidojas neobjektīvs skatījums. Ņemot to vērā, ir mērķtiecīgi organizēt dažādus informatīvus pasākumus, tikšanās un kontaktu gadatirgus, kuru laikā uzņēmumi, kas pieņēmuši darbā personas ar invaliditāti, dalītos labajā invalīdu nodarbināšanas pieredzē.</p>	<p><u>Invalīdi</u></p> <p>Vadlīnijas jāpiemēro, daļēji orientējoties uz Liepājas pils. dzīvojošajiem invalīdiem, tomēr īpaši – uz Šauļu pils., Radvilišķu pils./raj., un citās Šauļu reģiona teritoriālajās struktūrvienībās dzīvojošajiem invalīdiem.</p>
<p>16. Invaliditāte bieži ierobežo invalīdu iespējas patstāvīgi veikt smagākus fiziskus uzdevumus. Tādēļ viņiem ir nepieciešama veselo cilvēku palīdzība, kuru var sniegt brīvprātīgie. Informācija par brīvprātīgo darbu un tā veikšanu uzlabos invalīdu un veselo sabiedrības locekļu komunikāciju, savstarpējo sapratni.</p>	<p><u>Invalīdi</u></p> <p>Vadlīnijas jāpiemēro, daļēji orientējoties uz Liepājas pils. dzīvojošajiem invalīdiem, tomēr īpaši – uz Šauļu pils., Radvilišķu pils./raj., un citās Šauļu reģiona teritoriālajās struktūrvienībās dzīvojošajiem invalīdiem.</p>